

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll: Evaluering

Hovedrapport 1: Hvem gjennomførte straff med elektronisk kontroll?

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
Forskningsavdelingen
Tore
Rokkan
Tore Rokkan
Oslo, den 8.2.2012

Digital Signatur af Tore Rokkan
DN: c=NO, o=Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS, ou=FOU, email=tore.rokkan@krus.no, c=NO
Dato: 2012.02.08 01:17:21 +01'00'

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS har på oppdrag av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning KSF evaluert prøveprosjekt med elektronisk kontroll (EK) i Norge.

Evalueringen består av to hovedrapporter som har et brukerperspektiv på straffegjennomføring med elektronisk kontroll. I denne første rapporten handler om utvikling og sammensetning av målgruppen, hvem som søkte, fikk og ikke fikk gjennomføre sin straff med elektronisk kontroll. Den andre rapporten vil undersøke innholdet i de tiltakene som deltakerne fikk.

Evalueringsarbeidet har fulgt prosjektet gjennom hele prøveperioden og produsert fem delrapporter som del av prosjektutviklingen. Rapportene har hatt fokus på områdene organisering, ressurser, kompetanse, teknologi og anbefalinger. Disse rapportene er ikke publisert, men kan skaffes på forespørsel. Sammendrag fra delrapportene er vedlagt denne rapporten.

Prøveprosjektet har omfattet seks prøvefylker, et i hver av kriminalomsorgens regioner. Pilotenhetene er lagt til friomsorgskontoret i prøvefylket. Vestfold friomsorgskontor har ansvar for nattjeneste når de andre enhetene ikke er på jobb. Kriminalomsorgens IT-tjeneste KITT har ansvar for anskaffelse, teknisk drift og en felles vaktentral med kontinuerlig drift.

Oppstarten var i 2008 og prosjektperioden skulle vare i to år fra oppstart. Offisiell prosjektstart skjedde 1. september 2008. Pilotenhetene startet på ulike tidspunkter:

- Vestfold EK (region sør): 1. september 2008
- Oslo EK (region øst): 22. september 2008
- Hedmark EK (region nordøst): 6. oktober 2010
- Rogaland EK (region sørvest): 20. oktober 2008
- Troms EK (region nord): 3. november 2008
- Sogn og Fjordane EK (region vest): 17. november 2008

Av praktiske grunner ble prosjektperioden ble forlenget frem til 31. desember 2010. Fra 1. januar 2011 ble prosjektperioden videreført som prosjekt, men med en mer permanent form. Midler til prosjektet ble tilført gjennom regionene og ikke som direkte prosjektmidler, det ble planlagt og gjennomført utvidelser med nye fylker i regioner som hadde pilotenhet; Hordaland i region vest og Agder i region sørvest. I tillegg har Akershus (i region nordøst) etablert et samarbeid med Oslo EK (i region øst) for etablering av EK i Akershus. Fra 1. januar 2012 ble beslutningsmyndigheten for vedtak om EK bli flyttet fra regionen til det enkelte friomsorgskontor.

I prosjektperioden, som varte over 2 år fra oppstart i 2008, har 1679 gjennomført straff med elektronisk kontroll. 1520 av disse ble gjennomført som helgjennomføringer, dvs. at hele straffen ble gjennomført med fotlenke. 159 gjennomførte straff med elektronisk kontroll i den siste delen av en fengselsstraff som delgjennomførere

Denne rapporten er rettet mot tilsatte i kriminalomsorgen; tilsatte i fengsel som kan motivere og anbefale elektronisk kontroll til innsatte, beslutningstakere i region og friomsorgskontor som kan innvilge søknader om elektronisk kontroll og domfelte/innsatte som kan søke om elektronisk kontroll. Rapporten er også rettet mot pårørende, samarbeidspartnere og andre som berøres av den måten straff gjennomføres på.

Rapporten er delt i tre hoveddeler; Første del er en beskrivelse av rammer, mål og forutsetninger for prøveprosjektet: Hva er straffegjennomføring med elektronisk kontroll sett fra et brukerperspektiv? Del to går gjennom kjennetegn ved brukerne som gjennomførte straff med elektronisk kontroll. Siste del av rapporten presenterer funn fra brukerundersøkelser både fra domfelte som gjennomførte straff med elektronisk kontroll og innsatte som gjennomførte straff i fengsel.

Innholdsfortegnelse

Innledning: Problemstillinger	4
Sammendrag	6
1: Hva er straffegjennomføring med elektronisk kontroll?	8
1.1: Den norske debatten	9
1.2: Den norske modellen	11
1.3: Hvem gjennomfører straff i Norge – og hvordan?	12
1.3.1: Målgruppen for elektronisk kontroll	13
1.3.2: Lovbruddskategorier	15
1.4: Straffegjennomføring i fengsel og i samfunn	16
1.4.1: Valg av prøvefylker til EK	17
1.5: Kapasitet og soningskø	18
1.6: Politisk motgang og medgang. Hjemmet som fengsel	19
1.6.1: Valg av organisasjon, form og mål og målgruppe	21
1.6.2: Statisk og dynamisk kontroll	21
1.7: Prosjektutvikling og evaluering	22
2: Status for prosjektperioden 2008-2010	23
2.1: Søknadsutvikling for helgjennomførere	25
2.2: Status for delgjennomføring	27
2.2.1: Hvem søker delgjennomføring	28
2.2.2: Kjønn og alder	29
2.2.3: Lovbrudd	30
2.2.4: Hvem får ikke delgjennomføring med EK	33
2.3: Hvem gjennomfører straff med EK?	34
2.3.1: Geografiske forskjeller	36
2.4: Hvordan påvirker EK andre straffereaksjoner	43
2.5: Hvordan har EK påvirket straffegjennomføring i fengsel	45
2.6: Hvordan påvirker EK straffegjennomføring i samfunn?	52
2.6.1: Forskjeller mellom prøvefylkene	54
2.7: Tilbakefall	57
3: Brukerundersøkelser for domfelte med elektronisk kontroll og innsatte i fengsel	60
3.1: Kvalitetsmålinger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll	60
3.2: Brukerevalueringer for straffegjennomføring med EK	61
3.2.1: Hvem har svart og hvem har ikke svart	61
3.2.2: Om de som svarer på undersøkelsen	62
3.2.3: Informasjon til domfelte	65
3.2.4: Kontakt med fromsorgen og innholdet i soningen	67
3.2.5: Kontroller	69
3.2.6: Tilbud	71
3.2.7: Oppfatning om straffegjennomføringen	72
3.2.8: Forskjeller og likheter mellom pilotenhetene	78
3.3: Brukerevalueringer for gjennomføring av straff i fengsel	80
3.3.1: Hvem har svart på brukerevaluering i fengsel	80
3.3.2: Hvordan opplever innsatte å gjennomføre straff i fengsel	81
3.3.3: Forskjeller og likheter mellom fengslene	89
3.4: Hva er forskjell mellom å gjennomføre straff i fengsel og med elektronisk kontroll?	90
3.5: Nye utfordringer etter innføring av elektronisk kontroll?	91
Vedlegg	94
Sammendrag av delrapport 1: Organisering	97
Sammendrag av delrapport 2: Ressurser	98
Sammendrag av delrapport 3: Kompetanse	98
Sammendrag av delrapport 4: Teknologi	99

Innledning: Problemstillinger

Målet med prøveprosjektet var å prøve ut en form for straffegjennomføring som gav fleksibilitet og hindret kødannelse. Dette skulle føre til økt kvalitet i soningen og gi lavere tilbakefall. Slik målet for prosjektet ble presentert, inneholdt det flere ulike referanser som bidro til realiseringen;

- a. Økt fleksibilitet i straffegjennomføring peker både på kriminalomsorgens eget behov for fornyelse og tilpassing i forhold til lokale forvaltningssamarbeidspartnere. Samtidig gir økt fleksibilitet økt mulighet for individuell tilrettelegging av straffegjennomføring. Allerede fra 1980-tallet har det vært en økt oppmerksomhet om behovet for økt differensiering i straffegjennomføring¹. I 1988 foreslo fengselslovutvalget i NOU 37 at man etablerte «straffullbyrdelse utenfor anstalt» som en egen gjennomføringsform hvor domfelte skulle bo utenfor anstalten, men under kontroll fra kriminalomsorgen. Et sentralt element i straffegjennomføringen skulle være fullbyrdelsesplanen som skulle utarbeides for soningstiden².
- b. Målet om å hindre kødannelse peker direkte på den aktuelle situasjonen forut for oppstart av prøveprosjektet. 28.4.2006 var det 2737 domfelte som ventet på å få gjennomføre sin fengselsstraff. I tillegg var det nesten like mange som ventet på å gjennomføre sin bøtedom. Den nye regjeringen hadde som hovedmål å avvikle soningskøen innen 2009 (Soria Moria-erklæringen 2005-2009). Her var straffegjennomføring med elektronisk kontroll et av flere tiltak for å øke kapasiteten i perioden.
- c. Straffegjennomføring med elektronisk kontroll skal øke kvaliteten i soningen. Kvalitet må forstås som en vesentlig egenskap ved denne soningsformen til fordel for straffegjennomføring i fengsel. Kvaliteten kan både oppleves individuelt i forhold til den enkeltes forventninger, eller som et mål for riktig kvalitet i forhold til en standard. Tilbudet om et alternativ til å gjennomføre ordinær fengselsstraff kan i seg selv være en kvalitet, medvirkning i planlegging og gjennomføring av planen vil også øke muligheten for å oppleve at forventningene til straffen innfris. Sett i et større perspektiv er forventninger til straff også noe som tilhører allmenheten generelt og andre berørte. Motsetningen mellom behovet for en forutsigbar reaksjon og målet om at straffen ikke skal være mer belastende enn nødvendig, løses gjennom individuell tilpassing og utforming av straffegjennomføringen³.
- d. Det siste delmålet er lavere tilbakefall som en effekt av soningsformen. Flere studier viser at det er vanskelig å dokumentere målbare endringer i tilbakefall generelt, men at det er enkelte grupper som synes å ha lavere tilbakefall til ny dom; Evaluering av delgjennomføring i Sverige viser positive funn i forhold til de som avslutter en lengre straff i fengsel. Studien omfattet 260 delgjennomførere i IÖV Utluss sammenlignet med en kontrollgruppe. Det var særlig de eldre og de som var tidligere straffet som hadde et lavere tilbakefall til fengsel⁴. Unge domfelte i Danmark har et lavere tilbakefall enn man skulle forvente etter innføring av elektronisk kontroll. En ny effektundersøkelse viser et lavere tilbakefall for unge under 25 år som gjennomførte straff med fotlenke i forhold til de som gjennomførte straff i fengsel⁵.

¹ Hammerlin, Y. 2008, side 341 -375 om situasjonen i kriminalomsorgen ved inngangen av 1990-tallet.

² Stortingsmelding 27 1997-98 om kriminalomsorgen, kapittel 4 om straffereaksjoner og gjennomføring av straff.

³ Se NOU 37 1998 om drofting av prinsipielle synspunkter om innholdet i frihetsberovelsen, kapittel 3.

⁴ Marklund, F. & Holmberg, S. Effects of Early Release From Prison Using Electronic Tagging in Sweden I: Journal of Experimental Criminology Volume:5 Issue:1 Dated:March 2009 Pages:41 to 61.

⁵ Jorgensen, T.T. Avsoning i hjemmet. En effektevaluering af fotlænkeordningen. Justitsministeriets Forskningskontor. 2011.

Tidligere undersøkelser har konkludert med at det ikke er elektronisk kontroll i seg selv som påvirker tilbakefallet, men utvalget av domfelte som tas inn i EK. De samme undersøkelsene har derimot pekt på forskjeller i tilbakefall avhengig av innholdet i EK⁶.

Målsetningen for prøveperioden var å etablere en kapasitet tilsvarende 130 fengselsplasser: Ved oppstart ble det fordelt 20 sett med fotlenker til hver av de seks prosjektenhetene. Fra 2010 ble antall fotlenker i Oslo og i Rogaland utvidet til 30 lenker for å unngå kø i avviklingen. På det meste har det i prosjektperioden vært nær 100 domfelte pålenket samtidig⁷. I gjennomsnitt har det vært 70,2 domfelte pålenket i prosjektperioden under ett.

Denne evalueringen er i seg selv et resultat av fokus på kvalitet og brukertilfredshet. I oppdragsbrevet fra Kriminalomsorgens sentrale forvaltning KSF til KRUS som bestilling av evaluering heter det at⁸

Evalueringen vil være et sentralt ledd i kvalitetssikringen av straffegjennomføring med elektronisk kontroll underveis i prøveperioden, ved at evalueringen vil kunne bidra til at prosjektet kan støtte god praksis og resultater fra evalueringen skal kunne brukes av prosjektet til å korrigere kursen dersom det er nødvendig. Samtidig skal evalueringen være et viktig bidrag i vurderingen av videre drift og utvidelse etter endt prøveperiode.

Prosessevalueringen vil ha to hovedperspektiv:

A. Brukerperspektivet skal fokusere på innholdsaspektet, og særlig vektlegge domfeltes og pårørendes opplevelse av straffegjennomføringsformen. Hovedtyngden av evalueringen skal være på dette perspektivet.

B. Organisasjonsperspektivet skal fokusere på etablering, drift og styring i pilotenhetene eller utvalg av disse. Formålet er å kvalitetssikre etableringen av ordningen gjennom å identifisere erfaringer og praksis i pilotenhetene.

På grunn av andre oppgaver ble arbeidet med rapporten utsatt i et år. Dette har gjort at denne rapporten i mindre grad påvirker videreføringen av prosjektet. Fordelen er at rapporten har data for hele prosjektperioden og tilgang til tall om tilbakefall 3 år etter løslatelse for domfelte som gjennomførte straff i 2008. Tidligere delrapporter om organisasjonsperspektivet har i større grad påvirket utviklingen av prosjektet og andres oppfatning om prosjektet. Her er det imidlertid også andre suksesskriterier som er knyttet til etableringen av et nytt prosjekt og innføring av en ny form for straffegjennomføring.

Som prosjekt representerer straffegjennomføring med elektronisk kontroll en helt ny måte å jobbe på i kriminalomsorgen; nye strukturer, nye systemer, nye måter å samarbeide på mellom enheter i kriminalomsorgen og mellom kriminalomsorgen og nye samarbeidspartnere. Det er også en suksess at mange av de som er i målgruppen har søkt om å gjennomføre sin straff med fotlenke og at de aller fleste av de som har blitt lenket på, har gjennomført. Det er en første indikasjon på at de aller fleste oppfatter soningsformen som positiv og at de fleste som starter lykkes i å gjennomføre straffen med elektronisk kontroll.

⁶ Bonta J., Wallace-Capretta S., Rooney J. (2000) i Villettaz, P., Killias, M., Zoder, I. The effects of Custodial vs. Non-Custodial Sentence on Re-Offending: A Systematic Review of the State of Knowledge. Campbell Systematic Reviews 2006:14.

⁷ 98 domfelte var pålenket samtidig i rapportering for fredag i uke 16 2010. 81 av disse var helgjennomførere, 17 var delgjennomførere.

⁸ Kriminalomsorgens sentrale forvaltning KSF. 15.5.2008. Oppdragsbrev om evaluering av prøveprosjekt straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

Sammendrag

I denne rapporten er det presentert et bilde av prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK) fra oppstarten i 2008 til 2010. Målgruppen omfattet nesten 4000 domfelte til fengselsstraff kortere enn fire måneder eller som hadde fire måneder igjen av en lengre dom. 80 prosent av disse søkte (3098 søknader) og nesten 1700 domfelte har gjennomført straff med EK i denne perioden. 79 har blitt overført fengsel før straffen var gjennomført.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er egentlig to ulike to prosjekter.

De som gjennomfører hele dommen med EK har ofte en kort dom rundt 30 dager for ruspåvirket kjøring, høy fart eller for økonomi (bedrageri/økonomisk utroskap). De fleste er menn (12 prosent kvinner), de er midt i livet 30 – 50 år, flere er unge. To av fem bor med ektefelle/samboer og barn. Færre enn 1 av 10 opplyser at de har kontakt med hjelpeapparatet under straffegjennomføring. Motivasjonen for å søke EK var å unngå fravær fra jobb og ikke miste kontakt med familien. 2 av 10 har tidligere dømt for samme eller annen type lovbrudd. 1 av 10 er dømt på nytt 3 år etter endt straffegjennomføring med EK.

Den andre gruppen som gjennomfører straff med EK er delgjennomførere. Denne gruppen utgjør 200 av de 1679 som gjennomførte straff med EK i prøveperioden. 10 av de 200 ble tilbakeført fengsel før de var ferdig med straffen. Delgjennomføreren kommer oftest fra et fengsel med lavere sikkerhet (åpent fengsel). 1 av 5 delgjennomførere har kortere dom enn 4 måneder og kunne derfor gjennomført hele straffen som helgjennomfører. 40 prosent av delgjennomførerne er dømt for vold, som kan være grunn til at mange ikke har søkt/fått avslag på søknad om helgjennomføring. 25 prosent av de med korte dommer er dømt for økonomi-kriminalitet (bedrageri/utroskap) og 15 prosent har dom for veitrafikk (ruspåvirket kjøring/fart).

De med mellomlange dommer fra 4 til 6 måneder er ofte dømt for økonomisk kriminalitet, narkotikakriminalitet eller vold (hhv. 35, 24 og 20 prosent). De med lange dommer over 6 måneder utgjør 25 prosent av alle delgjennomførerne. Også her domineres gruppa av økonomisk kriminalitet og narkotikakriminalitet (hhv. 35 og 37 prosent). Delgjennomføreren er mann (12 prosent kvinner), litt eldre enn helgjennomføreren,

Bildet viser at det er de med korte dommer, både blant helgjennomførere og for delgjennomførere, som søker om å gjennomføre straff med EK. Det er også et bilde av relativt ressurssterke domfelte som oftere har jobb og familie enn dem som ikke søker om EK. De aller fleste opplever også å bli godt ivaretatt, både i forhold til informasjon, tilgjengelighet, diskresjon og samtaler. Mange må endre/tilrettelegge hverdagen sin for å passe inn i et EK-skjema. Avtaleskjema med inne- og utetider er den største utfordringen. For andre er det oppmøtene på friomsorgen som er belastende. Mange oppfatter EK som krevende, men mindre krevende enn f.eks. fengsel. Hva som er krevende ser ut til å oppleves som praktiske konsekvenser. På spørsmål om fordeler og ulemper ved EK nevnes oftest positive utsagn knyttet til følelser, mens negative utsagn som oftest er beskrevet som konkrete forhold.

Sammenligner vi brukerundersøkelsen for EK med fengsel, får vi frem to ulike bilder ved å gjennomføre ubetinget straff. Innsatte i tre åpne fengsler (fengsel med lavere sikkerhet) svarer på de samme spørsmålene som domfelte i EK. De innsatte i fengsel er litt eldre, gjennomsnittsalder 37 år. 2 av 5 er gift/samboer. Kun en av fire bor med barn. De fleste var dømt for ruspåvirket kjøring, fart, vold og annet. Noen flere hadde tidligere dom for samme/annen type lovbrudd. Nesten dobbelt så mange i fengsel som i EK har hatt kontakt med hjelpeapparatet under straffegjennomføring. Det gjelder særlig kontakt med NAV Trygd (9,5 prosent), sosialkontor (8,8 prosent), men også behandling for psykisk helse/rus (6,8 prosent). Flere i fengsel hadde deltatt på kurs, skole, bibliotek og helsetjenesten. Vesentlig flere i EK hadde kontakt med kontaktperson/kontaktbetjent under straffegjennomføringen.

Innsatte i fengsel var mindre fornøyd med samarbeid under straffegjennomføringen og hvordan de ble sett av tilsatte i tiltaket. Flere i EK har fått en fremtidsplan/individuell plan for straffegjennomføringen og tiden etterpå. Det er derfor ikke overraskende at dobbelt så mange med EK er fornøyd med at straffegjennomføringen har endret deres situasjon. Det store flertallet, både i fengsel og i EK har likevel tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene etter straffegjennomføringen.

I kapittel 2 gjennomgås status ved avslutning av prosjektperioden for både hel- og delgjennomføring. Kapittel 2 setter også EK inn i en større sammenheng som et tiltak i som skal bidra til å redusere soningskø og bidra til å hindre ny kø. I 2009 var det en nedgang i kortere ubetingede dommer, særlig for veitrafikkriminalitet (reduksjon med 6 prosent). Dette bidro til en større reduksjon i fengsel enn det antallet som gjennomførte straff med EK. Dette gjorde det nok også vanskeligere for EK å rekruttere nok domfelte i flere av prøvefylkene.

EK har ikke lyktes i å etablere det antall gjennomføringer som var planlagt. Dette var heller ikke mulig med den organiseringen prosjektet hadde: Hvert EK-enhet hadde samme måltall og samme antall fotlenker til disposisjon. Kun to av enhetene har hatt vært oppe i dette antallet pålenkede, Oslo og Rogaland. I forhold til målgruppen størrelse er det likevel Sogn og Fjordane som har det relativt største antall søknader i forhold til målgruppens størrelse med 71 søknader av 72 utsendte informasjonsbrev i 2009.

Det lave antall domfelte gjennom året avslører en annen utfordring for EK; at ordningen er avhengig av et visst volum for å oppvise fleksibilitet. Det er først når antall domfelte i gjennomsnitt overstiger 20-25 at man får tilbake en fleksibilitet ved å kunne på pålenke en ny gjennomføring med en kostnad som kan sammenlignes med fengsel. I dette ligger det et dilemma i forhold til den modellen og målgruppen som er valgt.

Det er gjennomført en foreløpig tilbakefallsmåling for de 99 domfelte som gjennomførte straff med EK i 2008. Målingen ble gjort i 3. november 2011 og viste at 6 ble overført fengsel før endt tid, gjennomsnittlig dom var på 30 dager, 4 gjennomførte EK som en del av en lengre fengselsstraff (delgjennomfører).

- Gjennomsnittlig alder var 36 år, den yngste var 17 og den eldste 72 år. 13 av de domfelte var kvinner.
- 26 av de 99 domfelte hadde tidligere dommer siste 10 år, 9 av disse var for narkotikakriminalitet, 6 for ruspåvirket kjøring.
- 10 av 99 domfelte har nye dommer som er ført i kriminalomsorgens fagsystem på undersøkelsestidspunktet. Av disse var fire dommer idømt i 2009, fem i 2010 og en i 2011. Tre av dommene var for økonomisk kriminalitet (bedrageri/utroskap), to for narkotikakriminalitet og to for ruspåvirket kjøring.

For å styrke funnene i denne målingen ble det også foretatt en måling for første halvår 2009 med totalt 401 domfelte. Denne målingen styrker funnene for 2008 tallene med 9 prosent tilbakefall på undersøkelsestidspunktet. Det er planlagt en ny måling av hele 2009-utvalget nå i 2012 for å sikre at alle domfelte i utvalget har mer enn 2 år etter sist dom. Det antas at målingen vil bekrefte tallene for 2008.

Det siste av målene for prosjektet var å øke kvaliteten i straffegjennomføringen. Dette målet kan ses i forhold til den gruppen som gjennomførte straff med EK spesielt eller omfatte straffegjennomføring generelt. Denne rapporten tolker målet om en økt kvalitet på straffegjennomføring skal gjelde alle som gjennomfører straff. Denne evalueringen har derfor sett på hva som skjer i fengslene og med de andre formene for gjennomføring av straff i samfunn etter innføring av EK. I det siste kapitlet er det tatt inn funn til sammenligning mellom dem som gjennomfører straff med EK og dem som gjennomfører i fengsel. En ny tilbakefallsstudie bør derfor også inkludere den delen av målgruppen som gjennomfører straff i fengsel og de indirekte konsekvensene for andre former for straffegjennomføring i samfunn.

Den neste evalueringsrapporten om prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll handler om innhold. Rapporten vil foreligge sommeren 2012.

1: Hva er straffegjennomføring med elektronisk kontroll?

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll omtales med flere ulike navn: Fotlenke, fotlenkesoning, hjemmesoning med EK, elektronisk straff, elektronisk overvåkning osv. I engelskspråklige andre land brukes oftest benevnelsen Electronic monitoring (EM). I Sverige brukes benevnelsen *intensivövervakning med elektronisk kontroll* (IÖV), mens man i Danmark sier fodlænke når de snakker om elektronisk kontroll.

Elektronisk kontroll har også andre anvendelsesområder enn innenfor straffegjennomføring. I Norge har politiet et oppdrag om å etablere voldsalarm ved kontaktforbud med elektronisk kontroll (også kalt omvendt voldsalarm, elektronisk merking eller tagging). Det har også vært en diskusjon om å innføre bruk av elektronisk kontroll i forbindelse med varetekt i Norge. Disse prosjektene inngår ikke i denne evalueringen. Det er stor variasjon i måter å bruke teknologi for å gjennomføre straff eller forebygge straffbare handlinger. Det er derfor viktig å sette seg inn i hva som er formålet og på hvilken måte teknologien brukes for å sammenligne ulike prosjekter eller prosjekter i forskjellige land.

Det norske prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll omfatter egentlig også to forskjellige prosjekter; helgjennomføring (front-door), som innebærer at en domfelt kan gjennomføre hele sin ubetingete fengselsstraff med fotlenke og delgjennomføring (back-door), som innebærer at en domfelt kan gjennomføre den siste delen av en lengre fengselsstraff med fotlenke. Tidsrommet for gjennomføring er i begge tilfeller maksimalt fire måneder, slik at en helgjennomfører kan ha en fengselsdom på inntil fire måneder, mens en delgjennomfører kan ha inntil 4 måneder igjen til løslatelse.

Det var Sverige og England som var først ute med å prøve ut bruk av elektronisk kontroll som en del av straffegjennomføring allerede fra tidlig 90-tall. Etter hvert har flere europeiske land som Nederland, Danmark, Skottland, Frankrike, Sveits, Tyskland, Italia, Belgia, Portugal og Spania kommet til. Det er flere forskjeller landene imellom. Det brukes i hovedsak to ulike systemer for den elektroniske kontrollen Radiofrekvens (RF-teknologi) og globalt posisjoneringssystem GPS. RF-teknologien er den mest brukte og er også den som brukes i Norge, Sverige og Danmark. GPS er brukt i mindre skala i noen av landene alene, eller som et supplement til RF-teknologien. Det finnes også andre former for elektronisk kontroll som blant annet bruker telefonnettet for å identifisere domfeltes posisjon⁹.

I de fleste land er kontrollen i hovedsak knyttet til hjemmet. Begrepet hjemmesoning er derfor mer betegnede for denne gjennomføringsformen enn bruk av elektronikk. I flere land er hjemmesoningen total. Det vil si at den domfelte tilbringer hele døgnet i sitt eget hjem og er avhengig av andre for å ivareta gjøremål utenfor huset. I den nordiske modellen legges det isteden vekt på at domfelte skal ut av hjemmet for å delta i jobb, sosialt liv og møte for kriminalomsorgen. Her er straffegjennomføringen også begrunnet ut fra den domfeltes behov for en positiv utvikling i forhold til kriminalitet. Dette er en viktig forskjell for å forstå begrunnelsene for innføring av straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

⁹ Den første løsningen er overvåkning ved hjelp av RF-teknologi med tradisjonell radiofrekvens der man kan overvåke om domfelte (med fotlenken) befinner seg innenfor en bestemt sone rundt en sender. Senderen er stasjonær, og plassert i domfeltes eget hjem. Utstyret varsler om at domfelte forlater hjemmet/sonen. Teknologien gir ikke mulighet for å spore hvor domfelte er når han eller hun har forlatt sonen.

Den andre typen teknologi er overvåkning ved hjelp av GPS-teknologi. Denne teknologien gir mulighet for å følge domfelte som har på seg den mobile senderen til enhver tid. Man kan med denne type teknologi følge domfeltes bevegelser "aktivt" til enhver tid (sanntid) eller benytte informasjonen "passivt" ved i ettertid å kunne se hvor domfelte har beveget seg.

1.1: Den norske debatten

Grovt sagt er det to begrunnelser bak innføring av straffegjennomføring elektronisk kontroll (EK). Den ene er av kapasitetsmessige årsaker. EK er en rask og fleksibel måte å etablere nye soningsplasser på. I flere land er det private firmaer som etablerer de tekniske løsningene, mens kriminalomsorgen kun har variable kostnader knyttet til kontroll og oppfølging. Selv i Norge hvor det er kriminalomsorgen som driver infrastrukturen selv, er det forbundet med en liten kostnad å utvide med en ny plass for å gjennomføre straff med fotlenke. Kostnadsargumentet er også viktig i mange land, hvor det å gjennomføre straff med fotlenke er billigere enn en soningsplass i et fengsel med lavere sikkerhetsnivå.

Det andre argumentet for innføring av EK er hensynet til den enkelte domfelte, at han/hun får en ønsket positiv utvikling, og ikke påføres skade som følge av straffegjennomføringen. Dette humanistiske argumentet finner vi igjen i synspunkter om alternativer til fengsel på 1970-tallet, og fra diskusjoner om mer individuell differensiering av straffegjennomføring på 1980 og '90-tall¹⁰. Argumentene finner vi igjen i etableringen av andre alternative straffereaksjoner til fengsel som samfunnsstraff, program mot ruspåvirket kjøring (tidligere promilleprogram) og dommerledet narkotikaprogram. Også de som var innsatte i fengsel skulle få mulighet til en positiv utvikling ved gjennomføring av straff i institusjon (§-12 soning) og hjemmesoning (§ 16 første ledd).

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble første gang foreslått innført i Stortingsmelding nr. 27 1997-98 Om kriminalomsorgen, med referanse til erfaringene i Sverige. Her ble det foreslått en forsøksordning med EK som en form for gjennomføring av fengselsstraff og ikke som en egen straffereaksjon. Denne forskjellen var viktig for å hindre at straffegjennomføring med elektronisk kontroll skulle fortrenge andre straffereaksjoner i samfunn, f.eks. samfunnsstraff og program mot ruspåvirket kjøring og dermed øke omfanget av straff istedenfor å redusere bruk av fengselsstraff.

Forslaget om forsøk med elektronisk kontroll ble ikke fulgt opp i denne runden. Isteden ble det innført en mer begrenset ordning med gjennomføring av straff utenfor fengsel etter straffegjennomføringsloven § 16. første ledd. Her kunne opptil halvdel av straffen gjennomføres utenfor fengsel av hensyn til om det var hensiktsmessig og nødvendig for å fremme en fortsatt positiv utvikling hos domfelte. Her var det særlig hensynet til domfelte som begrunnet behovet for straffegjennomføring utenfor fengselet. Ordningen ble lite brukt. I forbindelse med etableringen av forsøk med elektronisk kontroll, valgte man å stryke kriteriet om nødvendighet for å bli vurdert for hjemmesoning. Når straffegjennomføring med elektronisk kontroll senere ble innført, skjedde det ved å utvide den eksisterende bestemmelsen om hjemmesoning.

I diskusjonen om innføring av forsøk med elektronisk kontroll var det flere viktige argumenter for og imot ordningen. Argumentene for EK var både knyttet til behovet for avvikling av soningskø, hindre ny kødannelse og styrke kvaliteten i straffegjennomføringen. Argumentene mot EK var knyttet til de samme områdene, men særlig knyttet til hvorvidt elektronisk kontroll styrket kvaliteten i straffegjennomføring, eller om tiltaket i hovedsak var en løsning på kapasitetsutfordringene i kriminalomsorgen.

¹⁰ Se Hammerlin, Yngve. Om fangebehandling, fange- og menneskesyn i norsk kriminalomsorg i anstalt 1970-2007. Unipub forlag 2008 698 s. Doktoravhandlinger forsvart ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo. Kapittel 18, side 485-490.

Flere reagerte mot bruk av hjemmet som arena for straffegjennomføring. Mange mente at dette rokket ved grunnleggende prinsipper om ansvarsdeling i påføring straff, belastning for familien og reproduksjon av sosial ulikhet. Flere har tatt for seg hvordan den domfelte selv påtar seg ansvaret for straffegjennomføringen. "Det er jeg som har gjort hovedjobben"¹¹. På den ene siden kan dette ses som en individuell tilrettelegging av straffen, på den andre siden en disiplinering og innordning i system. Diskusjonen om mer individuell utforming av straff har sitt utgangspunkt i diskusjonene fra 1980-tallet, og oftest begrunnet i behov for behandling eller rehabilitering. Disiplineringen innebærer at systemet forutsetter en innordning ved at domfelte påfører seg selv straff ved å innordne seg vilkårene. Det klassiske bildet på dette fenomenet er Jeremy Benthams panoptikon hvor fangene kunne observeres i som silhuetter i gjennomsiktige celler, mens den som stod for kontrollen ikke kunne bli sett. Michel Foucault (1995)¹² bruker dette bildet i overført betydning for å forklare maktprinsipper i moderne former for straff.

Skillet mellom hjemmesoning etter straffegjennomføringsloven § 16 første ledd og elektronisk kontroll, er målgruppen og utforming av kontrollregimet. Mens målgruppen etter § 16 første ledd begrenses til de tilfellene hvor det vil være "hensiktsmessig for å sikre en særlig positiv utvikling", gjelder § 16 annet ledd de tilfeller hvor det anses "hensiktsmessig for å sikre en positiv utvikling". Dette betyr at det kreves mindre når det gjelder den utvikling domfelte har vist under straffegjennomføringen for å innvilge soning etter § 16 annet ledd enn etter første ledd. I motsetning til § 16 første ledd kreves det ikke en allerede etablert positiv utvikling, så lenge overføringen anses hensiktsmessig for en fremtidig positiv utvikling¹³. Kontrollen i EK gjennomføres elektronisk, bruk av egne tilsatte og ved eksterne kontrollører. Elektronisk kontroll omfatter også to målgrupper; både de som avslutter en lengre fengselsstraff hvor EK kan ses som en del av progresjon og de som gjennomfører hele straffen med EK.

Hjemmet som arena for straffegjennomføring involverer også samboende og annen familie må forholde seg til domfeltes inne- og utetider og kontroller ved hjemmekontroll. Samtidig er familien en viktig motivasjon for mange som gjennomfører straff med EK. Samboende over 18 år skal samtykke i gjennomføring av EK i deres hjem. Informasjon til samboende, barn og samboendes rolle i straffegjennomføringen er viktige i diskusjonen om EK.

Det har vært oppmerksomhet omkring spørsmålet om de som ikke har fast bopel og om dette ekskluderte grupper fra å søke og få gjennomføre straff med EK. Vi har ingen data om de som ikke søker EK, men ser at det er flere blant dem som har fått innvilget EK som ikke har fast bopel. Mange er unge og bor hjemme eller sammen med venner. Andre har alene ansvar for barn og bor hos foreldre under gjennomføringen. Det synes i mindre grad å være et skille mellom dem som har bolig og dem som ikke har, men mer om et skille på den kvaliteten på den boligen som domfelte har. Dette forholdet gjelder også på andre områder i domfeltes liv, som sysselsetning, familie, bosted, transport osv. Alle disse forholdene griper inn i gjennomføringen av straffen.

Det finnes ytterligere argumenter for og mot i det faglige og politiske ordskiftet om EK. I hovedsak vil argumentene de to hovedlinjene: På den ene siden at straffen blir privatisert, usynlig og får en mindre preventiv effekt, og på den andre siden at domfeltes hjem brukes som et fengsel som vil reprodusere sosiale skiller gjennom ulikheter i straffegjennomføringen¹⁴.

¹¹ Bakosgjelten, Anne. "Det er jeg som har gjort hovedjobben" Å sone med fotlenke. Masteravhandling i kriminologi av Anne Bakosgjelten. Institutt for kriminologi og retts sosiologi. Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo. mai 2010

¹² Foucault, Michel. 1995. Discipline and punish: the birth of the prison. Penguin Social Sciences. Side 201-209.

¹³ Tolkning hentet fra Prop. 135 L (2010–2011), Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff), punkt 11.5 Soning utenfor fengsel - eventuelt med elektronisk kontroll.

¹⁴ Se blant annet Innst. 420 S (2010–2011) fra finanskomiteen om revidert nasjonalbudsjett for 2011, tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2011 og endringer i avgiftsvedtak.

1.2: Den norske modellen

Den modellen som ble foreslått i Norge er i stor grad inspirert av erfaringene fra Sverige og Danmark. I begge disse modellene var ordningen et alternativ til fengselsstraff, i Sverige som Intensivovervakning (IÖV) (helgjennomføring) og IÖV Utsluss (delgjennomføring), i Danmark var ordningen rettet mot bestemte grupper domfelte (trafikkriminalitet og unge lovbytere) i helgjennomføring. Forslaget inngikk i regjeringens handlingsplan for å avvikle soningskøen, som ble behandlet i stortinget i 2006. I 2007 ble forslag "Om lov om endring i straffegjennomføringsloven mv" vedtatt og trådte i kraft 1. august 2008. En måned senere, den 1. september 2008 var den første domfelte i gang med sin straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Prøveprosjektene var lagt til friomsorgen i seks prøvefylker, et i hver region. Fylkene varierte i geografi, demografi og kriminalitetsbilde.

I den norske modellen ble det lagt vekt på et omfattende innhold og et tydelig kontrollregime. Krav til sysselsetning og oppmøter hos kriminalomsorgen inngår i en gjennomføringsplan¹⁵, som også inneholder en timeplan for alle inn- og utganger uken igjennom (aktivitetsskjema). Domfelte skal aktivt medvirke til planlegging og gjennomføring av straffen, og antall møtepunkter mellom domfelte og tilsatte i kriminalomsorgen skulle være høyt.

Sysselsetningen var et viktig vilkår for å få innvilget straffegjennomføring med EK og skulle hindre isolasjon og sikre sosial deltagelse i gjennomføringstiden. Det ble satt et minimum krav til sysselsetning på 20-40 timer per uke (minimum 15 timer). Sysselsetning er et bredere definert begrep enn jobb og kan innebærer mange ulike typer av aktiviteter. Kravet er at disse aktivitetene skjer utenfor hjemme og at de skal kunne kontrolleres. Kontrollsidene ble også tillagt mye vekt. Dette skulle både skje gjennom en avgrensning av hvem som fikk gjennomføre straff med EK, individuell tilrettelegging av aktivitetsplan, uanmeldte kontrollbesøk på arbeidsplass og i hjemmet og lav toleranse for brudd på vilkår om rusforbud.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er i hovedsak organisert som om det var en ordinær fengselsstraff. Det innebærer at eventuell overføring til fengsel ved brudd skjer uten opphold som om det var en overføring mellom fengsler. Det innebærer også mulighet til å søke overføring til § 16 første ledd (hjemmesoning).

¹⁵ Gjennomføringsplanen er et enkeltvedtak om organisering og innholdet i straffegjennomføringen basert på egnethetsvurdering av domfelte.

1.3: Hvem gjennomfører straff i Norge – og hvordan?

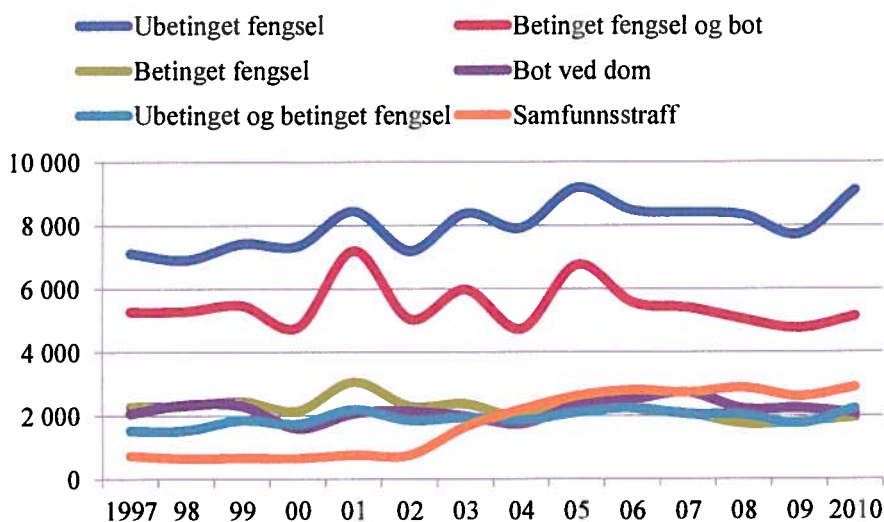
I 2009 ble det anmeldt nesten 398 000 lovbrudd, en økning på 2,9 prosent sammenliknet med 2008. Vinningslovbrudd og narkotikaforbrytelser økte med henholdsvis 7,1 og 4,8 prosent. I 2010 ble 394 000 lovbrudd anmeldt, hvorav nesten 271 000 er forbrytelser. Vinningskriminalitet og skadeverk hadde en betydelig nedgang fra 2009. Narkotikalovbrudd økte imidlertid med 15,6 prosent, og er i antall på samme nivå som i årene 2001/02.

I løpet av 2009 ble 277 000 forbrytelser anmeldt, 4,9 prosent flere enn i 2008, mens antall forseelser gikk ned 1,3 prosent. Blant forseelsene er det en spesielt stor nedgang for anmeldte trafikkløvbrytninger, med 6 prosent. I 2010 ble det registrert 2,3 prosent færre forbrytelser og 2,5 prosent flere forseelser enn i 2009. Sammenliknet med året før er det 10 800 færre vinningslovbrudd og 3 200 færre skadeverk.

I 2009 var det en nedgang i alle hovedtypene for straff, der forenklede forelegg hadde klart størst antallsmessig nedgang. Det var størst reduksjon av samfunnsstraff og ubetingede fengselsdommer, med henholdsvis 10 og 9 prosent. I alt ila domstolene 20 900 straffereaksjoner, 1 350 færre enn i 2008. Mer enn halvparten av alle straffereaksjonene for forbrytelser ble avgjort med forelegg, 23 prosent med ubetinget fengsel, 13 prosent betinget fengsel og 7 prosent samfunnsstraff. Det ble registrert 336 000 straffereaksjoner i 2010, 7,6 prosent flere enn året før. Totalt medførte dette 292 500 straffede personer, hvorav 9,6 prosent av disse ble straffet for en eller flere forbrytelser. For alle lovbruddskategoriene var det flere straffereaksjoner enn i 2009. Narkotikakriminalitet økte med nesten 16 prosent i forhold til året før, mens antall straffereaksjoner med vinnings- og voldskriminalitet økte begge med om lag 10 prosent.

Det ble registrert fem prosent færre straffereaksjoner for forbrytelser i 2009 i forhold til 2008. Med unntak av seksualforbrytelser var det nedgang for samtlige lovbruddskategorier. Antallsmessig var reduksjonen størst for narkotikakriminalitet (400 saker), og reaksjoner mot brudd på legemiddeloven stod for bortimot hele denne nedgangen. Narkotikakriminalitet var likevel den største lovbruddskategorien, og var hovedlovbrudd i 43 prosent av alle forbrytelsessakene. Etter en nedgang i 2009 var det en økning for de fleste typer av straff i 2010. Antall ilagte samfunnsstraffer og betinget fengselsdommer økte med henholdsvis 11 og 8 prosent fra 2009 til 2010. Størst økning var det imidlertid for ubetinget fengsel, med nesten 20 prosent flere dommer enn året før. Det er en økning for alle de tre store lovbruddskategoriene; vinning-, vold- og narkotikalovbrudd.

Figur 1. Straffereaksjoner, etter type reaksjon og lovbruddskategori. 1997-2010. Kilde SSB Tabell 26

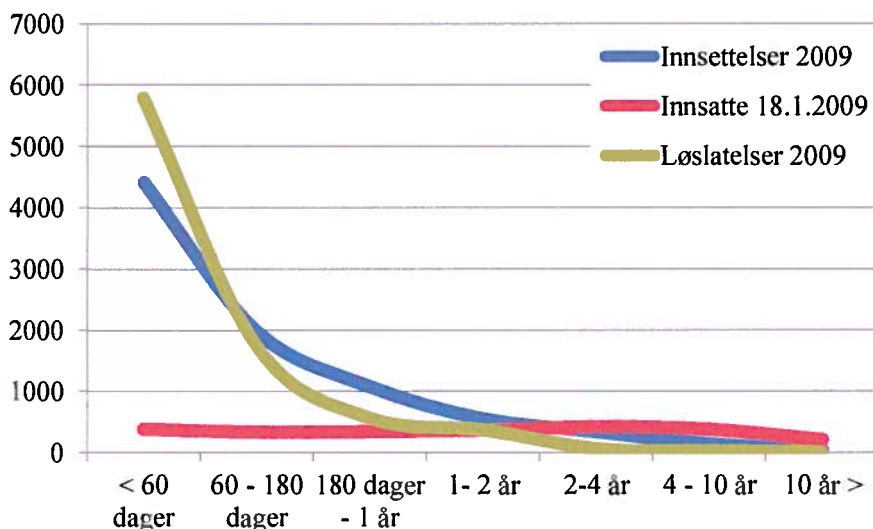
1.3.1: Målgruppen for elektronisk kontroll

Alle domfelte med fengselsstraff kortere enn fire måneder og innsatte som hadde mindre enn fire måneder til forventet prøveløslatelse inngikk i målgruppen. Den første gruppen fikk informasjon ved at alle med rettskraftig dom fikk informasjon om muligheten til å søke ordningen i brev fra kriminalomsorgen med 14 dager til å søke. I brevet var det informasjon om ordningen og et enkelt søknadsskjema. Innsatte i fengsel fikk informasjon gjennom fengselet de satt i. Alle domfelte som hadde tilhold i et prøvefylke kunne søke. Det betyr at domfelte med folkeregistrert i et annet fylket kunne søke hvis han/hun hadde tilgang til en tilfredsstillende bolig i et prøvefylke.

For å undersøke hvem som kan gjennomføre straff med EK, må vi først få et bilde av hvem som gjennomfører fengselsstraff i Norge totalt.

Hvert år er det rundt 8500 innsettelse etter dom til fengsel og omtrent like mange som slipper ut. Samtidig er det rundt 2500 dømte som sitter i fengsel på en gjennomsnittlig dag. Mange undersøkelser om innsatte i fengsel er basert på undersøkelser om hvem som sitter i fengsel og ikke om de som settes inn eller slippes ut.

Figur 2: Doms lengde for innsettelse i fengsel (n=8537), innsatte (n=2404) og løslatelse (n=8540) i 2009

Figuren over viser domslengde for innsettelse i fengsel, innsatte på en dato og løslatelse gjennom året. Flere enn halvparten av alle dømte som settes i fengsel har en dom som er kortere enn 60 dager. Blant de som løslates har to av tre som har gjennomført en kortere dom enn 60 dager. Ser vi på gjennomsnittet blant innsatte som sitter i fengsel, er det kun en av seks som har en dom på 60 dager eller kortere.

De som gjennomfører straff med elektronisk kontroll inngår i figuren over. I 2009 ble det iverksatt 787 straffgjennomføringer med EK, 708 av disse som helgjennomføring. Forholdet mellom innsettelse, innsatte og løslatelse er viktig å ha med seg for å forstå hvem som søker om EK som hel- og delgjennomfører. Helgjennomførere rekrutteres blant dem som har en dom på fire måneder eller mindre. Denne gruppen omfatter rundt 70 prosent av alle som settes i fengsel. Delgjennomførere rekrutteres blant dem som sitter i fengsel. For begge gruppene gjelder også andre vilkår, som at *overføring skal ikke besluttes dersom formålet med straffen eller hensynet til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring taler mot det*.

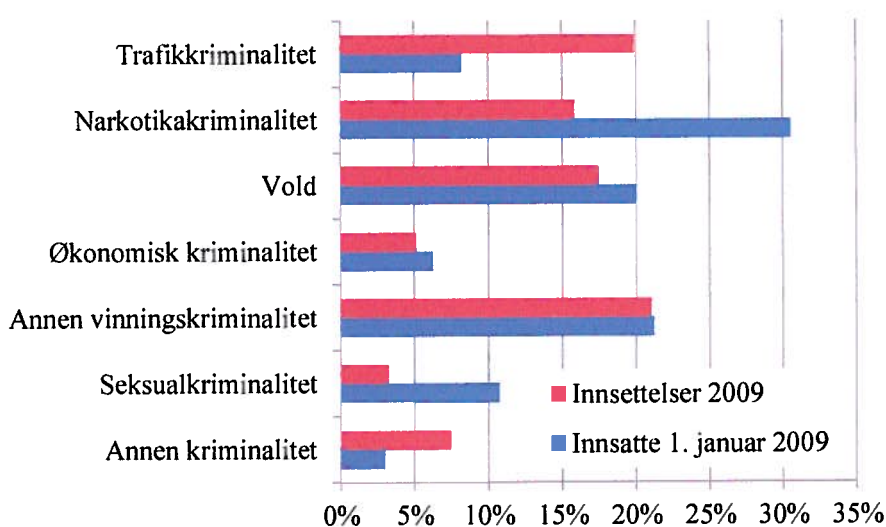
Den høye andelen med korte fengselsdommer i Norge er viktig å ha med seg i sammenligning med Sverige og Danmark. I det Nordiske residivprosjektet sammenlignes straffetider for de nordiske landene for innsatte i 2005. Her finner vi at 57 prosent av innsatte i Sverige har en straffetid på 6 måneder eller kortere. I Danmark er det 63 prosent som er dømt til 6 måneders fengsel eller kortere, mens tilsvarende tall for Norge er 81 prosent. En årsak til dette kan være fordelingen mellom fengselsdommer og samfunnsreaksjoner. I Sverige og Danmark gjennomførte to av tre straff i regi av fromsorgen i 2008. I Norge var tilsvarende andel 41 prosent¹⁶.

¹⁶ Hentet fra Kristoffersen, R. 2010. Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2004 - 2008, side 20

1.3.2: Lovbruddskategorier

Fordelingen av lovbrudd for de som settes i fengsel i løpet av ett år, skiller seg en god del fra fordelingen av lovbrudd for de som til en hver tid sitter i fengsel. Dette blant annet fordi korte dommer utgjør en større andel av nyinnsettelsene. Forholdet mellom domslengde og lovbruddskategori er viktig for å forstå sammensetningen av målgruppen domfelte som kan søke om helgjennomføring og om delgjennomføring. 20 prosent av nyinnsettelsene i 2009 hadde trafikkriminalitet som hovedlovbrudd, mens andelen blant innsatte på en bestemt dag var under 7 prosent. Det er derimot en langt mindre andel av nyinnsettelsene som hadde narkotikakriminalitet som hovedlovbrudd (16 prosent), enn blant dem som satt i fengsel på en bestemt dag (se figur under). Figuren omfatter både dom- og varetektsinnsatte og innsettelse for bøtesoning.

Figur 3: Lovbruddskategori for innsatte 1.1. 2009 (n=2611) og innsettelse i 2009 (n=11864). Tall fra SSB¹⁷

Figuren over viser relativ fordeling av lovbruddskategori for alle innsatte en bestemt dag og for innsettelse i 2009. Størst forskjell er det for trafikkriminalitet, som ofte har korte dommer og for narkotikakriminalitet, som oftere har lengre dommer. Undersøker vi hvilke lovbrudd som har relevans for straffegjennomføring i EK, har vi identifisert 15 ulike lovbruddstyper¹⁸ som i hovedsak dekkes av lovbruddskategoriene ruspåvirket kjøring (40 prosent), fart (20 prosent), økonomi (20 prosent), vold, narkotika, vinning og annen kriminalitet.

¹⁷ Tall hentet fra SSB artikkel fengslinger 2009, tabell 64 Innsatte i fengselsanstaltene, etter type reaksjon og hovedlovbruddsgruppe for 1. januar 2009. Tallene gjelder for fengselsdommer, og tabell 65 Nyinnsettelse etter hovedlovbruddsgruppe 2009.

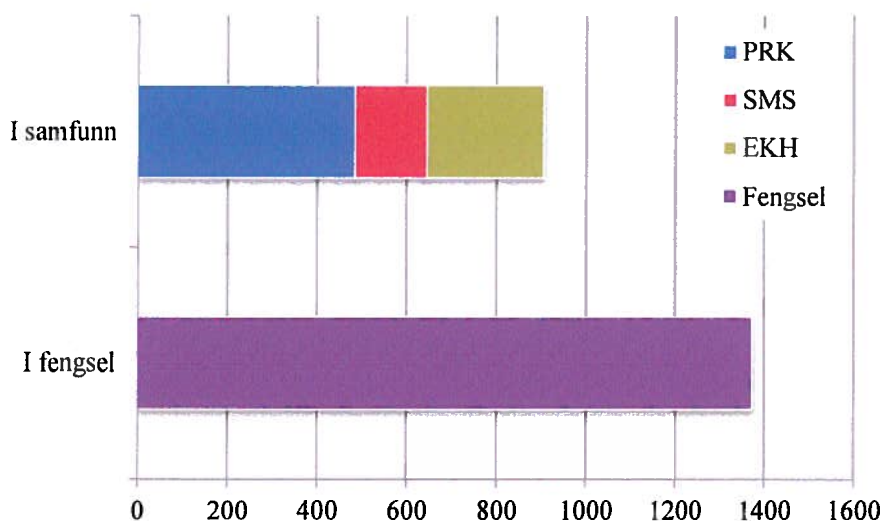
¹⁸ De 15 lovbruddene som i hovedsak er relevant for EK er narkotikaforbrytelse, dokumentfalsk, forbrytelse mot den personlige frihet, legemsfornærmelse, legemsbeskadigelse, tyveri, simpelt tyveri, brukstyveri av motorkjøretøy, bedrageri og utroskap, heleri og etterfølgende bistand, heleri, forbrytelse mot lov om legemidler mv., narkotikabruk, forseelse mot veitrafikkloven, ruspåvirket kjøring.

1.4: Straffegjennomføring i fengsel og i samfunn

Hvem som dømmes til hvilke straffereaksjoner varierer fylkene imellom. Det kan skyldes flere forhold, men også tilgjengelighet til tiltak i kriminalomsorgen. Det er derfor viktig å informere om muligheten for å søke om gjennomføring av fengselsstraff som hjemmesoning med elektronisk kontroll, samtidig som det er viktig å undersøke at muligheten for slik soning ikke fører til en straffeskjerpelse for domfelte som alternativt ville fått en annen straffereaksjon.

Figuren under viser helgjennomføring av dommer for ruspåvirket kjøring i 2009 i samfunn eller i fengsel. Kategorien *i samfunn* viser til betinget dom med program mot ruspåvirket kjøring (PRK) med 484 dommer, samfunnsstraff (SMS) med 160 dommer og helgjennomføring med elektronisk kontroll (EKH) med 261 dommer. Totalt gjennomførte 905 personer som var dømt for ruspåvirket kjøring sin straff utenfor fengsel i 2009. 1373 som var dømt for ruspåvirket kjøring satt i fengsel. Noen av de som ble satt i fengsel ble overført til straffegjennomføring utenfor fengselet i løpet av soningstiden. 20 fikk prøveløslatelse, mens 2 fikk delgjennomføring med EK. På den andre siden var det noen av de som gjennomførte utenfor fengsel som brøt vilkårene og ble overført til fengsel før fullført straff. For dommer for ruspåvirket kjøring er antallet beregnet til totalt 85 personer, 50 fra program mot ruspåvirket kjøring, 30 fra samfunnsstraff og 5 fra elektronisk kontroll.

Figur 4: Straffegjennomføring i fengsel og i samfunn for av ruspåvirket kjøring i 2009. N=2278

Eksempelet i figuren for ruspåvirket kjøring viser hvordan ulike former for straff for samme type lovbrudd gjennomføres både i og utenfor fengsel, enten hele straffen eller deler av straffen. Dette kan forstås som en tilrettelegging slik at det er mulig for flere å gjennomføre straff. Net-widening kalles det når alternative reaksjoner kommer i tillegg til de gamle reaksjonsformene, eller på annen måte bidrar til å øke antallet som gjennomfører straff. Dette kan skje direkte ved at ubetinget straff tilrettelegges slik at den velges fremfor betingede reaksjoner, eller indirekte ved at straffegjennomføringen i seg selv skaper mulighet for ny kriminalitet, brudd eller tilbakefall (feed-back løkker).

Å undersøke dette fullt ut er imidlertid en vanskelig oppgave fordi antall og sammensetning av dømte endres over tid. Det er også et spørsmål om man skal la være å utvikle alternativer til fengsel fordi det kan føre til økt bruk av straff i samfunnet generelt. I evalueringen har vi sammenlignet lovbruddskategorier, kjønn og alder for prøveperioden med EK (hhv. perioden 2006-2008 vs 2008 – 2006) for de seks fylkene som har hatt prøve-prosjekt med EK og for fylkene som ikke hadde tilbud om EK.

I 2009 var det en generell nedgang i gjennomføring av fengselsdom på 6 prosent fra 2008 og hele 12 prosent i forhold til toppåret 2007. Dette bildet slår forskjellig ut for prøvefylkene og de som ikke hadde prøveprosjekt. Undersøker vi for de vanligste lovbruddene i EK, finner vi en økning fra 2008 til 2009 på 2,4 prosent for alle EK-fylkene summert. Her er økningen sterkest for ruspåvirket kjøring (11 prosent), simpelt tyveri (17 prosent) og dokumentfalsk (11 prosent) mens det er en tilbakegang for brukstyveri av motorkjøretøy med 15 prosent og for heleri med (12 prosent). For de fylkene som ikke hadde prøveprosjekt med EK er det en samlet nedgang på 8,4 prosent for de samme lovbruddskategoriene. Her er tilbakegangen størst for heleri (19 prosent), brukstyveri av motorkjøretøy(18 prosent), ruspåvirket kjøring (15 prosent) og bedrageri/underslag (18 prosent), mens det var en økning for forbrytelser mot personlig frihet (10 prosent). Det kan være ulike forhold som skaper disse forskjellene. Det er også innbyrdes forskjeller mellom fylker som har EK og mellom fylker som ikke har EK. Blant EK-fylkene har det vært en generell nedgang for flere av lovbruddskategoriene i Troms og i Vestfold, mens det blant fylker som ikke har hatt EK har vært en økning i Sør-Trøndelag og i Hordaland.

1.4.1: Valg av prøvefylker til EK

De seks prøvefylkene er valgt ut i samarbeid med regionene og fagforeningene. Det er et prøvefylke i hver av kriminalomsorgens seks regioner. Prøvefylkene representerer en bred variasjon av forhold som kan påvirke prosjektet; geografi, demografi, kriminalitet, kriminalomsorgens enheter, samarbeidspartnere osv.

I diskusjonene forut for etablering av prøveprosjektene ble det også gjort andre valg som kan påvirke utviklingen. Prøveprosjektet skulle formelt ligge under friomsorgen i det fylket som hadde et prøveprosjekt. Alternativet var at prosjektet skulle knyttes til et fengsel eller til en ny enhet i samarbeid mellom fengsel og friomsorg. Sentralt i diskusjonen var også føringer om tettere samarbeid mellom fengsel og friomsorg generelt og ønsket om en mer enhetlig og sømløs organisasjon, både for domfelte og for tilsatte. Blant nytilsatte *kriminalomsorgskonsulenter*¹⁹ skulle halvparten ha sosialfaglig, halvparten fengselsfaglig bakgrunn.

Ser vi på de seks prøvefylkene som er valgt, finner vi ulike muligheter og utfordringer. Det har også vært en utfordring i prosjektperioden å ivareta forskjellene og samtidig utvikle felles systemer og rutiner for gjennomføring av straffen. En slik forskjell er bosted. I Vestfold bodde 66 prosent av de domfelte i EK i byene Tønsberg, Larvik, Sandefjord eller Horten. I Tromsø bodde 42 prosent av alle deltagerne i Tromsø by, mens i Hedmark var det kun 25 prosent som bodde i byene Hamar, Kongsvinger eller Elverum. En mulig forklaring for økning i dommer innenfor noen av lovbruddsområdene i EK er tilflytting av domfelte fra omkringliggende fylker, eksempelvis fra Akershus til Oslo, men som er mindre relevant for Sogn og Fjordane. For å gjennomføre straff med elektronisk kontroll er det tilstrekkelig at domfelte har bopel i det fylket straffen skal gjennomføres i.

Det er også forskjell i organiseringen av kriminalomsorg i EK-fylkene. I Oslo var EK-teamet en liten avdeling i et stort friomsorgskontor. I Sogn og Fjordane var EK-teamet flere tilsatte enn ved friomsorgskontoret i Florø. Nærhet til og samarbeid med fengslene i regionen var også ulikt. I Tromsø er det et fengsel i byen, men lang vei til andre fengsler i regionen. I Hedmark og Vestfold er det flere fengsler i nær avstand med lavt sikkerhetsnivå, men med mange innsatte fra andre fylker.

¹⁹ Tittelen kriminalomsorgskonsulent ble brukt i ansettelse, men ikke godkjent i bruk som offisiell stillingstittel. Den nye felles identiteten skulle favne om en ny arbeidsrolle for tilsatte med bakgrunn fra fengsel og sosialt arbeid.

Ser vi på fordelingen av lovbruddskategorier fylkene imellom, får vi også et bilde av ulikheter i ulike typer lovbruddskategorier fylkene imellom. Alle fylker har mange domfelte som har gjennomført straff med EK for ruspåvirket kjøring, men relativt flest er det i Hedmark. I Oslo og Rogaland finner vi flere som er dømt for fart, mens det er Troms og Oslo har relativt mange som er dømt for økonomisk kriminalitet. Forskjeller i lovbruddskategorier betyr også at alders- og kjønnsfordelingen i fylkene er forskjellige.

1.5: Kapasitet og soningskø

Planlegging av kapasitet er en hovedutfordring for kriminalomsorgen. Det har også vært et felles politisk mål å fjerne soningskøen, med flere og ulike begrunnelser. I juni 2007 behandlet Odelstinget forslag til endring av straffegjennomføringsloven basert på prognoser om fremtidig plassbehov og bedre innholdet i soningen²⁰.

I forarbeidet til lovendringene presenterte justis- og politidepartementet en rekke forslag for å øke kapasiteten og etablere nye soningsplasser. Blant tiltakene var også å styrke bruk av eksisterende alternative straffereaksjoner, program mot ruspåvirket kjøring, samfunnsstraff og hjemmesoning og å opprette en ny form for gjennomføring av ubetinget fengselsstraff i samfunnet ved hjelp av elektronisk kontroll.

I begrunnelsen for innføringen av straffegjennomføring med elektronisk kontroll begrunnes dette med to argumenter²¹:

- Straffegjennomføring med elektronisk kontroll innebærer en helt annen grad av fleksibilitet enn fengselsinstitusjoner. Utstyret og dermed kapasiteten kan flyttes dit det er behov, og det er samtidig enkelt å utvide kapasiteten gjennom innkjøp av flere overvåkingssett.
- Elektronisk kontroll byr på et nytt virkemiddel i den overgangen vi har mellom straffegjennomføring i fengsel og straffegjennomføring ute i samfunnet. Gjennom å etablere et alternativ til tradisjonell soning kan vi unngå at førstegangsinnsatte eller unge lovbrøyttere settes i fengsel med de problemene som kan oppstå i den forbindelse.

Departementet hadde hentet frem argumentene om mer individuell differensiering i straffegjennomføring fra tidlig 80 og 90-tall. Det ble foreslått tre målgrupper som ble vurdert som relevante:

1. Delgjennomførere:
 - domfelte som allerede fullbyrder en dom på mer enn 18 måneder
 - som har fire måneder eller mindre igjen å sone
 - hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som et eget tiltak med tanke på et liv uten kriminalitet
 - hvor domfelte har vist motivasjon for endring
 - som ikke innebærer noen sikkerhetsmessig risiko
 - som ikke har gjennomført kriminalitet i eget hjem, alvorlig vold eller sedelighetskriminalitet
2. Helgjennomførere:
 - domfelte som skal fyllbyrde en dom på opptil fire måneder
 - hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som viktig for å leve et lovlydig liv
 - som ikke har gjennomført kriminalitet i eget hjem, alvorlig vold eller sedelighetskriminalitet
3. Varetekt:
 - siktede som er i en situasjon der formålet kan ivaretas gjennom bruk av elektronisk kontroll
 - lengden av den elektroniske kontrollen kan variere mye

²⁰ Justisdepartementet: Rask reaksjon – tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen. Ot.prp. nr. 31(2006-2007) Om lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv. (tiltak for å avvikle soningskøen og bedre innholdet i soningen mv.) og Innst. O. nr. 82 (2006-2007) Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen.

²¹ Justisdepartementet: Rask reaksjon – tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen. Side 47.

Forslaget om bruk av elektronisk kontroll i varetekt ble trukket etter høringsrunden hvor instanser fra påtalemyndighetene mente at elektronisk kontroll ikke kunne sikre formålet med varetekten. Merk også at ordlyden i lov og forskrifter er endret i forhold til det opprinnelige forslaget.

Det ble også foreslått en rekke andre tiltak som ikke innebar lovendringer, både i form av langsiktige tiltak for utbygging av nye fengselsplasser, utdanning av flere tilsatte, styrket samarbeid med helsetjenesten om behandling rus- og psykiske lidelser, avtaler om retur av utenlandske innsatte.

1.6: Politisk motgang og medgang. Hjemmet som fengsel

Den politiske debatten rundt EK i Norge har i stor grad handlet om bruk av hjemmet som arena for straffegjennomføring, og hvordan sosiale ulikheter kunne føre til en sosial ulikhet i straffegjennomføring. I diskusjonen er det to ulike perspektiver som brukes for og mot bruk av hjemmet som en arena for å gjennomføre straff:

- I et endringsperspektiv vil hjem og familie være viktig for å motivere, fremme og forsterke pro-sosiale verdier og støtte etablering av alternative løsningsstrategier. Hjemmesoning som en del av en individuell rehabilitering finner god støtte i teorier om sosial støtte. Dette perspektivet er gyldig så lenge det finnes en intensjon om endring, som det er formulert i departementets mål *hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som et eget tiltak med tanke på et liv uten kriminalitet* eller *hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som viktig for å leve et lovlydig liv* (se kapittel 1.5 over).
- I et straffeperspektiv er bruk av hjemmet mer problematisk. Hjemmet fremstår i vår kultur som noe privat og ukrenkelig. Med unntak av saker som gjelder barn, kan vanligvis ikke samfunnet gripe inn i denne sværen. For gjennomføring av EK kan man argumentere for at søknaden om EK er en invitasjon fra domfelte om å få delta i et tiltak som involverer bruk av hjemmet. EK omfatter også sysselsetningssted og krav om kontaktperson på sysselsetningsstedet. Her foreligger det også en avtale, men som i større grad er knyttet til kontaktpersonens ansvar for tilsyn/oppfølging som en kontrolloppgave. Et alternativ her er som i Sverige å montere en alarmerhet også på arbeidsplassen.

Disse to perspektivene er begge nødvendige for å begrunne hjemmesoning med elektronisk kontroll. Med innføring av hjemmesoning (§ 16 første ledd), var det lettere å finne begrunnelse for et endringsperspektiv. Målgruppen var mindre og behovet for samarbeid om behandlings- og rehabiliteringstiltak var viktige politiske områder. Antall saker med hjemmesoning har økt til 64 siden innføringen av ordningen i 2003.

Med elektronisk kontroll blir kontrollelementet tydeligere markert og målgruppen for tiltaket er bredere. Endringsperspektivet er blitt erstattet av domfeltes *mulighet til å kunne ivareta sine sosiale og økonomiske forpliktelser under straffe-gjennomføringen og bidra til å redusere faren for ny kriminalitet (forskrift til lov om straffegjennomføring § 7.1 Formål)*. Et eventuelt endringsbehov vil ivaretas gjennom samtaler med EK-konsulenten og andre aktiviteter som avtalt i gjennomføringsplan.

Det er en spennende diskusjon om hva som er det straffende element i straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Husarrest forbindes med en sanksjon som får oss til å føle oss isolert og uten mulighet for å velge selv. Med elektronisk kontroll må du selv velge å følge reglene, du må gjøre jobben selv:

*For å sette grense for hvor eg kan bevege meg, blir en nedtelling startet (10min) når fotlenka er festet til foten min. Eg måtte da gå langs veggen i alle rom der eg kan oppholde meg for å sette ei usynlig grense for hvor eg kan gå. Dette gjelder naturlig vis hele huset. Det er da ingen radius grense, men en grense som følger husets vegger. For å være sikker på at eg ikke glemmer meg, har eg hengt opp STOPP-lapp på ytterdøra :)*²²

²² 18 dager hjemmesoning. En "dagbok" som er skrevet av en som soner hjemme med elektronisk kontroll i 18 dager. Tilgjengelig på <http://hjemmesoning.blogspot.com/> 24. januar 2012 kl. 12:40

Regelverket forholder seg til boligen som en ramme for gjennomføring av straff. Domfelte gjennomfører straffen hjemme, mens all samhandling og samtale skjer utenfor boligen. Et utslag av dette er rusforbudet som opprettholdes på samme måte som i et fengsel, med kontroll ved oppstart, oppmøte og ved uanmeldte kontrollbesøk. Disse gjennomføres på trappen/i vindfang og vanligvis ikke inne i boligen. Andre samboende kan imidlertid bruke hjemmet på vanlig måte. Kriminalomsorgen skal likevel ha tilgang til EK-utstyret som er plassert i boligen.

Boliger er forskjellige og gir ulike boforhold. Kriminalomsorgen overprøver ikke hvordan domfelte bor så lenge boligen overholder de krav som gjelder for å kunne gjennomføre elektronisk kontroll: at arealet lar seg avgrense, at det er tilgang til telefon/mobilnett og at det er et stabilt boforhold i gjennomføringstiden slik at ikke nye samboende kan motsette seg tiltaket. Det er også et krav at domfelte har tilgang til toalett og eget bad, selv om standarden på disse tilbudene kan variere. Det er likevel en diskusjon om hvilke minimumsstandard som bør kreves for opphold over tid ut fra en helsemessig vurdering.

Adgangskontrollen reguleres av avtaleskjema som avtales med kriminalomsorgen som en del av gjennomføringsplanen. Avtaleskjema fungerer som en timeplan for å overholde avtalte inne- og utetider. Reelt sett er det også avtaleskjema som er det regulerende elementet i straffegjennomføringen. Avvik ved inn- eller utgang fra tidspunktene i avtaleskjema fører til en alarm. Alarmen behandles som et eventuelt vilkårsbrudd hos kriminalomsorgen. Det vil også gå en alarm ved forsøk på nedkobling eller manipulering av utstyret. Den domfelte vil ikke selv vite om alarmen går.

Evalueringen kan ikke gi svar på de politiske og ideologiske forskjellene som de ulike synspunktene representerer. Det er likevel viktig med slike diskusjoner å avstemme og fornye måter å tenke straff på i samfunnet. Det er også et ansvar for denne og andre evalueringer å bidra med informasjon som gjør at disse diskusjonene blir relevante og får konsekvenser. Synspunkter om sosial skjevrekuttering har blant annet ført til viktige refleksjoner i utvikling av tiltakene for å hindre slike konsekvenser. Det innebærer et fleksibelt syn på hva som regnes for egen bolig og et pragmatisk syn på kravene til boligen.

De mer indirekte konsekvensene av hjemmesoning er vanskeligere å organisere seg bort fra. Noen passer alltid bedre til noen typer av tiltak enn andre. Når ordningen er basert på at domfelte søker om EK istedenfor å ilegges hjemmesoning som en straffereaksjon, vil det alltid være mekanismer som gjør at noen er i en livssituasjon som passer bedre til ordningen, mens det for andre oppleves som enklere å velge det å gjennomføre straff i fengsel. Dette kan igjen ha flere og ulike årsaker. Noen av disse skal jeg belyse i gjennomgang av brukerundersøkelse av innsatte i fengsel (kapittel 3).

1.6.1: Valg av organisasjon, form og mål og målgruppe

Med innføring av EK var det et mål i seg selv at flere gjennomførte straff utenfor fengsel og i et tettere samarbeid med forvaltningssamarbeidspartnere utenfor fengslene. Den nye stortingsmeldingen; Straff som virker, mindre kriminalitet, tryggere samfunn (Stortingsmelding nr. 37 2007-2008), la også mer vekt på samarbeid om og med den domfelte. Oppfølgingen av domfelte var et ansvar for flere etater og ikke minst for kommunene, hvor domfelte bor.

Det var derfor flere hensyn som måtte med i den norske modellen for straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Erfaringene fra Sverige og Danmark, som hadde erfaringer med EK, bidro til større grad av forutsigbarhet i prosessen. Dette kan også ha styrket valg av system, hvor den nordiske modellen bruker EK som et alternativ til fengsel og ikke som en selvstendig straffereaksjon. Dette gjør også at det ville være unaturlig å trekke inn eksterne samarbeidspartnere for å gjennomføre hele eller deler av ordningen, som i England og flere andre land. Den nordiske modellen ser også ut til å ha et mindre behov for å legitimere beslutninger om straffegjennomføring gjennom domsstolbehandling slik flere andre europeiske land.

Departementet presiserte at kontrollnivået skulle være høyt, og sammenlignet dette med tilsvarende nivå som ved frigang fra fengsel og høyere enn ved § 12-soning²³. Denne kontrollen skulle skje statisk ved hjelp av elektronisk kontroll og dynamisk ved bruk av tilsatte i kriminalomsorgen og eksterne kontrollører.

1.6.2: Statisk og dynamisk kontroll

Statisk og dynamisk kontroll er begreper som inngår i sikkerhet i kriminalomsorgen. Statisk kontroll omfatter materielle og intenderte og regelstyrt kontroll, mens dynamisk kontroll er resultatet av det relasjonelle samarbeidet med den domfelte. Statiske kontrolltiltak kan planlegges, telles og registreres, mens dynamiske tiltak oppstår gjennom en relasjonsbygging mellom partene. I EK-teamene er det likevel vanligst å skille mellom den elektroniske kontrollen og den menneskelige kontrollen. Den elektroniske kontrollen er knyttet til fotlenken og adgangskontroll som beskrevet i avtaleskjema. Den menneskelige kontrollen skjer ved hjemmekontroll, kontroll på arbeidsplassen og ved oppmøte til kriminalomsorgen.

Det er mange statiske elementer i den menneskelige kontrollen som gjennomføres. Det utføres rutinemessig utåndingsprøve og kontrollsituasjoner som er begrenset til at den tilsatte registrerer at den domfelte er på riktig sted til riktig tid. Oppmøter hos kriminalomsorgen har oftere også et dynamisk innhold gjennom individuelle samtaler, samtaler om endring i aktivitetsplan eller deltagelse i gruppebaserte tilbud.

En viktig avklaring var valg av teknisk system for gjennomføring av elektronisk kontroll. Det eksisterer i hovedsak to tekniske løsninger for kontroll som brukes ved hjemmesoning, RF-teknologi og GPS. I begge tilfeller festes en fotlenke til domfeltes ben. Fotlenkens signal fanges opp av mobil eller stasjonær kommunikasjonsenhet, og en alarm vil gå til vaksentral om signal uteblir. Enkelte land benytter for øvrig begge systemer i ulike kombinasjoner.

Ved straffegjennomføring i eget hjem er det vanlig å benytte den RF-teknologien som forteller om domfelte er på rett sted eller ikke, men som ikke gir informasjon om bevegelser utenfor hjemmet. Det er denne type teknologi man blant annet benytter i Sverige og Danmark. GPS-teknologi benyttes ofte for å overvåke spesielle typer lovbrøtere som for eksempel sedelighetsdømte.

Det er ulike egenskaper ved de to systemene som avgjør hva som vil være hensiktsmessig for den oppgaven som skal løses. RF-teknologi vil være hensiktsmessig som støtte for hjemmesoning hvor inn- og utgang fra hjemmet er en viktig del av straffen. GPS vil brukes for å ha kontroll med domfeltes bevegelser utendørs, eventuelt knyttet til soner, områder eller personer som domfelte ikke har adgang til. Bruk av GPS gir i tillegg mye overskuddsinformasjon om domfeltes bevegelser. Den norske ordningen bruker RF-teknologi.

²³ Hentet fra hovednotat. Innføring i elektronisk kontroll i Norge – avklaring av enkelte sentrale spørsmål. Udatert notat. Justisdepartementet

1.7: Prosjektutvikling og evaluering

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble etablert som en prosjektorganisasjon under Justis- og politidepartementet, kriminalomsorgens sentrale forvaltning KSF. Det ble nedsatt en styringsgruppe som bestod av etatsledelsen, fagforeningene, en prosjektledelse med prosjektleder og rådgivere fra departementet og ledere for de seks prøvefylkene, Kriminalomsorgens it-tjeneste KITT og Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS. Det ble også satt ned delprosjekter for teknologi (anskaffelse), organisasjons-utvikling og arbeidsprosesser, fagutvikling (innhold) og regelverk.

Midler til oppstart og første prosjektår ble kanalisert direkte gjennom prosjektorganisasjonen. Dette ble senere kritisert fordi regionens rolle i styringen ble uklar. For andre prosjektår ble midlene fortsatt fordelt som prosjektmidler, men gjennom regionen.

Det er forskjell i regionenes deltagelse i prosjektet. For alle prosjektene er det regionen som har hatt ansvar for utsending av brev og mottak av søknader, vurdering og avgjørelse om inntak. Regionalt nivå har i perioden vært avgjørelsesmyndighet for innvilgelse eller avslag på søknader jfr straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd jf. forskriften § 7-8. Regionalt nivå kan avslå innkomne søknader uten at egnethetsvurdering er foretatt, eller de kan avslå etter at friomsorgen har vurdert saken. Saker som klages inn til KSF er da ikke alltid fullt opplyst, og hvis KSF tar klagen til følge i saker hvor det ikke er foretatt en egnethetsvurdering, må saken gjennom en ny vurdering hos regionen med den mulige følge at saken avslås en gang til. Etter endt prosjektperiode vil avgjørelsesmyndighet for inntak overføres til lokalt nivå på samme måte som for andre saksområder.

En fordel med denne ordningen har vært mulighetene for å harmonisere praksis og justeringer av regelverk. Det er etablert et forum for saksbehandlere på regionsnivå for å gjennomgå klagesaker og praksis. Det er likevel en utfordring å etablere lik praksis når det er mange forskjeller prøvefylkene imellom. Det bidrar til at avslag som gis i første vurdering (før eventuell egnethetsvurdering ved friomsorgskontoret) og andre vurdering (etter vurdering ved friomsorgskontoret) varierer. Det er flere forhold som påvirker samarbeidet mellom nivåene: Saksmengde, kriminalitetstyper, søknadsutvikling, geografisk avstand, størrelse og ressurser og samarbeidsrutiner ellers. Etableringen av en prosjektorganisasjon har utviklet nye former for samarbeid mellom region og friomsorgskontoret i prøvefylket.

En utfordring med organisering på flere nivåer har vært saksbehandlingstiden. I fylker og perioder med lav innsøking til EK har den nære kontakten nivåene imellom ført til tettere samarbeid og en mer individuell vurdering før inntak. I fylker og perioder med stor variasjon og et høyt antall søkere har avstanden nivåene imellom gitt økt behov for standardisering av prosessen, og periodevis ført til lengre saksbehandlingstid. I begge tilfeller kan dette påvirke hvem som får gjennomføre straff med elektronisk kontroll.

Evalueringen har vært en del av prosjektutviklingen som prosessevaluering gjennom fem rapporter. Fire av disse har temaer knyttet til utviklingsområder i prosjektperioden:

- 1: [Organisering](#)
- 2: [Ressurser](#)
- 3: [Kompetanse](#)
- 4: [Teknologi](#)

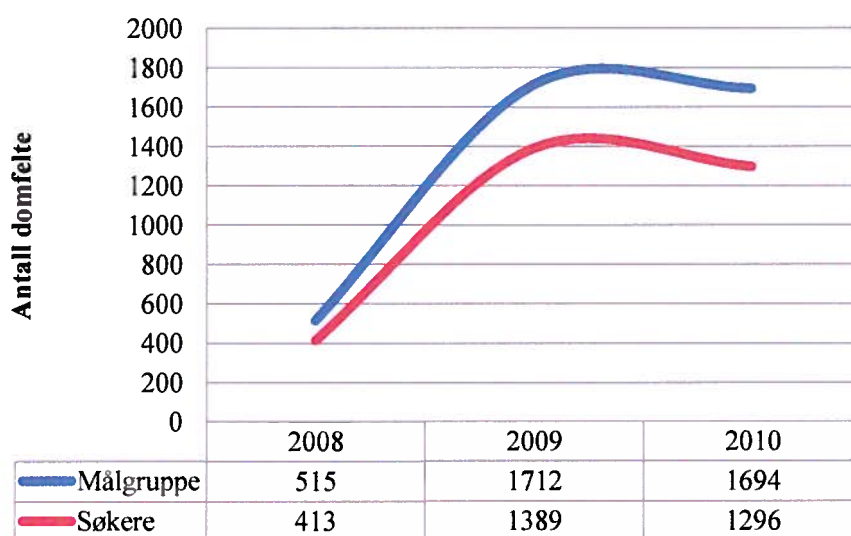
Korte sammendrag av disse rapportene ligger som vedlegg i denne rapporten. Delrapportene er ikke publisert, men kan skaffes på henvendelse.

2: Status for prosjektperioden 2008-2010

I prosjektperioden på 2 år fra oppstart i 2008 har 1679 gjennomført straff med elektronisk kontroll. 1520 av disse ble gjennomført som helgjennomføringer, dvs. at hele straffen ble gjennomført med fotlenke. 159 gjennomførte straff med elektronisk kontroll i den siste delen av en fengselsstraff som delgjennomførere. Senere i dette kapitlet skal vi se nærmere på delgjennomførere i EK.

En indikator for et forsøksprosjekt som EK er om brukerne (de domfelte) søker. I perioden 2008 – 2010 fikk nær 4000 domfelte har fått brev med informasjon om å søke EK, litt over 3000 søkte. Dette utgjør nær 80 prosent av målgruppen.

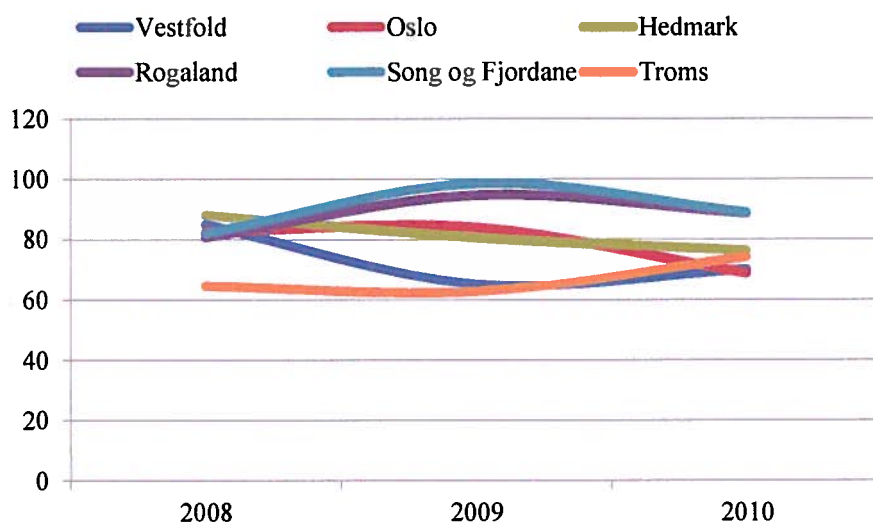
Figur 6: Forholdet mellom målgruppe og søknader til helgjennomføring i prøveperioden 2008 – 10

Det sendes et informasjonsbrev til alle domfelte som er dømt til fire måneders fengselsstraff og som har adresse i prøvetryknet, uavhengig av om de vil få innvilget søknad om EK eller ikke. I informasjonsbrevet opplyses det om at domfelte for vold eller seksualforbrytelser som hovedregel ikke vil få innvilget EK. Dette gjelder også for personer som er siktet for nye forhold eller besluttet utvist fra landet ikke vil få innvilget sin søknad. Dette kan føre til en selvseleksjon av søkere som kan føre til forskjeller i sammenligningen. I prøveperioden måtte domfelte bo i et av prøvetrykene under gjennomføringen. Domfelte som bor utenfor et prøvetryke kan likevel gjennomføre straff med EK i en midlertidig bolig som ligger i et prøvetryke. Det er kun domfelte som bor i et prøvetryke som får tilsendt informasjon om ordningen. Dette kan utgjøre en feilkilde i beregning av svarandel.

Oppstart ved de ulike enhetene skjedde på forskjellige tidspunkt. De seks pilotenhetene ble etablert i perioden 1. september til 17. november 2008. Utsending av informasjon til domfelte og saksbehandling av søknadene startet før det. I 2008 ble det sendt ut 515 brev og mottatt 413 søknader, i overkant av 80 prosent søkning. Høyest svarandel finner vi i Hedmark med 88 prosent og Vestfold med 85 prosent, lavest finner vi Troms med 65 prosent. Det er usikkerhet knyttet til startpunktet for utsending av informasjon, innholdet i informasjonen og registrering av utsendt informasjon. Flere søknader kan også ha blitt liggende over til saksbehandling i 2009. Dette påvirker også resultatene for 2008.

Figur 7: Andel søknader i forhold til utsendte infobrev 2008-10 fordelt for prøvefylke. Antall infobrev ut er 3921, antall søknader inn er 3098, andel for alle enheter/alle år er 79 prosent.

I 2009 ble det sendt ut 1712 informasjonsbrev og mottatt 1389 søknader. I Sogn og Fjordane søkte nesten alle i målgruppen; etter utsending av 72 informasjonsbrev kom det inn 71 søknader om EK. Også Rogaland hadde en høy andel søkere med 95 % i 2009, mens Troms skåret lavt med 62 % og Vestfold hadde 65 prosent søknader i forhold til antall utsendte informasjonsbrev.

I 2010 er det en nedgang i andelen søkere til 77 prosent i gjennomsnitt for alle enheter. Det ble sendt ut 1694 infobrev og mottatt 1296 søknader. Igjen er det Sogn og Fjordane og Rogaland som får høyest andel søknader med 89 prosent. I Oslo har forholdet mellom informasjonsbrev og søknader sunket til 69 prosent.

Ser vi perioden under ett, så er det Sogn og Fjordane og Rogaland som har høyest andel søkere i forhold til målgruppen med hhv. 91 og 90 prosent. Troms med 67 prosent og Vestfold med 69 prosent har lavest andel søkere i forhold til målgruppen.

Tabell 1: Informasjonsbrev ut og søknader inn i antall og prosent fordelt for år og totalt.

Alle enheter	2008	2009	2010	Total
Infobrev ut	515	1712	1694	3921
Søknader inn	413	1389	1296	3098
Andel søknader	80,19	81,13	76,5	79,01

2.1: Søknadsutvikling for helgjennomførere

Av 3098 søknader ble 1722 innvilget. Det utgjør 56 prosent av alle søknader, og 44 prosent av alle informasjonsbrev som ble sendt ut i prøveperioden. Undersøker vi for forskjeller i vurdering av søknader i perioden, finner vi høyest andel innvilgede søknader i 2010, med 63 prosent og lavest i 2008 med 33 prosent. En feilkilde her kan være saksbehandlingstiden som gjør at søknader fortsatt er under behandling ved utgangen av hvert år. Vi har derfor valgt å ta med hele 2009 og 2010 i grunnlaget for å lette sammenligning årene imellom.

I 2008 var det Vestfold og Troms som innvilget flest søknader, hhv. 50 og 47 prosent. I Sogn og Fjordane og i Oslo ble det innvilget færrest søknader, hhv 29 og 25 prosent. Gjennomsnittet for alle prøvefylkene i 2008 var 33 prosent.

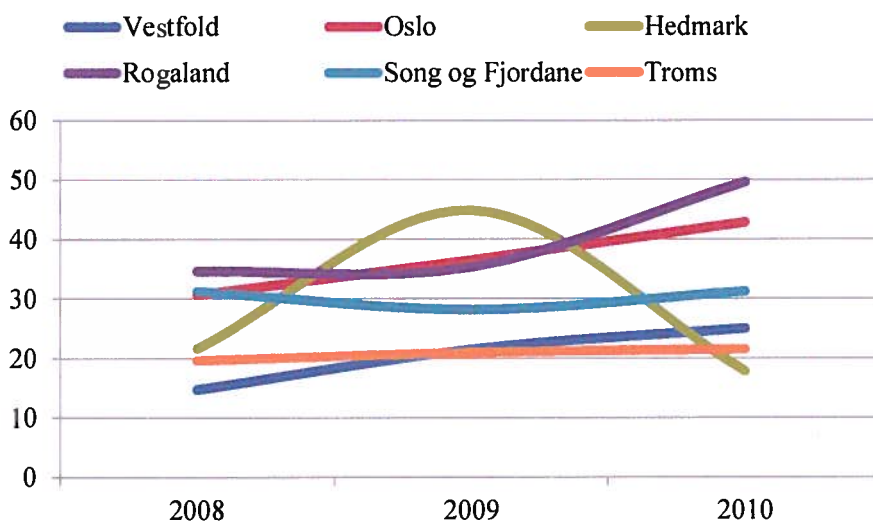
I 2009 var det Vestfold og Sogn og Fjordane som innvilget flest søknader med 77 prosent i Vestfold og 79 prosent i Sogn og Fjordane. I Oslo og i Rogaland ble 48 og 49 prosent av alle søknadene innvilget. Gjennomsnittet for alle i 2009 var 55 prosent.

I 2010 var det Hedmark og Vestfold som innvilget flest søknader med hhv. 76 og 71 prosent. Rogaland innvilget færrest søknader i 2010 med 56 prosent. Gjennomsnittet var 62 prosent.

Ser vi hele perioden under ett, er det Vestfold som innvilger flest søknader med 71 prosent. Oslo og Rogaland innvilger halvparten av mottatte søknader.

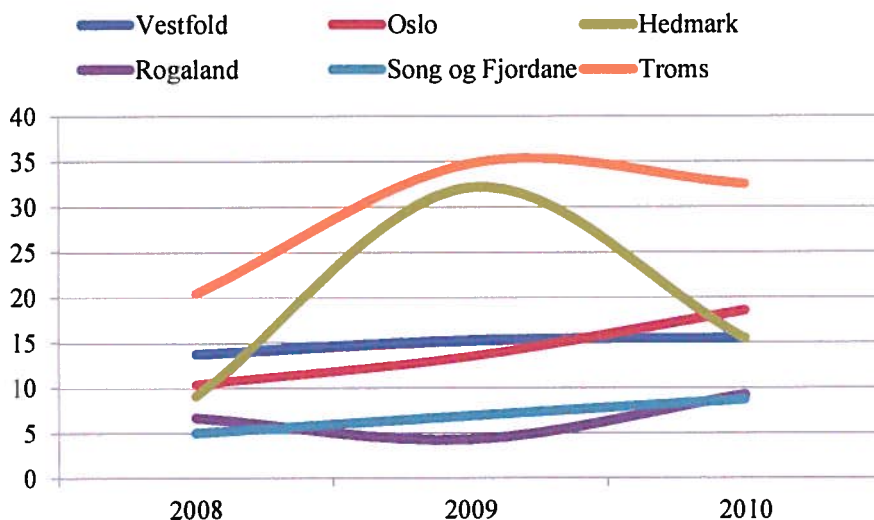
Vurderingen av søknadene skjer i to instanser. Først blir søknadene vurdert i forhold til målgruppen for tiltaket. Her vurderes domfeltes lovbrudd, om søkeren har nye straffbare forhold, skal utvises osv. Så sendes søknaden over til vurdering i friomsorgen for egnethetsvurdering før endelig avgjørelse. Avgjørelsen kan ankes. 341 har anket denne avgjørelsen, 296 klager ble ikke tatt til følge.

Figur 8: Avslag på søknader etter vurdering første instans i prosent per år. N=1041.

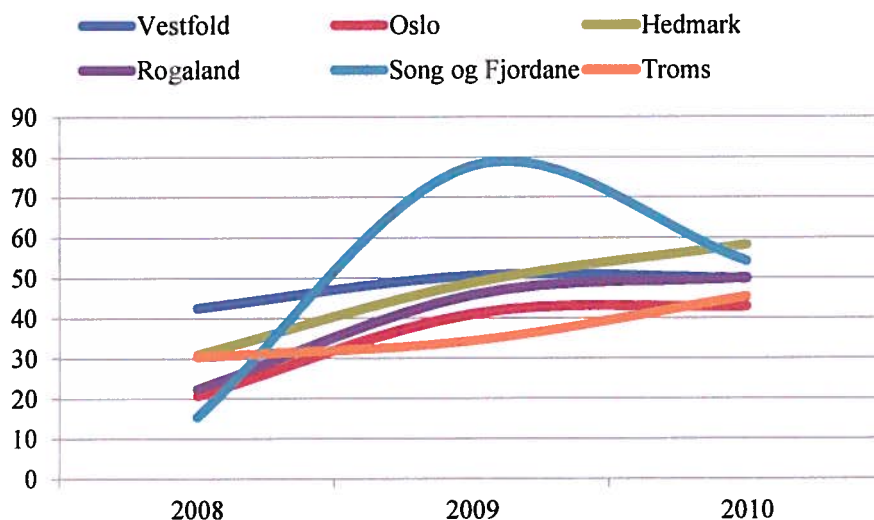
Delrapport I om organisering (se vedlegg) beskrev forskjeller enhetene imellom i forhold til praksis i søknadsbehandlingen. I enkelte fylker ble de fleste søknadene avklart i første vurdering, mens det i andre fylker ble sendt flere søknader til vurdering. Disse forskjellene finner vi også igjen for hele perioden.

Figur 9: Avslag på oversendte søknader etter vurdering i andre instans i prosent per år. N=314.

Forskjellene i søknadsbehandlingen synes likevel å ha liten effekt på andelen som får innvilget EK i forhold til målgruppen. Undersøker vi forholdet mellom alle som får informasjonsbrev og antall innvilgede søknader om helgjennomføring i perioden, ligger alle prøvetylkene mellom 40 – 55 prosent av alle som har fått informasjon om EK. Dette kan tyde på en selvseleksjon i hvem som søker om EK. Andelen i 2010 er høyest i Hedmark med 58 prosent, deretter Sogn og Fjordane med 54 prosent. Ser vi hele prøveperioden under ett, så er det Sogn og Fjordane som har relativt størst andel med 55 prosent. Det er en økning for alle prøvetylkene fra 45 til 48 prosent.

Figur 10: Andel innvilgede søknader om helgjennomføring i forhold til antall infobrev sendt ut. N=3921

Figuren over viser andelen innvilgede søknader til EK helgjennomføring i forhold til domfelte i fylket med fengselsdom kortere enn fire måneder. Tendensen er at andelen domfelte som får innvilget EK har økt i løpet av prøveperioden.

Tabell 2: Infobrev, søknader og avslag i region (avslag 1) og avslag etter egnethetsvurdering (avslag 2) samt omgjøring av søknader (klagesaker, søknader trukket osv.) i antall.

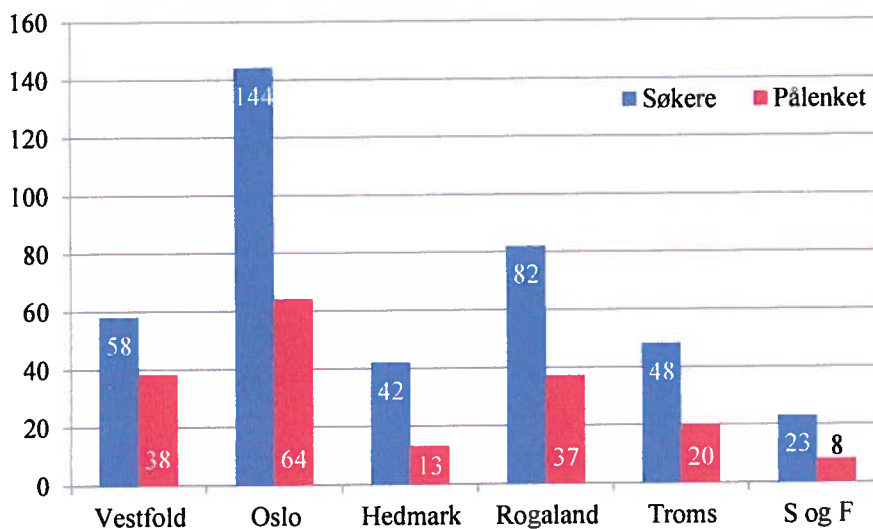
Alle enheter	2008	2009	2010	Total
Infobrev ut	515	1712	1694	3921
Søknader inn	413	1389	1296	3098
Avslått 1	111	453	477	1041
Søkere oversendt	278	911	895	2084
Avslått 2	31	139	144	314
Innvilget	136	770	816	1722
Omgjort	0	19	28	47

I tabell 2 ser vi infobrev, søknader og søknadsbehandlingen i alle regioner og enheter. Det er verd å merke seg at søknader fortsatt er i behandling ved uttrekk av data, som er tidspunkt to år etter oppstart for hver EK-enhet. Dette gjør at antall behandlede søknader ikke omfatter alle som har søkt på tidspunktet. Innvilgende søknader i 2010 kan omfatte søknader mottatt i 2009. Avslag 1 omfatter avslag gitt i første instans (i regionen), mens avslag 2 omfatter avslag etter gjennomført egnethetsvurdering av pilotenheten. Søkere oversendt er et uttrykk for gangen i søknadsbehandlingen. Innvilget er antall innvilget i forhold til søknader og omgjort er omgjørelser etter klagebehandling el.

2.2: Status for delgjennomføring

200 personer fikk innvilget delgjennomføring med elektronisk kontroll i perioden 2008 - 2010. 10 av disse ble tilbakeført fengsel før endt tid. Delgjennomførerne utgjør i 12 prosent av alle som har gjennomført straff med elektronisk kontroll i perioden. Det er forskjeller fylkene imellom, både i antall søknader og i andel søknader som er innvilget:

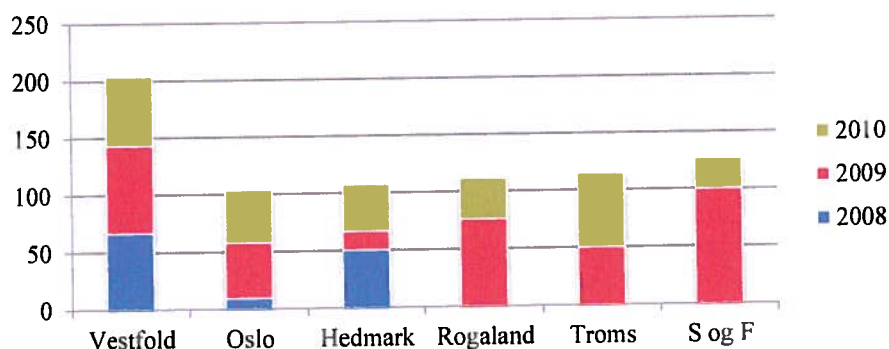
Figur 11: Søkere og pålenkede for perioden 2008-2010, fordelt på EK-enhetene. N= hhv. 397 og 180.

Figuren over viser fordeling for antall søkere og pålenkede for perioden 2008 - 2010. Forholdet mellom de to søylene viser andelen søkere som er pålenket i samme periode.

I Vestfold er det en sterk økning i antall søkere fra 17 i 2009 til 38 i 2010. Andelen som får lenke har gått litt ned fra 76 til 61 prosent. I Oslo har antall søkere vært stabilt for 2009 og 2010 og andelen som får lenke er stabilt rundt 47 prosent. I Hedmark er det en liten økning fra 18 til 22 søkere i hhv 2009 og 2010, og andelen som får EK har økt fra 17 til 41 prosent for de to årene. I Rogaland er antall søkere doblet fra 25 i 2009 til 50 i 2010. Her er andelen innvilgede søknader redusert fra 76 prosent i 2009 til 36 prosent i 2010. I Troms er antall søkere stabilt, mens andel innvilgede søknader er økt fra 50 til 65 prosent. Til sist Sogn og Fjordane hvor antall søknader i 2010 var 15 mot bare 4 året før. I 2009 ble alle pålenket, i 2010 ble kun 4 av 15 pålenket (27 prosent).

Figur 12: Andel innvilgede søknader om delgjennomføring for årene 2008 – 10 per fylke. N=180.

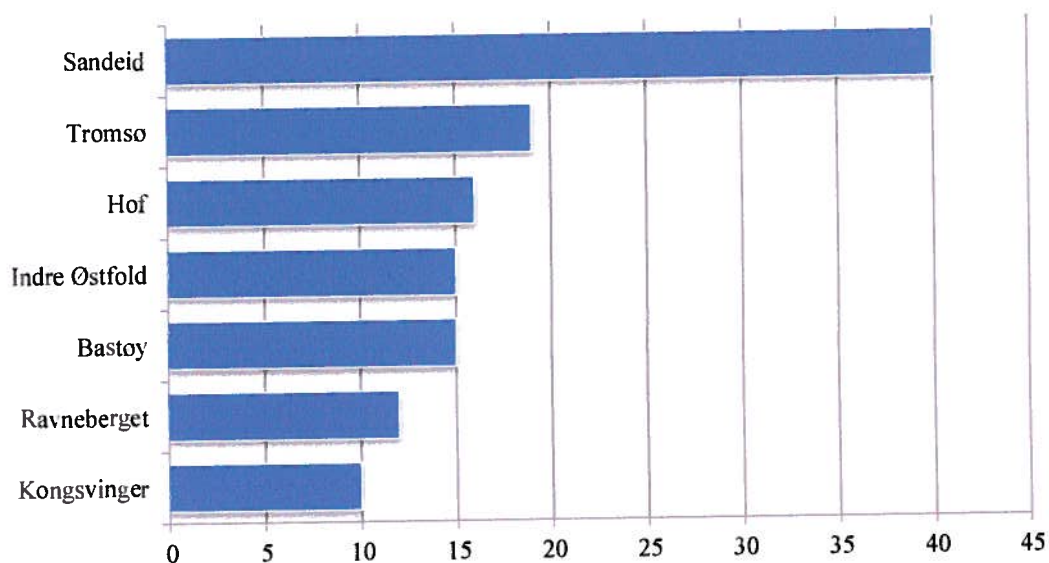

Figuren over viser at det er stor variasjon i andelen innvilgende søknader. I Vestfold er andelen relativt stabil for de tre årene. Det samme gjelder for Oslo (med unntak av 2008) og Troms. I Hedmark øker andelen som får delgjennomføring (DEK) parallelt med antallet søknader, mens i Rogaland synker andelen som får DEK med økende antall søkere. Det samme skjer i Sogn og Fjordane, selv om antallet søkere totalt er lavere.

2.2.1: Hvem søker delgjennomføring

Fra Kompis KIF har vi hentet ut informasjon om hvilke fengsler som har initiert søknad om EK:

Figur 13: 10 fengsler som initierer flest søknader om delgjennomføring i perioden 2008 – 2010. N=112.

Som vi ser av oversikten på er det et fengsel, Sandeid fengsel i Rogaland, som initierer flere søknader enn andre fengsler. Det er totalt 29 fengsler som står bak alle søknadene om delgjennomføring med elektronisk kontroll. Flere enn halvparten av enhetene er fengsler med lavere sikkerhetsnivå, eller fengsler som har både høyere og lavere sikkerhetsnivå.

Figuren over viser alle fengsler med ti eller flere overføringer til EK. Disse utgjør 64 prosent av alle delgjennomførere i perioden; Sandeid fengsel (40), Tromsø fengsel (19), Hof fengsel (16), Indre Østfold og Bastøy (15 søknader hver), Ravneberget (12) og Kongsvinger (10). Blant fengslene som dominerer oversikten er det hovedsakelig fengsler med lavere sikkerhetsnivå.

- Vestfold rekrutterer i hovedsak fra fengsler i egen region, region sør. Søknader kommer i hovedsak fra Bastøy og Hof fengsel, med 13 søknader hver. Begge er enheter med lavere sikkerhetsnivå. Ytterligere tre fengsler i regionen har initiert to søknader hver.
- Oslo rekrutterer flere enn halvparten av sine delgjennomførere fra andre regioner; fra region nordøst, fra Bruvoll fengsel (9), fra Kongsvinger (8) og fra Ilseng og Vestoppland fengsel, avdeling Valdres (med 5 søknader hver) og andre enheter. Oslo rekrutterer også fra fengsler i region sør, både fra Berg, Hof og Bastøy fengsel. Fra egen region, region øst, rekrutterer Oslo 15 innsatte fra Indre Østfold fengsel og 9 fra Ravneberget.
- Hedmark rekrutterer i hovedsak fra egen region, region nordøst og fengslene på Hamar og Ilseng, med fire søkere hver. Hedmark har også fått kvinnelige søkere fra Ravneberget fengsel i region øst.
- Rogaland rekrutterer i hovedsak søkere fra egen region, hvor Sandeid fengsel dominerer med 40 av 46 domfelte. Rogaland har også søkere fra Åna og Stavanger fengsel.
- Troms rekrutterer kun fra egen region og særlig Tromsø fengsel med 18 av 28 søknader. I tillegg får Troms flere domfelte fra Bodø fengsel, avdeling Fauske (5) og Verdal fengsel (4).
- Sogn og Fjordane rekrutterer også i hovedsak i egen region, i hovedsak Bergen og Bjørgvin fengsel, men har også tre domfelte fra Vestoppland fengsel, avdeling Valdres, som ligger i region nordøst.

Gjennomgangen viser forskjell i antall fengsler og plassering av fengsel i eller utenfor egen region. Rogaland og Troms rekrutterer i hovedsak fra egen region og fra ett fengsel. Dette gjelder i særlig grad for Rogaland. For Oslo er rekrutteringen annerledes. Flest domfelte kommer fra andre regioner, hovedsakelig fengsler i region nordøst. Oslo har også fengsler i egen region som også initierer mange søknader hver. Rekrutteringsgrunnlaget kan være en forklaring på forskjellene i antall søknader og andel søkere som får innvilget delgjennomføring.

2.2.2: Kjønn og alder

Det er 23 kvinnelige delgjennomførere i perioden. Oversikten baserer seg på et utvalg med 200 domfelte som er registrert som delgjennomførere i perioden 2008 – 2010 i fagsystemet Kompis KIF²⁴. Andelen kvinner er 12 prosent, men varierer mellom enhetene, fra fem prosent i Vestfold til 25 prosent i Sogn og Fjordane. Det store antall kvinner finner vi i Oslo, med 11 kvinner i perioden. For alle som har gjennomført straff med EK i perioden er også andelen kvinner 12 prosent. Her er fordelingen enhetene imellom mer lik.

²⁴ Det er forskjell for Oslo, hvor de manuelle rapporteringene oppgir 63 domfelte mens Kompis KIF oppgir 67, for Rogaland, hvor rapporteringen oppgir 37 domfelte mens Kompis KIF oppgir 46 og Troms hvor den manuelle rapporteringen oppgir 20 domfelte mens Kompis KIF oppgir 28. Totalt avvik for alle enheter totalt er 20 domfelte.

Tabell 3: Kvinner som delgjennomførere i antall og andel av alle delgjennomførere. Siste kolonne gjengir andel kvinner som gjennomfører straff med EK totalt. N totalt EK = 1673.

	DEK totalt	DEK kvinner	DEK % kvinner	EK % kvinner
Vestfold	38	2	5	13
Oslo	67	11	16	12
Hedmark	13	3	23	15
Rogaland	46	3	7	10
Sogn og Fjordane	8	2	25	10
Troms	28	2	7	14
Totalt DEK/EK	200	23	12	12

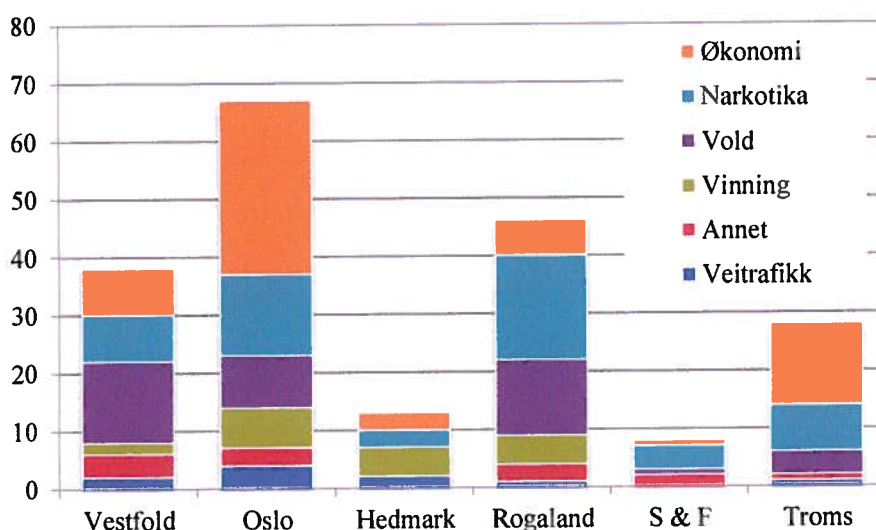
Halvparten av alle kvinnelige delgjennomførere kommer fra Ravneberget fengsel i region øst. De fleste av disse har gjennomført DEK i Oslo. Oslo EK har også delgjennomførere fra Bredtveit fengsel.

Gjennomsnittsalder for delgjennomførere var 38 år, med median på 38 år. Gjennomsnittsalder for kvinner var 43 år, med median på 42. De yngste blant delgjennomførerne var 19 år, den eldste 69. Rogaland hadde det laveste aldersgjennomsnittet med 32 år. Det høyeste aldersgjennomsnittet for delgjennomførere finner vi i Hedmark med 45,5 år og i Troms med 45 år. I Oslo er aldersnittet i underkant av 40 år, mens delgjennomførere i Vestfold har et gjennomsnitt på 46 år.

2.2.3: Lovbrudd

Det er også forskjell enhetene imellom i forhold til delgjennomførernes hovedlovbrudd. Som vi ser av figuren under, er økonomi den største lovbruddskategorien, med 31 prosent av alle delgjennomførere. 27,5 prosent er dømt for narkotikalovbrudd og 20,5 prosent for vold. 5 prosent av delgjennomførerne er dømt for veitrafikklovbrudd og 6,5 prosent for annet (skadeverk, våpenlov, bildrap, falsk forklaring).

Figur 14: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008 – 10 etter enhet i EK. N=200.

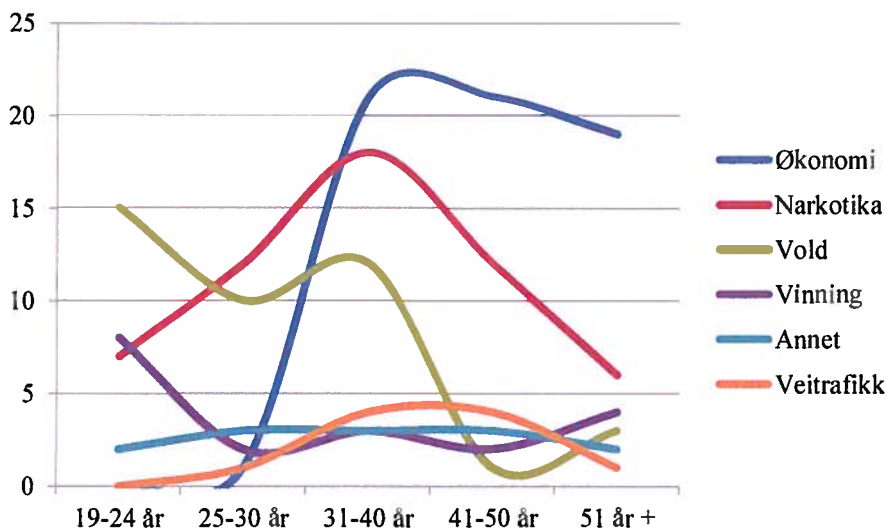
Tabel 4: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008–10 etter enhet i EK. N=200

	Vestfold	Oslo	Hedmark	Rogaland	S & F	Troms	Total
Veitrafikk	2	4	2	1	0	1	10
Annet	4	3	0	3	2	1	13
Vinning	2	7	5	5	0	0	19
Vold	14	9	0	13	1	4	41
Narkotika	8	14	3	18	4	8	55
Økonomi	8	30	3	6	1	14	62
Total	38	67	13	46	8	28	200

Figur 14 og tabellen over viser fordelingen av lovbruddskategorier enhetene imellom. Her ser vi forskjeller i andel lovbrudd innenfor de store lovbruddskategoriene: Nesten halvparten av alle økonomidømte finner vi i Oslo. Tromsø har også flere enn 20 prosent av alle økonomidømte delgjennomførere i perioden. Disse utgjør også halvparten av alle delgjennomførere i Troms. I Rogaland er det narkodømte som dominerer som sammen med Oslo gjennomfører nær 60 prosent av alle delgjennomføringer med narkotikadom. Rogaland har også mange som er dømt for vold, og har sammen med Vestfold 65 av alle voldsdømte delgjennomførere. Oslo, Hedmark og Rogaland har flere vinningsdømte, mens veitrafikk er representert i nær alle enheter.

Undersøker vi lovbruddsfordelingen i hver enhet, ser vi hvordan Vestfold har mange delgjennomførere med voldsdommer, men få vinningsdommer. Oslo har mange som soner for økonomi og narkotika. I Hedmark er det flere med vinningsdommer, men ingen voldsdommer. I Rogaland er tyngdepunktet på narkotika og vold, men få økonomidømte. I Sogn og Fjordane er det relativt mange med narkotikadømte, mens Troms har flest med økonomi- og narkotikadom og ingen vinningsdømte.

Figur 15: Forholdet mellom aldersgrupper og lovbruddskategori. N=200.

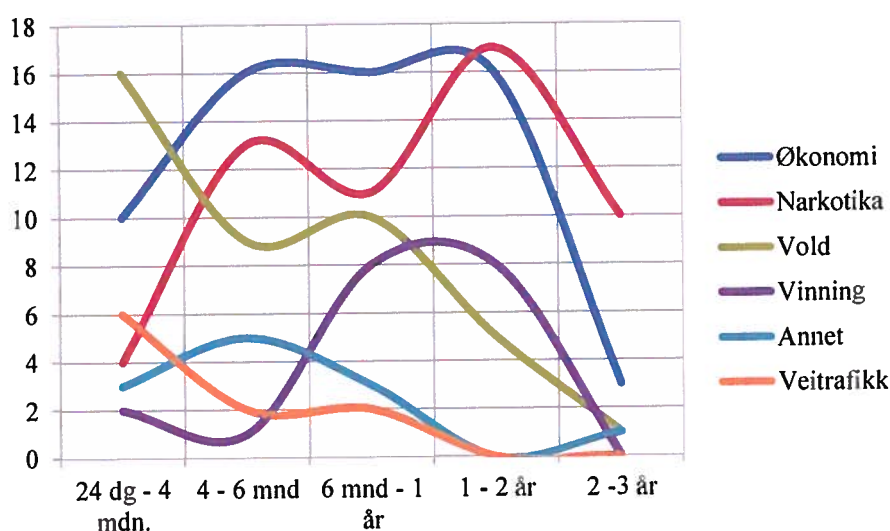

Figuren over viser sammenheng mellom aldersgruppe og lovbruddskategori, hvor økonomi dominerer gruppa fra midten 35 år +, men ikke eksisterer blant de yngste. Narkotika har en topp rundt 35 år, vold er høyest blant de unge for å synke etter 35 år. Veitrafikk er lav for alle aldersgrupper, men høyest blant de rundt 40 år.

Blant kvinner er det også økonomi som dominerer som hovedlovbrudd. Syv av 11 kvinner er dømt for økonomisk kriminalitet, alle for bedrageri/underslag. Fem av de syv kvinnene som var dømt for økonomisk kriminalitet gjennomførte EK i Oslo.

Domslengde for delgjennomførere er i gjennomsnitt 330 dager for hele den ubetingede delen av dommen. Lengden på dommen varierer fra 24 dager for økonomisk kriminalitet til dommer på rundt tre år for narkotikakriminalitet. En dom på 11 år er ikke tatt med i denne oversikten. Denne ene dommen vil øke gjennomsnittlig domslengde til 346 dager. Sett bort fra denne dommen er det to enheter som har delgjennomførere med lengre dommer enn gjennomsnittet; Oslo, med 346 dager og Sogn og Fjordane med 532 dager.

Figur 16: Domslengde for ubetinget dom for delgjennomførere i EK. N=198.

Figuren viser en sammenheng mellom domslengde og lovbruddskategori. Den første kolonnen viser dommer opp til 4 mnd. Dette er domfelte som kunne ha søkt om helgjennomføring eller som har gjort dette, men fått avslag. Disse utgjør 21 prosent av alle delgjennomførerne. Nesten 40 prosent er voldsdomte, som i hovedsak ikke innvilges helgjennomføring. 25 prosent som er dømt for økonomisk kriminalitet. Disse kan ha søkt, men fått avslag hvis lovbruddet ble begått i hjemmet eller de av en annen årsak ikke søkte/ble innvilget helgjennomføring. 15 prosent av delgjennomførere med dommer under fire måneder har dom for veitrafikk. Også her kan det være personer som har søkt om, men fått avslag på grunn av rusproblemer eller de ikke har søkt/fått innvilget helgjennomføring med EK av annen grunn.

Andre kolonne viser perioden fra fire til seks måneder, hvor økonomisk kriminalitet og narkotikakriminalitet og vold er de tre store kategoriene med hhv 35, 24 og 20 prosent av alle delgjennomførerne. Kategorien *annet*²⁵ utgjør her 11 prosent av de som soner dommer mellom 4 og 6 måneder og utgjør 23 prosent av alle delgjennomførerne i perioden.

Domfelte med domslengde på mellom seks måneder og ett år utgjør 25 prosent av alle delgjennomførerne. Her finner vi igjen domfelte for økonomisk kriminalitet, narkotika og vold med hhv. 32, 22 og 20 prosent. Her har også domfelte for vinningskriminalitet kommet sterkere inn med 16 prosent av alle med domslengder fra seks måneder til et år.

²⁵ Kategorien annet inneholder flere andre typer lovbrudd som skadeverk, ran, smugling, uaktsomt drap, osv.

For dommer på mellom ett og to år er det narkotika som er den største lovbruddskategorien, tett etterfulgt av økonomisk kriminalitet med hhv. 37 og 35 prosent. Vinningskriminalitet omfatter 17 prosent av dem med dommer på mellom ett og to år. Denne domslengden omfatter 23 prosent av alle delgjennomførerne i perioden.

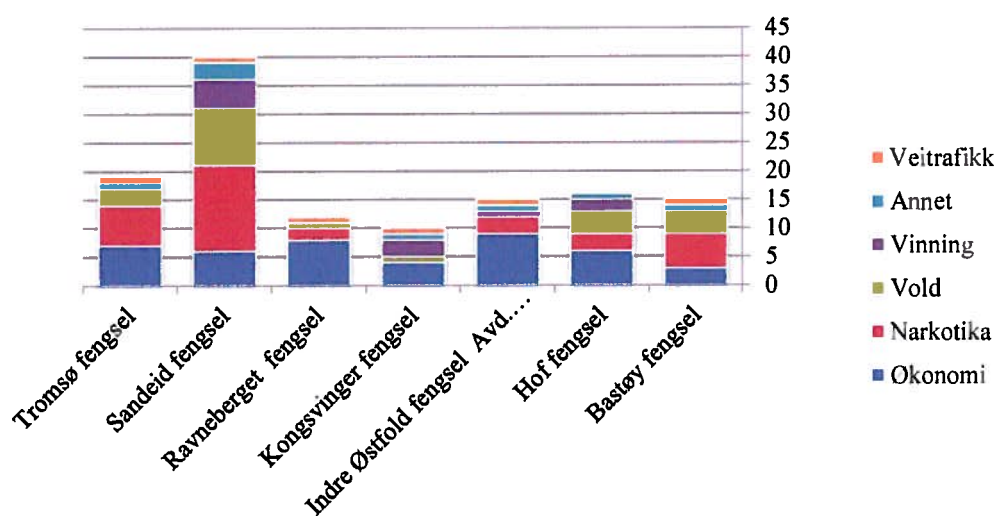
Den siste kolonnen omfatter domslengder på mellom to og tre år. Her inngår kun åtte prosent av alle delgjennomførerne i perioden. To av tre er dømt for narkotikakriminalitet. Økonomisk kriminalitet er også med blant disse lengre dommene da de to dommene med lengder ut over tre år var for økonomisk kriminalitet og annet.

Generelt viser oversikten hvordan en av fire domfelte som kunne søkt helgjennomføring først tar turen om fengsel før de fortsetter som delgjennomførere i EK. Denne gruppen domineres av voldsdømte. Mange er dømt for økonomisk kriminalitet og veitrafikk. For straffutmålinger fra fire måneder og oppover ser vi at et høyt antall domfelte for økonomisk kriminalitet og at antall narkotikadømte øker. Vinningskriminalitet kommer med dommer på over seks måneder samtidig som volds-kriminaliteten går ned.

2.2.4: Hvem får ikke delgjennomføring med EK

Det finnes ikke tilgjengelig oversikt for hvilke fengsler som har domfelte som søker om delgjennomføring den siste delen av gjennomføringstiden. Tall fra ukestatistikkene viste 397 søknader og 180 inntak. Fra Kompis KIF har vi oversikt over avgivende enhet for de innsatte som har fått innvilget delgjennomføring i EK.

Figur 17: Fordeling av lovbrudd fordelt på avgivende enhet > 10 delgjennomførere i EK. N=127.

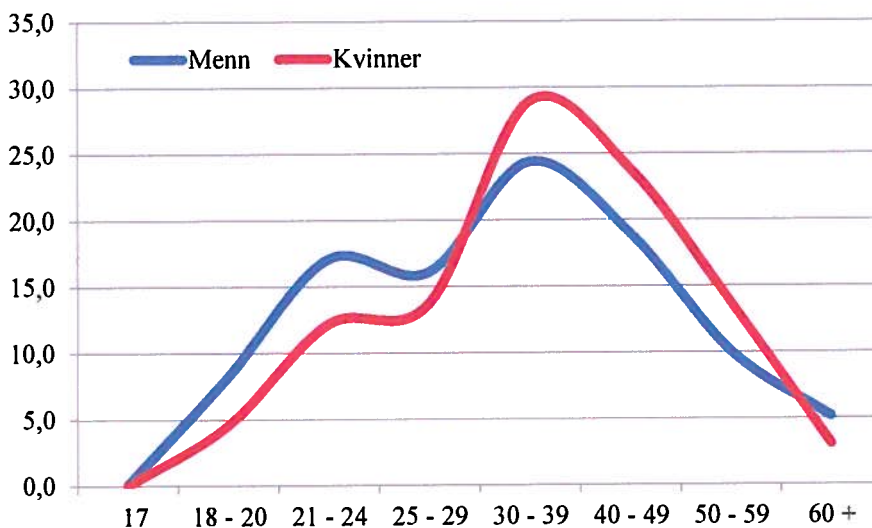
Fordelingen over viser hovedlovbrudd for de fengslene med 10 eller flere delgjennomførere i EK. Antall søknader og fordeling av lovbruddskategori henger i noen grad sammen med vurderinger i avgivende enhet, både sammensetning av innsatte i forhold til lovbruddskategori, domslengde og progresjon. Eventuelle søknader om EK vil også henge sammen med forhold i regionen, antall enheter med ulike sikkerhetsnivå og rutiner for progresjonssoning. Til sist vil også spørsmål om informasjon, motivasjon og saksbehandling for å søke om delgjennomføring tidlig nok spille inn.

2.3: Hvem gjennomfører straff med EK?

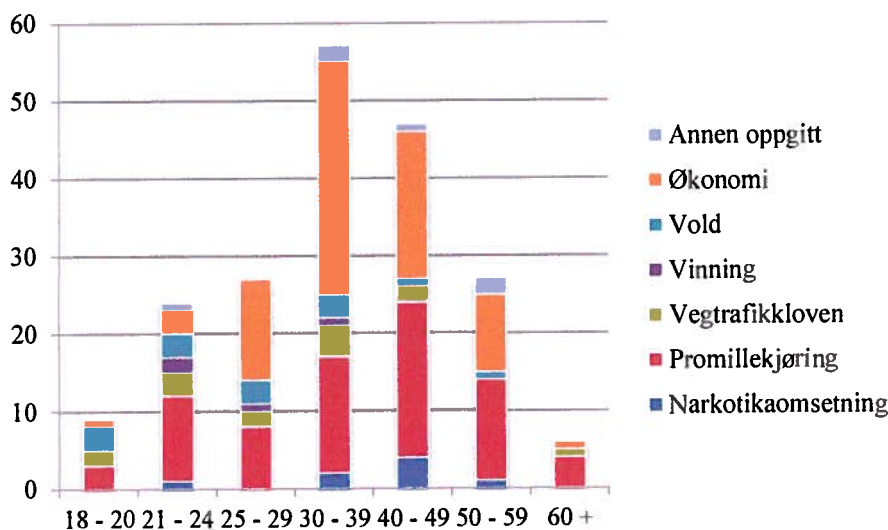
I dette kapitlet ser vi på hvem som gjennomfører straff med EK. Her inngår alle, både de som gjennomfører EK som hel- og delgjennomføring. Tallene omfatter alle som gjennomførte straff med EK de to første årene, regnet fra oppstartdato i enheten. Dvs. at utvalget for Vestfold omfatter perioden 01.09.08 til 1.09.10, for Oslo fra 22.09.08 til 22.09.10 osv. til Sogn og Fjordane som startet opp 17.11.08 og inkluderer inntak til 17.11.10. Dette utvalget gjør at enhetene er sammenlignbare for en like lang prøveperiode. De første figurene viser kjønn og aldersfordeling. Deretter ser vi på aldersfordeling i forhold til hovedlovbrudd. Flere tabeller viser hovedlovbrudd for alle og forskjeller for hver enhet.

Det er 197 kvinner som gjennomførte straff i EK i prøveperioden. Kvinner i EK er i gjennomsnitt eldre enn menn. Figuren under viser relativ aldersfordeling for kjønn. Nær 42 prosent av menn er yngre enn 30 år. 30 prosent av kvinner er under 30 år. Hoveddelen av kvinner finner vi i aldersgruppene 30-39 år (29 prosent) og 40-49 (24 prosent).

Figur 18: Aldersfordeling fordelt for kjønn, alle. Relativ fordeling. N=1476 menn, 197 kvinner.

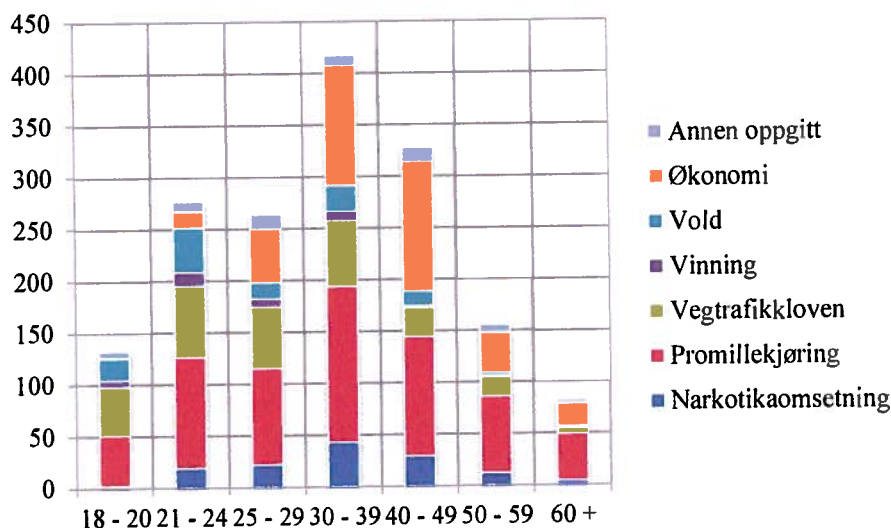

Figur 19: Aldersfordeling fordelt for hovedlovbrudd for kvinner. Absolutt fordeling. N=197.

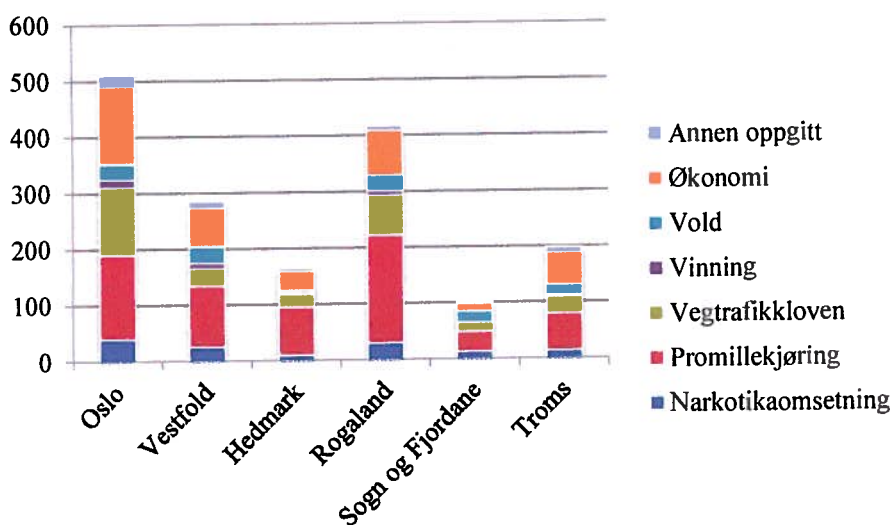
Figur 7 viser hvordan økonomisk kriminalitet er den dominerende lovbruddskategorien for kvinner. 39 prosent er dømt for dette. Med økonomisk kriminalitet inngår både bedrageri, økonomisk utroskap og dokumentfalsk. De fleste dommene er for bedrageri/utroskap (straffelovens kapittel 26). Dette gjelder særlig aldersgruppen 30-39 år, hvor økonomisk kriminalitet omfatter mer enn halvparten av de dømte. Den andre store kategorien lovbrudd for kvinner er ruspåvirket kjøring, som omfatter nesten 38 prosent av kvinner i EK. Det er særlig aldersgruppen 40-49 år som soner straff for ruspåvirket kjøring i EK.

Figur 20: Hovedlovbrudd fordelt for alder i EK. Absolutte tall. N=1673.

Figuren over viser aldersgrupper i absolutte tall. To domfelte på 17 år er overført til gruppen 18-20 år. Den dominerende aldersgruppen er 30-39 år, etterfulgt av gruppen 40-49. 40 prosent av de domfelte i prøveperioden var yngre enn 30 år. Figuren viser også hovedlovbrudd fordelt på aldersgruppene. Her ser vi hvordan de to yngste gruppene domineres av promille, fart (vegtrafikk) og vold. Aldersgruppen 18-20 år omfatter 7,8 prosent av alle som har gjennomført EK i prøveperioden. Aldersgruppen 20-24 utgjør 16,5 prosent av alle.

Figur 21: Hovedlovbrudd fordelt for enhet i EK. Absolutte tall. N=1673.

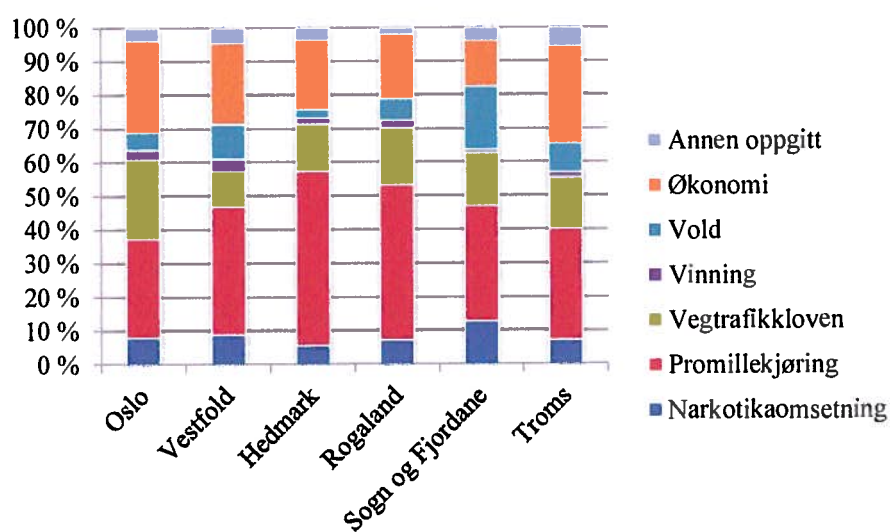

2.3.1: Geografiske forskjeller

Det er forskjeller enhetene imellom. Dette skyldes flere forhold, både antall domfelte, type lovbrudd, bruk av andre alternative straffereaksjoner og hvem som søker og får EK. For å måle styrken i de ulike forklaringene må vi undersøke flere og gjerne samtidige effekter for fordelingen. Av figuren over kan vi lese at Rogaland har flest domfelte som gjennomfører straff for ruspåvirket kjøring, i Oslo er det flere som er dømt for fart og økonomisk kriminalitet, Oslo har flere som gjennomfører straff for vinning, mens Vestfold og Rogaland har flere som er dømt for vold.

I figuren under ser vi den relative fordelingen av lovbrudd for hver enhet. Her ser andelen av kategorier lovbrudd i den enkelte enhet. Vi kan se av figuren under hvordan Hedmark og Rogaland har relativt flere som gjennomfører straff for ruspåvirket kjøring, at Oslo, Troms og Vestfold har en større andel som er dømt for økonomisk kriminalitet og hvordan Sogn og Fjordane, Vestfold og Troms har flere voldsdømte.

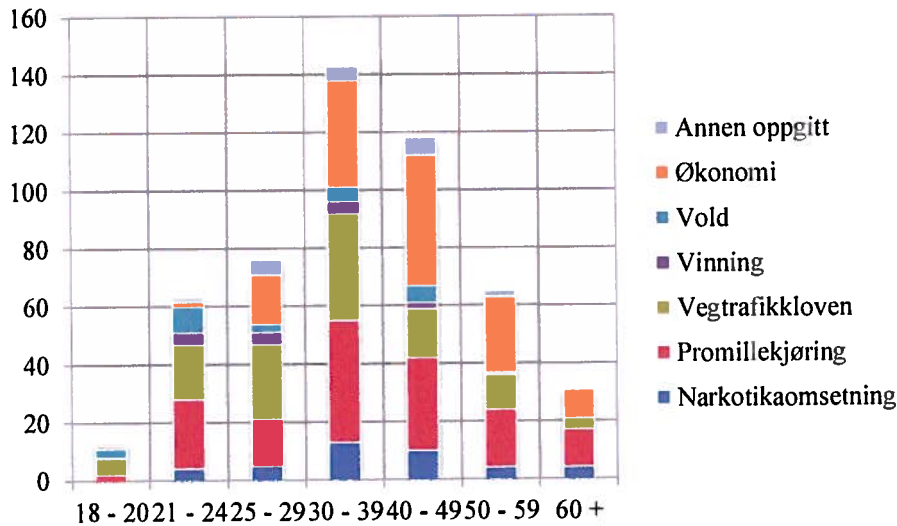
Figur 22: Hovedlovbrudd fordelt for enhet i EK. Relativ fordeling. N=1673.

Oslo (N=509)

I den videre gjennomgangen ser vi på fordelingen for hver enkelt enhet med en fordeling av hovedlovbrudd fordelt på alder. Antall (N) i hver tabell oppgir antall domfelte i enheten i prøveperioden.

Figur 23: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509.

Oslo har svært få unge lovbrøyttere i EK. Kun 2,5 prosent av de som gjennomfører straff med EK i Oslo er under 20 år. Selv om vi tar med neste alderskategori, blir andelen unge under 25 år lavere enn 15 prosent. 59 av de domfelte i Oslo er kvinner, som gir en andel på 11,5 prosent.

Oslo har en relativt høy andel fartsdømte (veitrafikklov). Mange av disse er unge, men vi finner også flere i aldersgruppene 25-29 og over 30 år. De over 30 har oftere dom for økonomisk kriminalitet.

Tabell 5: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509

	18 - 20	21 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 +	Totalt
Narkotikaomsetning	0	4	5	13	10	4	4	40
Ruspåvirket kjøring	2	24	16	42	32	20	13	149
Vegtrafikkloven	6	19	26	37	17	12	4	121
Vinning	0	4	4	4	2	0	0	14
Vold	3	9	3	5	6	1	0	27
Økonomi	1	2	17	37	45	26	10	138
Annen oppgitt	1	1	5	5	6	2	0	20
Totalt	13	63	76	143	118	65	31	509

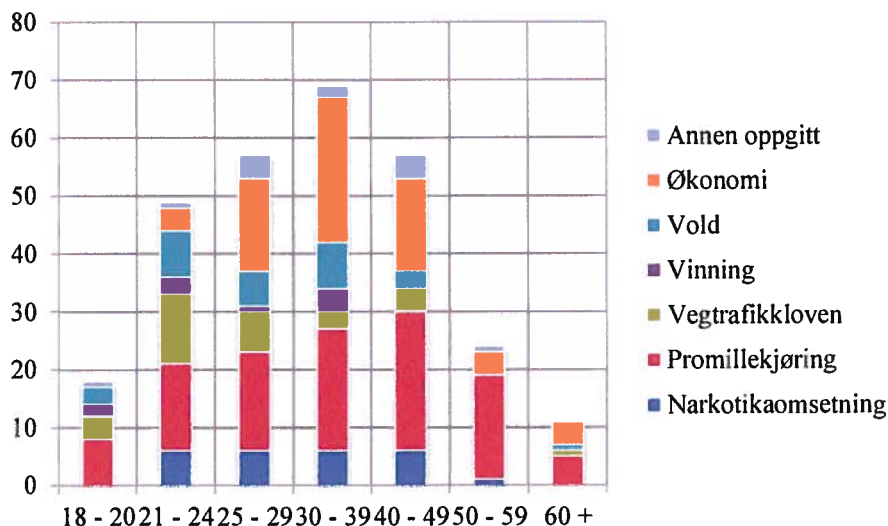
Tabellen viser den samme fordelingen som i figuren over. Vi kan se hvordan promille, fart og økonomi dominerer for lovbrudd og det relativt høye antallet domfelte i aldersgruppene 30-39 og for gruppen 40 - 49.

Vestfold (N=285)

Vestfold har en høyere andel unge, særlig i aldersgruppen 21-24 år. 24 prosent av alle er yngre enn 25 år. Vestfold har 12,5 prosent kvinner blant domfelte i EK.

Figuren under viser hvordan ruspåvirket kjøring og fart er de største lovbruddskategoriene blant unge. Vestfold har også mange som er dømt for økonomisk kriminalitet, særlig i aldersgruppene fra 25 – 50 år. Det er også flere med voldsdommer i de samme aldersgruppene.

Figur 24: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285.

Tabellen under viser samme fordeling som figuren over. 43,5 prosent av alle er yngre enn 30 år.

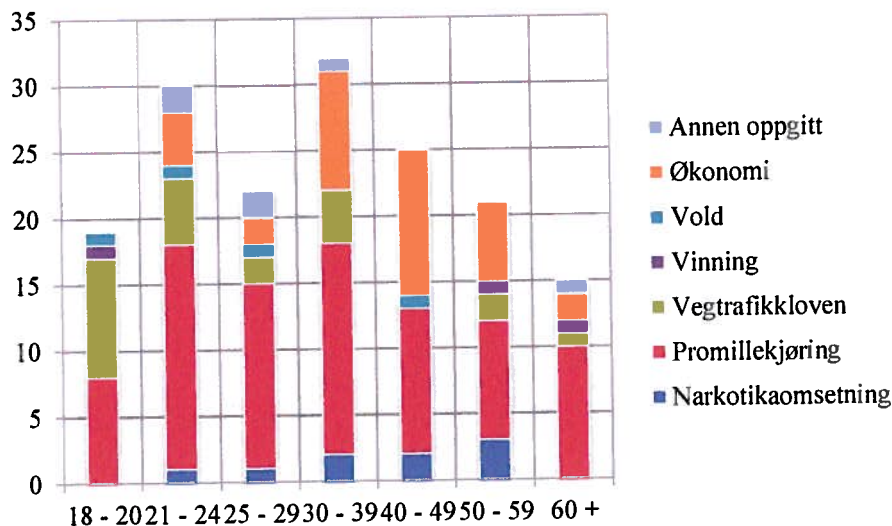
Tabell 6: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285

	18 - 20	21 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 +	Totalt
Narkotikaomsetning	0	6	6	6	6	1	0	25
Ruspåvirket kjøring	8	15	17	21	24	18	5	108
Vegtrafikkloven	4	12	7	3	4	0	1	31
Vinning	2	3	1	4	0	0	0	10
Vold	3	8	6	8	3	0	1	29
Økonomi	0	4	16	25	16	4	4	69
Annen oppgitt	1	1	4	2	4	1	0	13
Totalt	18	49	57	69	57	24	11	285

Hedmark (N=164)

Hedmark har relativt flere unge som gjennomfører straff med EK, de fleste for ruspåvirket kjøring eller fart. 30 prosent var yngre enn 25 år. Det er i hovedsak de under 25 år som er dømt for fart, og de som er over 30 år som er dømt for økonomisk kriminalitet. Ruspåvirket kjøring dominerer i alle aldersgrupper. 14,6 av de som gjennomførte med EK i Hedmark var kvinner.

Figur 25: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164.

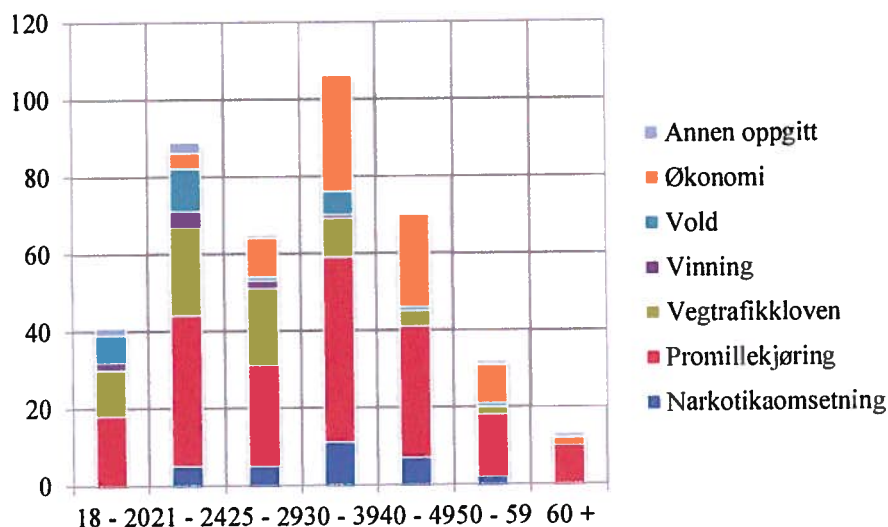
Mer enn halvparten av alle som gjennomførte straff med elektronisk kontroll i Hedmark var dømt for ruspåvirket kjøring. Tar vi med andre brudd på vegtrafikkloven omfatter denne gruppa 65 prosent.

Tabell 7: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164

	18 - 20	21 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 +	Totalt
Narkotikaomsetning	0	1	1	2	2	3	0	9
Ruspåvirket kjøring	8	17	14	16	11	9	10	85
Vegtrafikkloven	9	5	2	4	0	2	1	23
Vinning	1	0	0	0	0	1	1	3
Vold	1	1	1	0	1	0	0	4
Økonomi	0	4	2	9	11	6	2	34
Annen oppgitt	0	2	2	1	0	0	1	6
Totalt	19	30	22	32	25	21	15	164

Rogaland (N=416)

Figur 26: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416.

Rogaland har også en høy andel som er dømt for ruspåvirket kjøring. I denne gruppen finner vi 46 prosent av alle som gjennomfører straff med fotlenke i Rogaland. Tar vi med andre domfelte etter vegtrafikkloven, så får vi 63 prosent av alle. Vi ser at det er relativt mange i aldersgruppen 21-25 år. I denne gruppen finner vi også en høy andel voldsdømte. 30 prosent av alle domfelte i Rogaland er yngre enn 25 år. I underkant av 10 prosent var kvinner.

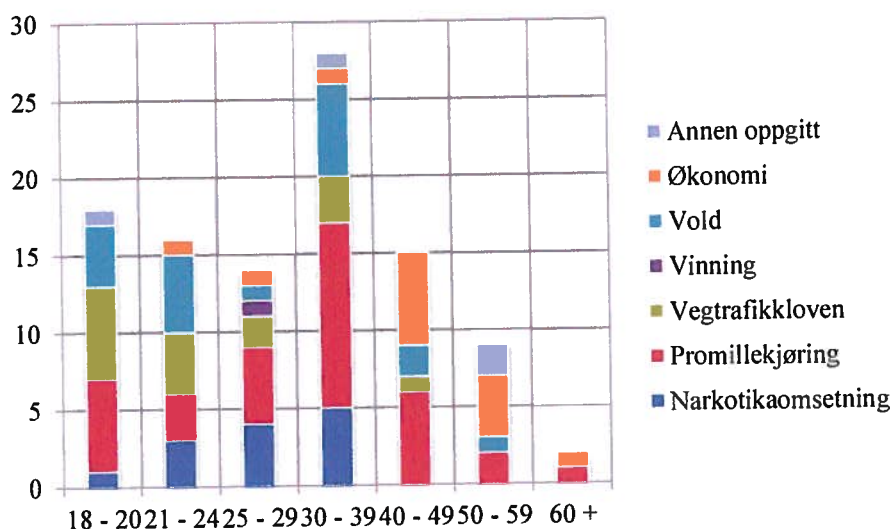
Tabell 8: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416

	18 - 20	21 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 +	Totalt
Narkotikaomsetning	0	5	5	11	7	2	0	30
Ruspåvirket kjøring	18	39	26	48	34	16	10	191
Vegtrafikkloven	12	23	20	10	4	2	0	71
Vinning	2	4	2	1	0	0	0	9
Vold	7	11	1	6	1	1	0	27
Økonomi	0	4	10	30	24	10	2	80
Annen oppgitt	2	3	1	0	0	1	1	8
Totalt	41	89	65	106	70	32	13	416

Sogn og Fjordane (N=102)

Sogn og Fjordane har som Rogaland også har relativt mange unge domfelte. Nær 18 prosent er yngre enn 20 år og 1 av 3 som gjennomfører straff med fotlenke i Sogn og Fjordane er yngre enn 25 år. Andelen domfelte med dom for vold er også relativt høy med nær 20 prosent.

Figur 27: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102.

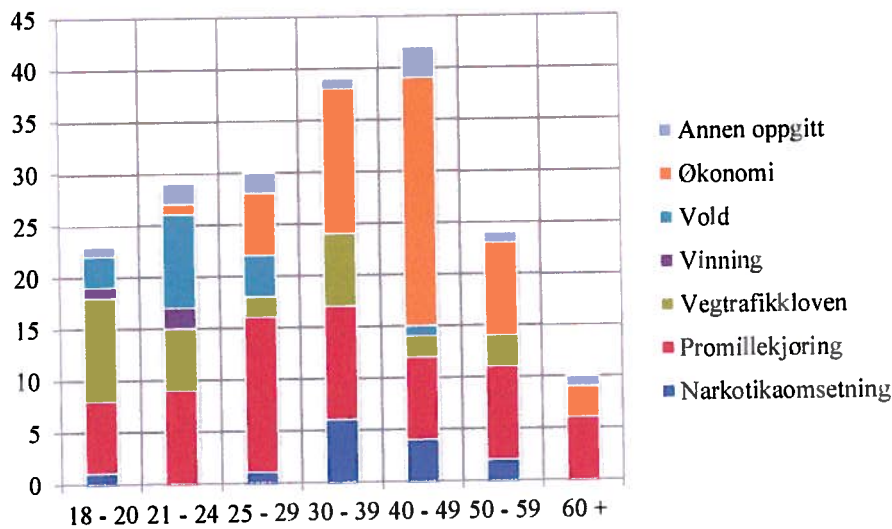
Sogn og Fjordane har relativt mange dommer for vold og få dommer for økonomisk kriminalitet. Dette kan blant annet skyldes et lite antall domfelte (102) i perioden. 8 av disse var delgjennomførere. 10 prosent av de domfelte i Sogn og Fjordane var kvinner.

Tabell 9: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102

	18 - 20	21 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 +	Totalt
Narkotikaomsetning	1	3	4	5	0	0	0	13
Ruspåvirket kjøring	6	3	5	12	6	2	1	35
Vegtrafikkloven	6	4	2	3	1	0	0	16
Vinning	0	0	1	0	0	0	0	1
Vold	4	5	1	6	2	1	0	19
Økonomi	0	1	1	1	6	4	1	14
Annen oppgitt	1	0	0	1	0	2	0	4
Totalt	18	16	14	28	15	9	2	102

Troms (N=197)

Figur 28: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197.

I Troms er 25 prosent yngre enn 25 år. Mange av disse er dømt for brudd på veitrafikkloven, men flere er også dømt for vold. Dette gjelder særlig i aldersgruppa 21-24 år.

Andelen som er dømt for økonomisk kriminalitet er stor. Nær 30 prosent av alle som gjennomførte straff med fotlenke i Troms var dømt for økonomisk kriminalitet. Nær 14 prosent av alle domfelte i Troms var kvinner.

Tabell 10: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197

	18 - 20	21 - 24	25 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 +	Totalt
Narkotikaomsetning	1	0	1	6	4	2	0	14
Ruspåvirket kjøring	7	9	15	11	8	9	6	65
Vegtrafikkloven	10	6	2	7	2	3	0	30
Vinning	1	2	0	0	0	0	0	3
Vold	3	9	4	0	1	0	0	17
Økonomi	0	1	6	14	24	9	3	57
Annen oppgitt	1	2	2	1	3	1	1	11
Totalt	23	29	30	39	42	24	10	197

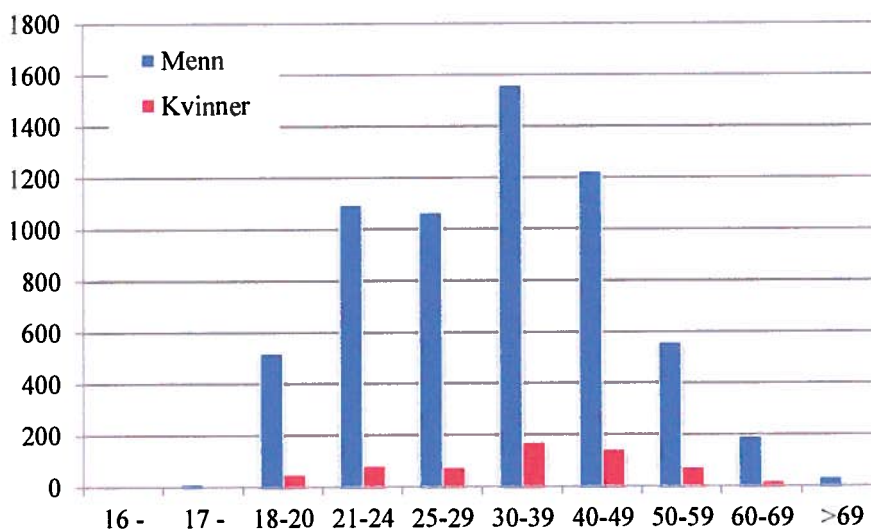
2.4: Hvordan påvirker EK andre straffereaksjoner

Det er variasjoner i type dommer til straffegjennomføring over tid og mellom fylker. Hovedtendensen under prøveperioden med EK var at det var en økning i narkotikakriminalitet og en reduksjon i trafikkløvbrudd. Fra 2008 til 2009 var det også en særlig økning i vinningskriminalitet i Hordaland, Rogaland og Akershus. Oslo og Rogaland er også de fylkene med sterkest økning i antall narkotikaløvbrudd. Denne økningen i narkotikakriminalitet fortsatte også i 2010. Det var en nedgang i vinningskriminalitet i Vestfold, Telemark, Buskerud og Agder-fylkene. I 2009 var det en nedgang i vinningskriminalitet i hele landet, mens det var en ny økning i 2010.

Utviklingen i voldskriminalitet har vært relativt stabil de siste årene, men formen for vold har variert noe. Det er anmeldt mer familievold og vold mot offentlig tjenestemann. Dette kan også skyldes endret lovgivning. Det er Oslo og Finnmark som har flest anmeldte voldssaker i forhold til befolkningen. Det er flere anmeldte voldshandlinger i større enn i små kommuner. Det har vært en nedgang i anmeldt skadeverk fra 2009 til 2010 etter en periode med stabilitet. Ett av fire skadeverk skjer i Oslo. Generelt sett har det vært en nedgang for alle typer forbrytelser og forseelser med unntak av narkotikakriminalitet. Dette gjelder både narkotikaforbrytelser etter straffeloven (omsetning) og etter legemiddeloven (besittelse).

I fengslene har det vært en økning av det totale antall gjennomførte fengselsdøgn fra 1.286.083 i 2008 til 1.286.986 i 2009 og 1.374.919 i 2010. Dette er en økning i perioden på nær 7 prosent. Prøveprosjektet med EK utgjør bare en liten del av dette med 37306 gjennomførte døgn i EK i perioden 2008-2010. Dette utgjør 2 prosent av alle gjennomførte fengselsdøgn i 2009 og 2010. EK utgjør disse årene en av tre fengselsdøgn som blir gjennomført utenfor fengsel (i tillegg til gjennomførte døgn med etter straffegjennomføringsloven § 12 (i institusjon), § 13 (i sykehus) eller § 16.1 (hjemmesoning).

Figur 29: Fordeling av nyinnsettelse i eller utenfor fengsel i 2010, alder og kjønn. N=6883.

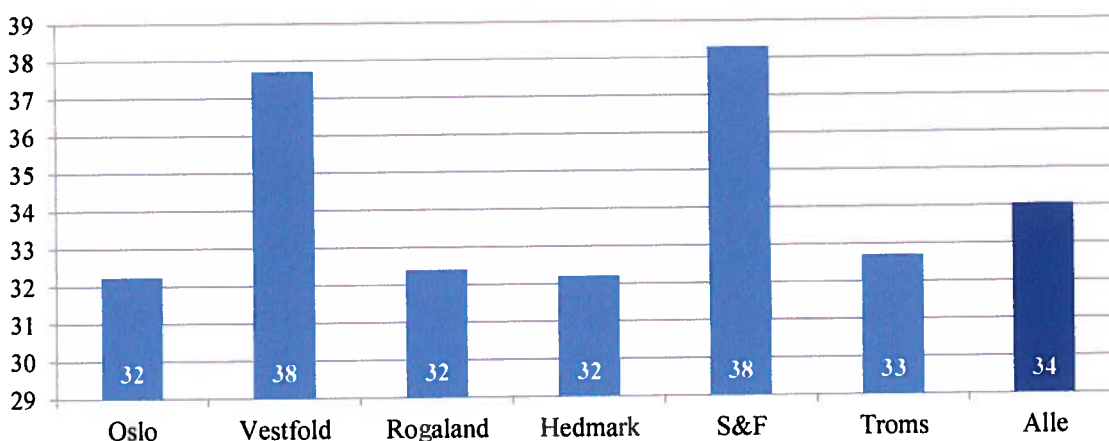

Denne økningen i antall fengselsdøgn skyldes flere lange dommer, blant annet som følge av narkotikakriminalitet. Antall nyinnsettelse i fengsel går ned fra 2008 til 2009 med mer enn 15 prosent, og fra 2009 til 2010 med nær 11 prosent. Innsettelse med domslengde på opptil 120 dager, omfatter mer enn mellom 73 og 78 prosent av alle ubetingede dommer for hvert av de tre årene. I 2010 utgjorde EK nær 8 prosent av alle straffegjennomføringer for dommer under 120 dager.

Halvparten av alle nye dommer har en domslengde på 60 dager eller kortere. Nær 30 prosent av alle nye dommer har en domslengde kortere enn en måned. Ser vi på faktisk gjennomført tid i fengsel er fordelingen ytterligere skjev, hvor 64 prosent av alle i 2010 hadde kortere sittedid enn 60 dager (Kompis KIA rapport: 5-10). Kvinner som soner dom utgjør 9,7 prosent av alle innsatte.

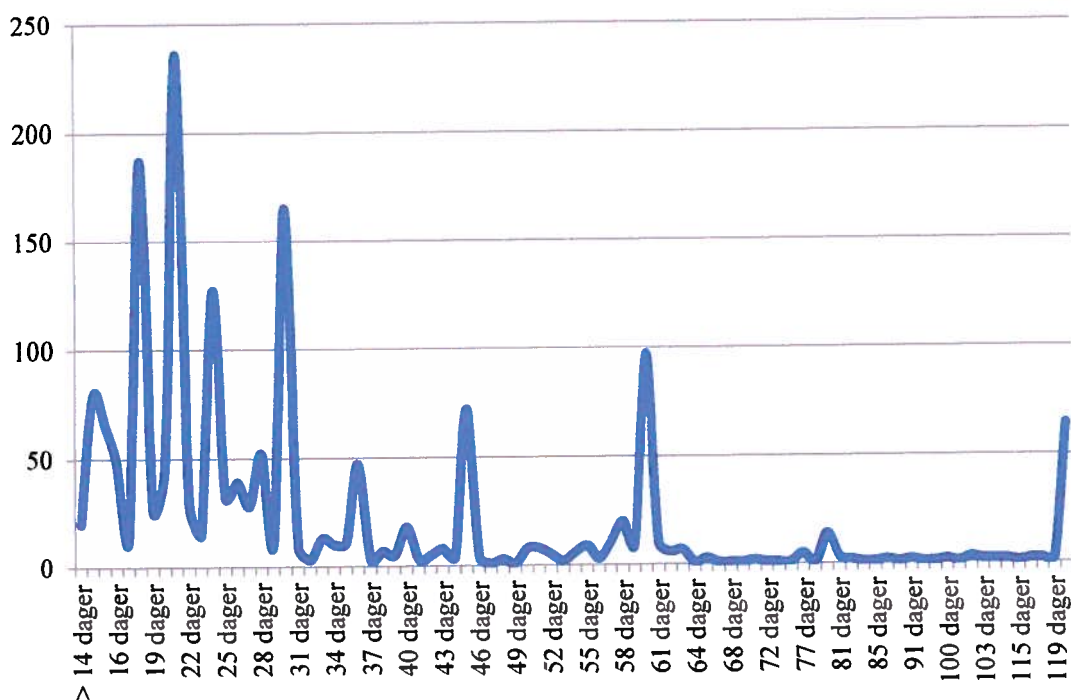
Gjennomsnittlig domslengde for alle i EK i prøveperioden er 34 dager. Modus i fordelingen er 24 dager. 69 prosent av alle dommer ble gjennomført med elektronisk kontroll i løpet av perioden er 30 dager eller kortere. Ser vi på hver enhet, varierer disse med gjennomsnittsdommer fra 32 dager (Oslo, hedmark og Rogaland) til 38 dager (Vestfold og Sogn og Fjordane).

Figur 30: Gjennomsnittlig domslengde for hver enhet og for alle enheter i prøveperioden. N=1777.

Figuren over viser fordeling av domslengder for EK-enhetene. Domslengder på mer enn 120 dager (for delgjennomførere med mer enn 120 dagers total soningstid) trunkert til 120 dager i figuren under.

Figur 31: Domslengde aktive saker i prøveperioden 2008-2010 for alle enheter. N=1777.

Figuren over viser fordelingen av domslengder for alle domfelte i EK samlet for hele prøveperioden. Det er 236 dommer på 21 dager, 187 dommer på 18 dager og 165 dommer på 30 dager. I underkant av fire prosent har dom på 120 dager eller mer (lengre dommer er trunkert til 120 i oversikten) og 8 prosent har lengre dom enn 60 dager. 69 prosent har dom på 30 dager eller kortere.

I Oslo er det 70 prosent som har dom på 30 dager eller kortere, og seks prosent har lengre dom enn 60 dager. I Vestfold er det 66 prosent som soner 30 dager eller kortere. Rogaland og Troms har hhv. 72 og 73 prosent av sine dommer som er 30 dager eller kortere.

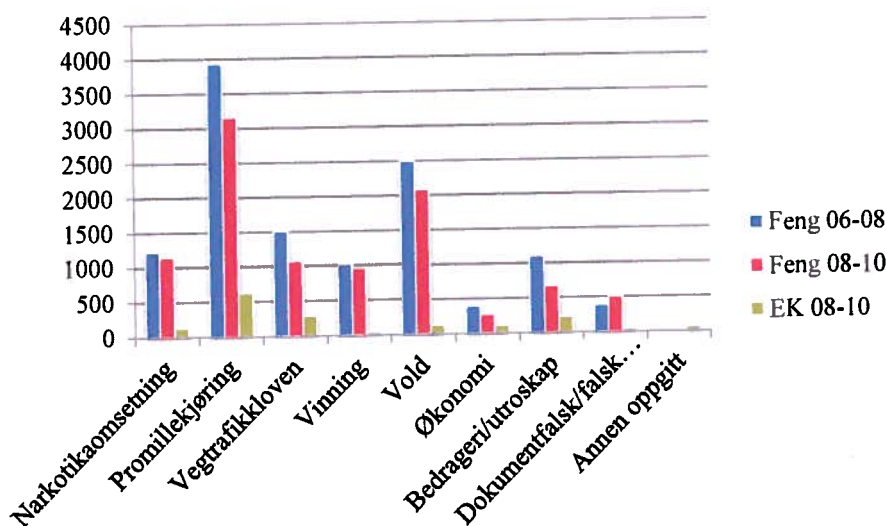
2.5: Hvordan har EK påvirket straffgjennomføring i fengsel

Dette kapitlet ser på hva som skjedde i fengslene i da EK ble etablert, og under prøveperioden fra 2008 – 2010. Metoden som er valgt, er å se på alle straffgjennomføringer i fengsel for hver region for prøvefylket i regionens prosjektperioden på 2 år fra 2008 til 2010. Dette sammenlignet med respektive periode to år før; 2006-2008. Det er tatt utgangspunkt i prosjektets periode og forskjøvet denne. Flere regioner, som eks. region øst med prøvefylket Oslo, rekrutterer også fra omkringliggende fylker som tilhører andre regioner (region nordøst og region sør). Domfelte med dommer som er 120 dager eller kortere kan søke EK. Oversiktene har brukt 90 dager som tidsvindu. Færre enn fem prosent av alle som har gjennomført straff med EK har dom på mer enn 90 dager. De aller fleste av disse er delgjennomførere, som har gjennomført en del av straffen sin i EK.

Ves siden av innføringen av EK (§ 16.2.ledd) har det vært et ønske om å også øke bruken av hjemmesoneing (§ 16.1.ledd), særlig rettet mot unge lovbrutere. Et annet alternativ til delgjennomføring er løslatelse på prøve, hvor domfelte med straff på mer enn 73 dager kan løslates på prøve etter gjennomført 2/3 av straffen i fengsel. Bruk av hjemmesoneing og prøveløslatelse kan ses på som alternativer til delgjennomføring med EK.

Neste kapittel vil vise hvordan EK påvirket bruk av andre straffer som gjennomføres i samfunn.

Figur 32: Fengsel > 90 dager i perioden 2006-08 (n=12074) og 2008-10 (n=9893), helgjennomføring med EK 2008-10 (n=1673). Absolutte tall.

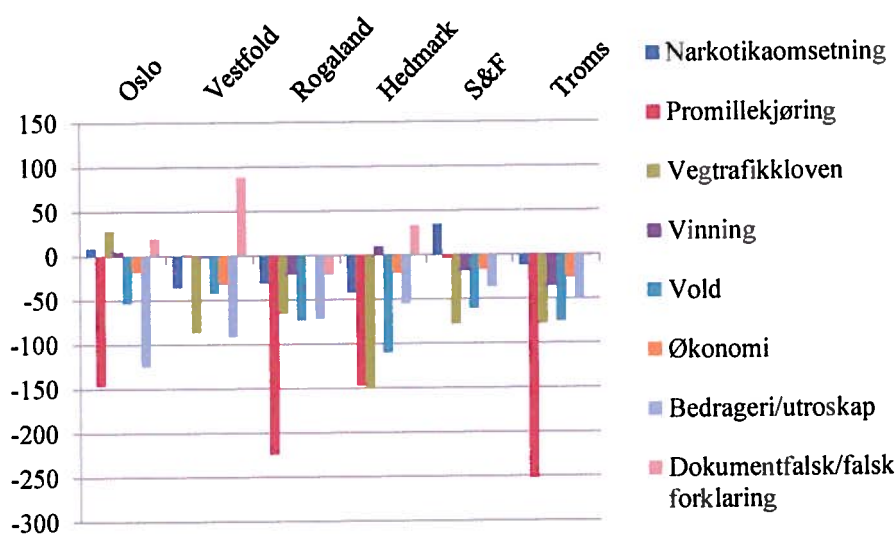

Figuren over viser endringen i gjennomførte fengselsstraffer 90 dager eller kortere for hele landet (alle regioner) under prøveperioden for EK (2008-10) og to år før prøveperioden med EK (2006-2008) samt helgjennomføring med EK i perioden 2008-10 fordelt på lovbruddskategorier.

Som vi ser av figuren, er det nedgang i alle regioner for alle lovbruddskategorier med unntak av dokumentfalsk/ falsk forklaring. Her er det en økning fra 387 i perioden 2006-08 til 504 for perioden 2008-10. Tar vi med 48 som gjennomførte straff med elektronisk kontroll for denne typen lovbrudd i perioden blir økningen enda større. For alle andre lovbruddskategorier er det en nedgang, størst for ruspåvirket kjøring, bedrageri/økonomisk utroskap og vold, men også for veitrafikk, narkotikaomsetning og vinning.

Vi kan undersøke disse endringene for hver region gjennom en figur som viser differansen mellom antall domfelte i fengsel 90 dager eller kortere i perioden 2006-2008 vs antall domfelte i fengsel 90 dager eller kortere i perioden 2008-10.

Figur 33: Differanse mellom ant. domfelte > 90 dg. 2006-08 vs 2008-2010. Absolutte tall. N=-2181.

Det var en total nedgang i antall innsatte i fengsler som sonet 90 dager eller kortere på 2181 dommer. Størst var tilbakegangen i region nord og region sørvest med hhv. reduksjon på 531 og 507 dommer. Minst var reduksjonen i region vest og region sør med hhv. reduksjon på 178 og 199 domfelte i perioden.

Igjen ser vi at den største nedgangen er for ruspåvirket kjøring med en reduksjon på 772 dommer i fengsel. Den største reduksjonen finner vi i region nord og sørvest med hhv 252 og 224 dommer. På de neste plassene finner vi brudd på veitrafikklov (fart) med en reduksjon på 430 dommer og bedrageri/økonomisk utroskap med 429. Slår vi derimot sammen de to kategoriene med bedrageri/øk. utroskap og økonomisk kriminalitet får vi en reduksjon av slike dommer på hele 542 dommer fra perioden 2006-2008 vs 2008-2010. For økonomidommene er det størst reduksjon i region øst, deretter region sør.

For voldsdommer under 90 dager er det også en betydelig reduksjon med 413 dommer. Vi finner også igjen økningen i dokumentfalsk/falsk forklaring med 117 dommer. Her er økningen sterkest i region sør med 88 dommer, men også økning i region nordøst med 33 dommer og i region øst med 19 dommer. Det er en liten reduksjon i antall dommer for dokumentfalsk/falsk forklaring i region sørvest.

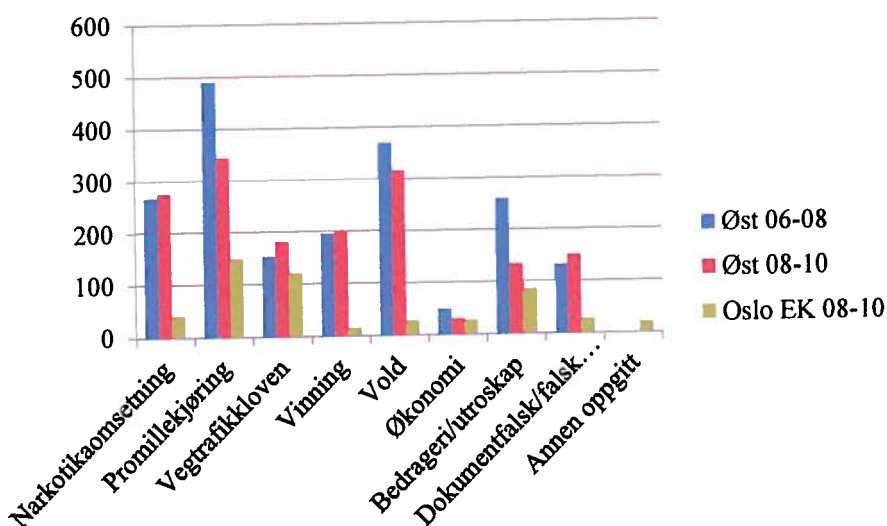
Ser vi på hver enkelt region, kan vi finne noen sammenhenger i fordelingene. I figuren under har vi hentet ut fordelingen for region øst, hvor Oslo er et prøvefylke. I region øst inngår også Østfold fylke. Det er grunn til å tro at domfelte fra Oslo også gjennomfører straff i anstalt utenfor region øst, særlig region nordøst (Akershus, Hedmark, Oppland) og region sør (Buskerud, Vestfold, Telemark). For hvilke fengsler som inngår i de ulike regionene henvises det til kriminalomsorgens nettside på <http://www.kriminalomsorgen.no>

Region Øst (N for perioden 2006 -2008: 1911, 2008-2010: 1628 og Oslo EK: 509)

For region øst ser vi fordeling for fengselsdommer i perioden 22.09.2008 – 22.09.2010, som er prosjektperioden 2 år fra oppstart med EK, domfelte i Oslo EK i samme periode og fordeling for fengselsdommer 22.09.2006 til 22.09.2008.

Sammenligner vi periodene for fengselsdommer, finner vi igjen differansene for ruspåvirket kjøring, vold og bedrageri/utroskap og økonomi. Vi ser at det er en økning for brudd på veitrafikkloven, narkotikaomsetning og dokumentfalsk/falsk forklaring. Trekker vi inn produksjonen i EK, ser vi hvordan EK bidrar til reduksjonen av antall dommer for ruspåvirket kjøring. Det er en reduksjon i antall dommer både vold og bedrageri/utroskap, selv når man regner inn dem som gjennomfører straff med EK. For veitrafikk er det en økning i fengselsdommer på 28, i tillegg til 121 dommer for veitrafikk i EK.

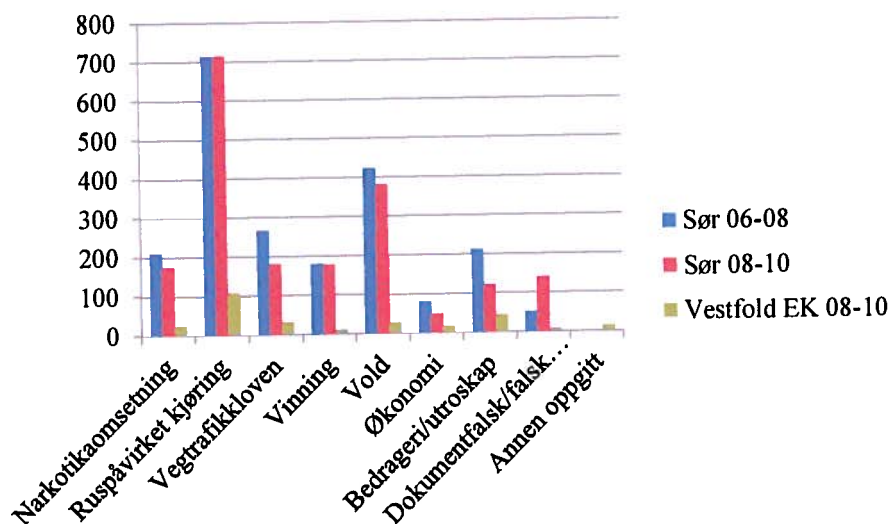
Figur 34: Fengsel i region øst > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1911) og 2008-10 (n=1628), helgjennomføring med Oslo EK 2008-10 (n=509). Absolutte tall.

Region Sør (N for perioden 2006 -2008: 2132, 2008-2010: 1935 og Vestfold EK: 286)

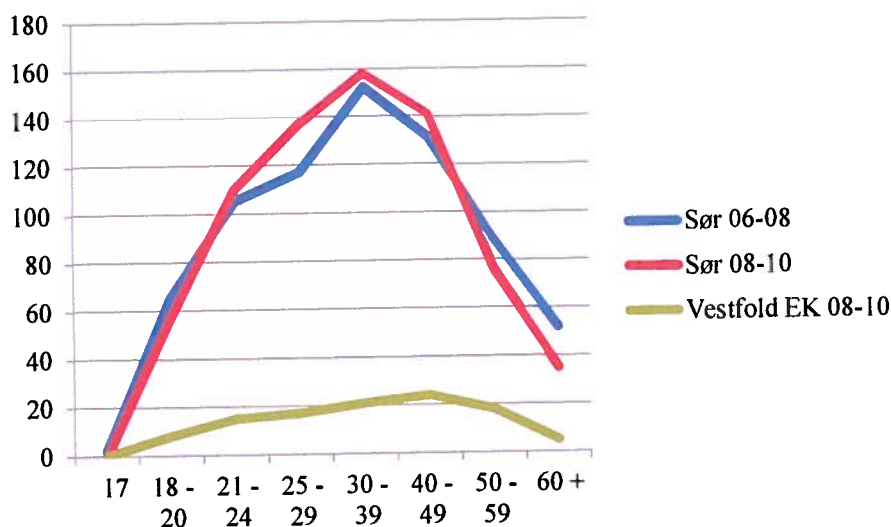
Undersøker vi for region sør og Vestfold, finner vi ingen reduksjon i ruspåvirket kjøring i perioden. I perioden 2006-08 var det 713 som sonet fengselsstraff for ruspåvirket kjøring, i perioden 2008-10 er tallet det samme (714). I tillegg gjennomførte 108 sin promilledom med fotlenke i EK. I neste figur har vi undersøkt aldersfordeling for de som er dømt for ruspåvirket kjøring i de to tidsperiodene og for ruspåvirket kjøring i EK. Her ser vi hvordan den sterkeste veksten har skjedd i de eldre aldersgruppene, i særlig grad aldersgruppen 40- 49 år.

Figur 35: Fengsel i region sør > 90 dager i perioden 2006-08 (n=2132) og 2008-10 (n=1935), helgjennomføring med Vestfold EK 2008-10 (n=286). Absolutte tall.

Vi leser av figuren at det er en nedgang for andre veitrafikklovbrudd, hvor EK kan ha bidratt med halvparten av nedgangen. Det er også nedgang for økonomi, bedrageri/økonomisk utroskap, hvor nedgangen er dobbelt så stor som antall som soner dom for økonomi i EK. Vi har tidligere sett at det var en økning i antall domfelte for dokumentfalsk/falsk forklaring i region sør. Det er nær tre ganger så mange som gjennomførte straff for dette i perioden 2008-10, totalt 148 domfelte. 7 av disse sonet med fotlenke.

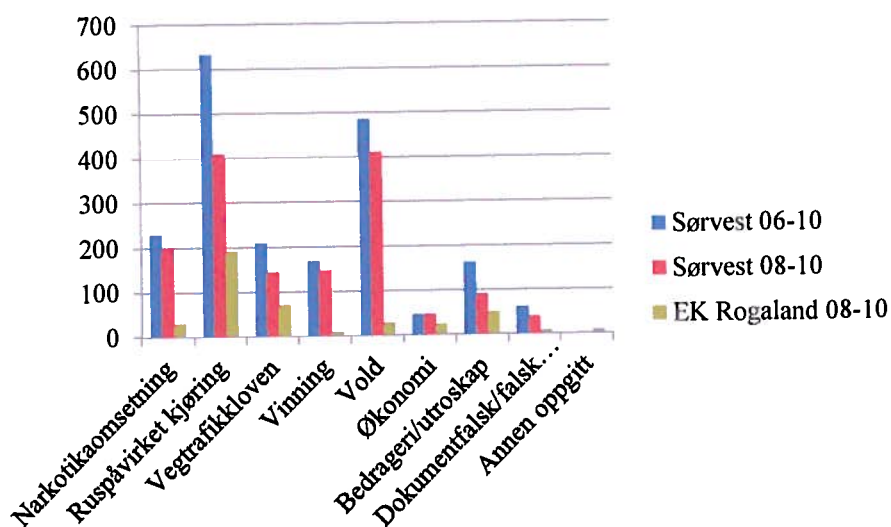
Figur 36: Aldersfordeling i region sør > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1988) og 2008-10 (n=1481), aldersfordeling for helgjennomføring med Rogaland EK 2008-10 (n=416). Absolutte tall.

Figuren over viser aldersfordeling for dommer for ruspåvirket kjøring i region sør i perioden 2006-08 og 2008-10, og helgjennomførere i EK i perioden 2008-10. Som vi ser er det totalt sett en økning for denne type dommer i regionen, og særlig for aldersgruppene fra 40-49 år.

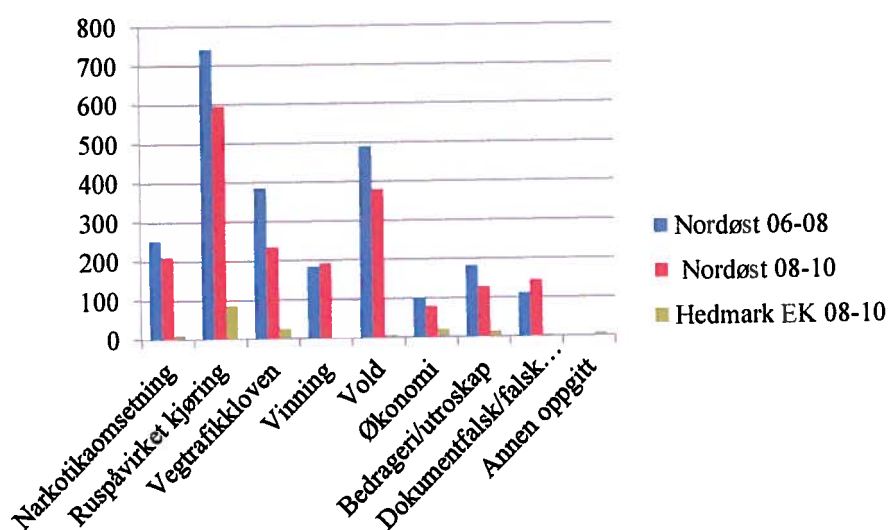
Region Sørvest (N for perioden 2006 -2008: 1988, 2008-2010: 1481 og Rogaland EK: 416)
 Figuren under viser fordelingen for region sørvest og Rogaland EK. Her ser vi en nedgang for alle lovbruddskategoriene hvor EK har bidratt til denne reduksjonen. Dette gjelder særlig for ruspåvirket kjøring, bedrageri/utroskap. Det har vært en liten økning for brudd på veitrafikkloven når vi ser fengsel og EK under ett for perioden 2008-10 (n=6 df). Helgjennomføring med EK kan forklare opptil 82 prosent av reduksjonen av dommer i fengsel > 90 dager i region sørvest.

Figur 37: Fengsel i region sørvest > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1988) og 2008-10 (n=1481), helgjennomføring med Rogaland EK 2008-10 (n=416). Absolutte tall.

Region nordøst (N for perioden 2006 -2008: 2435, 2008-2010: 1952 og Hedmark EK: 164)
 I nordøst gjennomføres et høyt antall promilledommer. Også her har det vært en reduksjon i antallet dommer på 147 fra perioden 2006-08 vs. 2008-10. Dette er høyere enn antall gjennomførte straff for ruspåvirket kjøring i EK med 85 gjennomføringer. I region nordøst er det også en reduksjon i antall dommer for brudd på veitrafikklov, vold og økonomi/bedrageri/økonomisk utroskap. Det er imidlertid en økning i vinningsdommer og dom for dokumentfalsk/falsk forklaring.

Figur 38: Fengsel i region nordost > 90 dager i perioden 2006-08 (n=2435) og 2008-10 (n=1952), helgjennomføring med Hedmark EK 2008-10 (n=164). Absolutte tall.

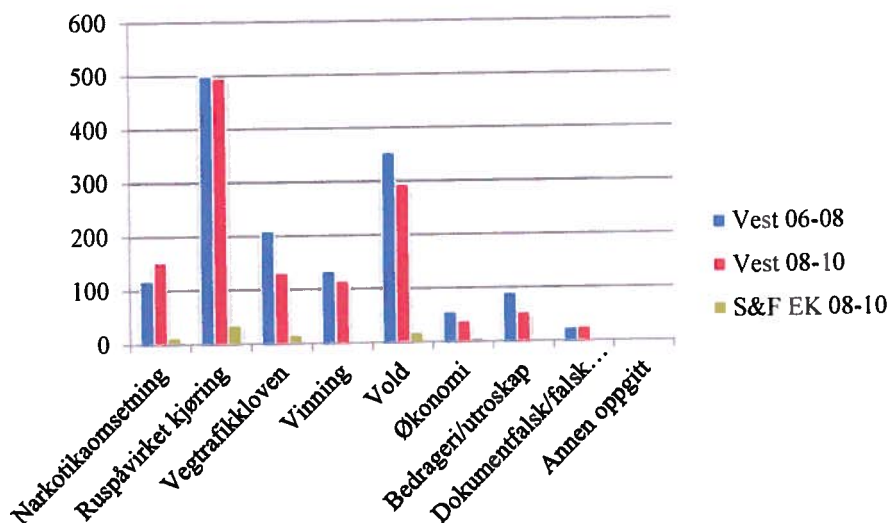

Region vest (N for perioden 2006 -2008: 1484, 2008-2010: 1306 og Sogn og Fjordane EK: 102)

I region vest er det en liten økning med 34 dommer for narkotikaomsetning periodene. I tillegg kommer 13 dommer som er gjennomført med EK. For ruspåvirket kjøring er det også en økning når vi regner med de 35 som gjennomførte straff for ruspåvirket kjøring med fotlenke. For de andre lovbruddene er det en reduksjon. Den største nedgangen finner vi for veitrafikk og vold, med hhv 78 og 60, domfelte i tillegg til 16 som gjennomførte straff for veitrafikk og 19 for vold i Sogn og Fjordane.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll kan på bakgrunn av disse tallene forklare 57 prosent av nedgangen i gjennomførte dommer i fengsel periodene imellom. Sterkest ser vi dette økonomisk kriminalitet og for vold med hhv 41 og 32 prosent.

Figur 39: Fengsel i region vest > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1484) og 2008-10 (n=1306), helgjennomføring med Sogn og Fjordane EK 2008-10 (n=102). Absolutte tall.

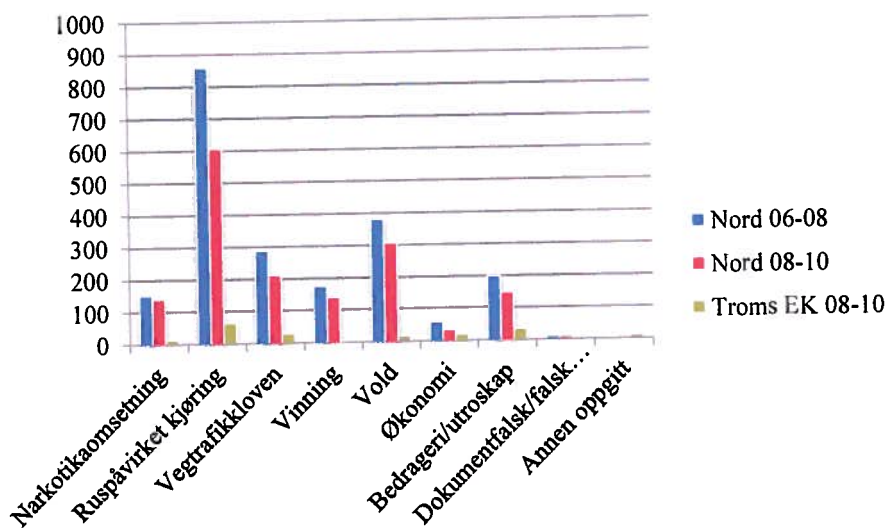

Region nord (N for perioden 2006 -2008: 2122, 2008-2010: 1509 og Troms EK: 197)

I region nord er det en betydelig nedgang i antall dommer i fengsel for ruspåvirket kjøring med 252 domfelte. I tillegg kommer 65 som har gjennomført straff for ruspåvirket kjøring med EK. Det er også nedgang for de andre lovbruddskategorier, størst for vegtrafikk, vold og for økonomi, bedrageri/økonomisk utroskap.

Gjennomføring med elektronisk kontroll kan forklare 37 prosent av nedgangen i fengselsstraffer for de korte dommene i region nord. Sterkest for økonomilovbruddene, hvor EK kan forklare 70 prosent av nedgangen i gjennomførte fengselsstraffer i mellom de to periodene.

Figur 40: Fengsel i region nord > 90 dager i perioden 2006-08 (n=2122) og 2008-10 (n=1591), helgjennomføring med Troms EK 2008-10 (n=197). Absolutte tall.

2.6: Hvordan påvirker EK straffegjennomføring i samfunn?

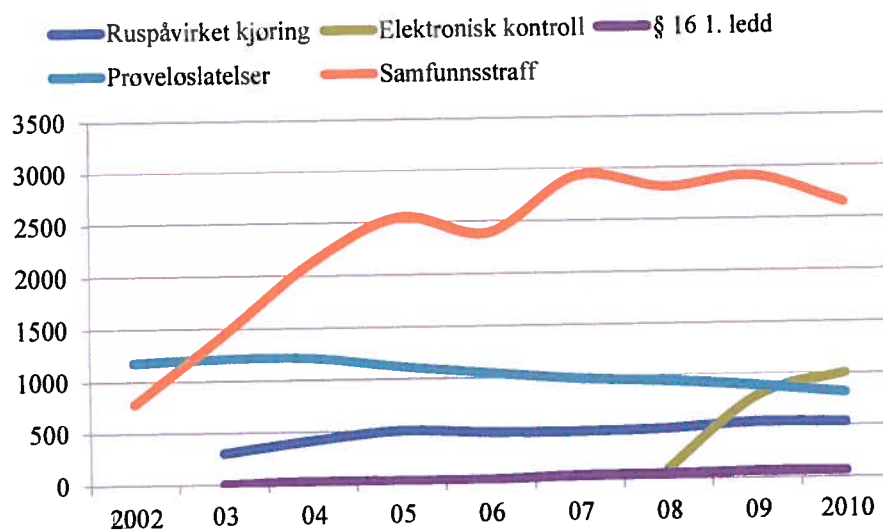
Det har vært en økning i bruk av hjemmesoning (§ 16. 1.ledd) fra rundt 30 til 60 overføringer per år. Tallene for hvert enkelt fylke hentet fra kriminalomsorgens fagsystem stemmer ikke overens med de offisielle tallene i kriminalomsorgens statistikk for bruk av hjemmesoning og prøveløslatelse. Generelt ser vi likevel en variasjon i bruk av hjemmesoning, prøveløslatelse og delgjennomføring i de fylkene som har EK. To av tre som overføres til hjemmesoning har mindre enn 1. måned gjenstående soningstid.

Prøveløslatelser har hatt en jevn nedgang fra i overkant av 1200 i 2004 til nær 800 i 2010. Det har vært en jevn nedgang i bruk av prøveløslatelse siden toppåret i 2004. Nær alle som prøveløslates har mindre enn en måned gjenstående soningstid. Nedgang i bruk av prøveløslatelse til fordel for delgjennomføring med EK kan være en ønsket konsekvens som gir bedre progresjon og tettere oppfølging av den domfelte der dette er hensiktsmessig. Samtidig burde andelen innsatte som kan få løslatelse på prøve øke som følge av at mange korte dommer gjennomfører hele straffen med EK.

I hvilken grad innføringen av EK direkte påvirker bruk av andre straffereaksjoner er et kompleks spørsmål. På den ene siden er EK en hensiktsmessig måte å gjennomføre straff på for noen grupper domfelte som trenger tett oppfølging. Det er hensyn som også kan påvirke politi (påtale) og domsstol i deres påstand og dom i en sak. EK som en form for gjennomføring av ubetinget fengselsstraff er ikke direkte gjenstand for denne vurderingen, men indirekte inngå i det tilbudet som kriminalomsorgen gir og kan igjen påvirke hvem som soner ordinært i fengsel. Som delgjennomføring gir EK også mulighet for å planlegge en progresjon i gjennomføring av straffen som åpner nye muligheter for domfelte. Det er derfor interessant å se hvordan domfelte med mellomlange dommer, fire til seks måneder, kan nyttiggjøre seg delgjennomføring i soningsprogresjonen. Her er det særlig økonomi og narkotikadommene som dominerer.

I sammenligningen over så vi hvordan prøveløslatelse og bruk av § 16. 1. ledd fordeler seg regionene imellom. Av figuren under ser vi en stabil utvikling for ruspåvirket kjøring rundt 500 saker per år fra år 2002. For EK ser vi prøveperioden fra starten i 2008 og frem til i dag. For § 16. 1. ledd er det en svak økning, mens det er en jevn nedgang i antall prøveløslatelser. For samfunnsstraff (tidligere samfunnstjeneste) ser vi en nedgang med 260 iverksatte oppdrag fra 2009 til 2010.

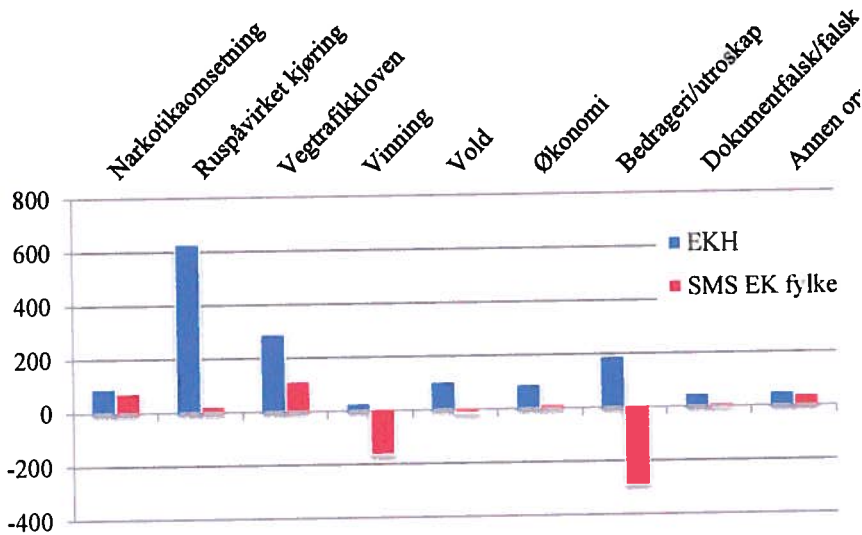
Figur 41: Sammenligning av straffegjennomføring i samfunn²⁶ 2002 – 2010 hentet fra kriminalomsorgens årsstatistikk 2010, KSF.

²⁶ Straffegjennomføring i samfunn inkluderer her ruspåvirket kjøring (tidligere promilleprogram), elektronisk kontroll (både hel og delgjennomføring), § 16. 1.ledd, prøveløslatelse og samfunnsstraff (tidligere samfunnstjeneste).

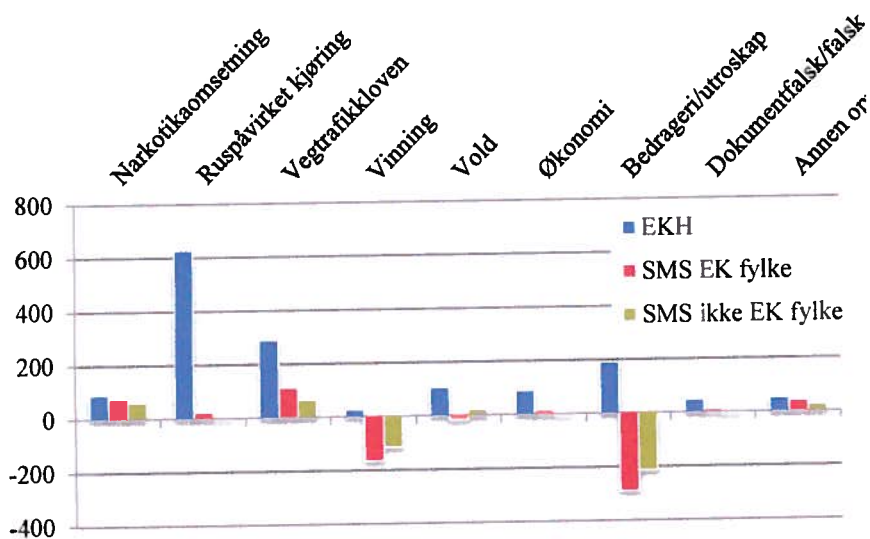
Undersøker vi utviklingen for samfunnsreaksjonene i prøveperioden for EK, får vi en nedgang for iverksatte tilsyn for samfunnsstraff på 195 hovedsakelig for vinningskriminalitet og bedrageri/økonomisk utroskap. Sammenligner vi nedgangen i lovbrudd med samfunnsstraff med helgjennomføring med EK, får vi følgende sammenheng:

Figur 42: Sammenligning i differanse mellom helgjennomføring med EK og samfunnsstraff for EK prøveperiode 2008-10 med tilsvarende periode 2006-08 for alle fylker. $N_{EK} = 1520$ og $N_{SMS} = -195$.²⁷

Som vi ser av figuren er nedgangen for samfunnsstraff innen lovbruddskategoriene vinning og bedrageri/utroskap. For vinning er det en nedgang på 165 iverksatte tilsyn, mens EKH har 28 straffegjennomføringer for denne lovbruddskategorien. For bedrageri/utroskap er nedgangen for samfunnsstraff (SMS) på 289 iverksatte tilsyn, mens helgjennomføring (EKH) har gjennomført 191 straffegjennomføringer for denne lovbrudds-kategorien.

Figur 43: Sammenligning i differanse mellom helgjennomføring med EK og samfunnsstraff i fylker med og fylker uten EK for EK prøveperiode 2008-10 med tilsvarende periode 2006-08 for alle fylker.

²⁷ EKH brukes her som forkortelse for EK helgjennomføring, SMS for samfunnsstraff, SMS EK fylke er samfunnsstraff i de fylkene som også har EK.

I figuren over har vi delt fylkene inn i fylker med EK og uten EK. For fylker med EK er det nedgangen i for samfunnsstraff et gjennomsnitt på 36 domfelte, mens det i gjennomsnitt er 159 færre iverksatte samfunnsstraffer i fylker uten EK. I fylker uten EK er det en sterkere økning for iverksatte tiltak for narkotikaomsetning og brudd på veitrafikklov. Det er også en sterkere nedgang i antall iverksatte tiltak for vinning og bedrageri/utroskap i fylker uten EK.

For program mot ruspåvirket kjøring er det totalt sett en økning på 80 domfelte i perioden 2008-10 sammenlignet med 2006-08. Deler vi i fylker med og uten EK finner vi en nedgang på 9 domfelte med program mot ruspåvirket kjøring i fylker med EK, mens det er en 89 flere domfelte som gjennomfører straff ruspåvirket kjøring i fylker uten EK. Her er det forskjeller mellom EK-fylkene. I Oslo er det en økning i program mot ruspåvirket kjøring med 16 domfelte, mens Vestfold har en nedgang på 20 domfelte.

2.6.1: Forskjeller mellom prøvefylkene

Under skal vi sammenligne EK med andre straffereaksjoner i friomsorgen, hovedsakelig med samfunnsstraff, men også med program mot ruspåvirket kjøring for perioden 2006-2008 sammenlignet med prøveperioden for fylker med EK og fylker uten EK. Det er undersøkt for hovedlovbrudd, kjønn og alder og sett på differansen mellom de to årene før EK sammenlignet med prøveperioden for hvert fylke. Vi har også sammenlignet for andre fylker i regionen (fylker uten EK) for å se om forskjellene i EK fylkene kunne skyldes andre effekter i EK-fylket. Tidsperiodene for andre fylker følger periodene for prøvefylket i regionen.

Oslo og region øst (Oslo og Østfold)

I perioden 2006 til 08 ble det gjennomført 1084 straffereaksjoner ved Oslo friomsorgskontor. I perioden fra 2008 til 10 ble det gjennomført 1594 straffereaksjoner, en økning på 510. 509 av disse ble gjennomført med elektronisk kontroll, 457 av som helgjennomføring, 52 som delgjennomføring.

For Oslo var det en liten tilbakegang for vinningskriminalitet hvis man ser straffegjennomføring i samfunn under ett, mens økningen var sterk for brudd på veitrafikkloven, både ruspåvirket kjøring og fart, vold og narkotikaomsetning. Denne økningen skyldes EK og program mot ruspåvirket kjøring.

Det var en nedgang i bruk av samfunnsstraff. Denne tilbakegangen omfattet i hovedsak lovbruddskategoriene bedrageri/økonomisk utroskap og vinningskriminalitet. Nedgangen i for vinningskriminalitet er større enn antall vinningskriminelle i EK. Det har også vært nedgang i antall domfelte som ble løslatt på prøve for lovbruddskategoriene bedrageri/utroskap, dokumentfalsk/falsk forklaring og veitrafikk. Det har vært en økning i antall prøveløslatte som var dømt for andre lovbrudd.

Sammenligner vi for andre fylker i region øst uten EK, finne vi at Østfold har en liten økning i antall domfelte i friomsorgen. Her er det 29 flere domfelte i perioden 2008-2010 sammenlignet med de to årene før (2006-2008). Her er det også en økning for brudd på veitrafikkloven, særlig for fart, men også for vold og narkotikaomsetning. I Østfold har det vært en nedgang for bedrageri/økonomisk utroskap og økonomi. Disse endringene omfatter i særlig grad samfunnsstraffen, som likevel har en liten økning. Det er en sterk økning i antall prøveløslatte, men en nedgang i bruk av hjemmesoning.

Sett under ett er det i region øst en økning i program mot ruspåvirket kjøring og en nedgang i samfunnsstraff. Inkludert 509 som gjennomførte straff med EK med (457 hel- og 52 delgjennomførere) ble det gjennomført 539 flere straffegjennomføringer utenfor fengsel i region øst i prosjektperioden.

Vestfold og region sør (Vestfold og Buskerud)

I Vestfold har det vært en nedgang i bruk av program mot ruspåvirket kjøring hvis vi ser de to periodene under ett. Det har vært en økning i bruk av prøveløslatelser, særlig for narkotikaomsetning, vinning og vold. For samfunnsstraff har det vært en nedgang for vinning, vold og bedrageri/økonomisk utroskap. Totalt har det vært en liten økning i antall domfelte med samfunnsstraff.

Sammenligner vi for andre fylker i region sør finner vi en nedgang i Telemark for samfunnsstraffen med 19 domfelte. Totalt er det en nedgang i antall domfelte som soner utenfor fengsel i Telemark med 11 domfelte.

I Buskerud har det vært en økning i antall domfelte i samfunnsstraff med 29 domfelte.

For region sør som helhet får vi da en liten tilbakegang i program mot ruspåvirket kjøring og en økning i samfunnsstraff. Inkludert EK (med 252 hel og 33 delgjennomførere) gjennomførte region sør 318 flere tiltak utenfor fengsel i prosjektperioden.

Rogaland og region sørvest (Rogaland, Agder)

For Rogaland er det registrert en nedgang i iverksatte tiltak med samfunnsstraff på 15 domfelte, sterkest for vold. Det har vært en økning for domfelte for ruspåvirket kjøring, fart og narkotikaomsetning.

Undersøker vi for Agder, finner vi en økning i antall domfelte i samfunnsstraff på 103. Økningen er sterkest for narkotikaomsetning, vold, ruspåvirket kjøring og fart. Det er også en økning i antall domfelte til program mot ruspåvirket kjøring. For Agder under et er det en økning på 123 domfelte som soner straff i samfunn.

Undersøker vi for region sørvest, finner vi en økning i gjennomførte straffer utenfor fengsel på 494, hvor 421 av disse gjennomførte med EK. Den sterkeste økningen var i Agder for samfunnsstraff og program mot ruspåvirket kjøring.

Hedmark og region nordøst (Hedmark, Akershus og Oppland)

For Hedmark er det en liten økning i samfunnsstraff. Den sterkeste økningen her er for vegtrafikk, mens det er en tilbakegang for vold. Det var 165 domfelte som gjennomførte EK i perioden 2008-10. 10 av dem som delgjennomførere.

I region nordøst finner vi Akershus med en nedgang i antall dømte til samfunnsstraff, hovedsakelig dømt for bedrageri/utroskap, vinning, narkotikaomsetning og vold. Det er en økning av dømte for fart. Det er en nedgang i antall dømte til program mot ruspåvirket kjøring.

I Oppland er det nedgang i antall dømte til samfunnsstraff. Det er ellers små endringer periodene imellom. Samlet for region nordøst er det en nedgang for samfunnsstraff, særlig for økonomisk kriminalitet og vold. Det er nedgang for prøveløslatelser, særlig for vold og narkotikaomsetning.

Sogn og Fjordane og region vest (Sogn og Fjordane, Hordaland og Møre og Romsdal)

I Sogn og Fjordane har 102 deltagere gjennomført EK i perioden. 8 gjennomførte som delgjennomførere. Det var en nedgang i gjennomførte dommer på samfunnsstraff og med program mot ruspåvirket kjøring. Nedgangen i samfunnsstraff omfattet alle lovbruddskategorier.

I region vest for øvrig finner vi en økning i antall prøveløslatelser i Hordaland, samtidig som det er en reduksjon i hjemmesoning. For samfunnsstraff er det en reduksjon, sterkest for bedrageri/utroskap, vinning og vold. Det har vært en økning av samfunnsstraff for dømte for ruspåvirket kjøring. Det har også vært en økning i program mot ruspåvirket kjøring i Hordaland.

I Møre og Romsdal er det også en nedgang i antall dømte som avslutter soningen med hjemmesoning. Det er også en nedgang for samfunnsstraff. Her er det vinning og bedrageri/utroskap som går mest tilbake. Det er en økning for narkotikaomsetning og vold. For regionen under ett ser vi en økning i antall dømte for ruspåvirket kjøring, men en nedgang i samfunnsstraff. Her er nedgangen størst for bedrageri/utroskap, vinning og vold.

Troms og region nord (Troms, Nordland og Finnmark)

I Troms er det en økning av prøveløslatelser med 35 domfelte, mange for vold og vinning. Det er en liten nedgang i bruk av hjemmesoning og samfunnsstraff hvor den største gruppen er domfelte som er dømt for økonomisk kriminalitet. I Troms var det i perioden 2008-2010 197 som gjennomførte EK, 177 som hel- og 20 som delgjennomfører.

I region nord ser vi på Sør-Trøndelag der det også er en nedgang i bruk av hjemmesoning og en liten nedgang i samfunnsstraff, hvor nedgangen er størst for økonomisk kriminalitet og bedrageri/utroskap. Det er en økning for narkotikaomsetning og vold.

For Nord-Trøndelag er det kun små endringer periodene imellom. Det er noen færre som overføres til § 16.1.ledd for narkotikaomsetning og vinning og det er noen færre som får samfunnsstraff for vinning og for økonomisk kriminalitet/bedrageri/utroskap. Ellers ingen vesentlige endringer periodene imellom.

I Nordland er en økning i overføring til hjemmesoning. De fleste for vold, vinning og narkotikaomsetning. På motsatt side er det en nedgang i antall prøveløslatelser, flest for vinning, vold og narkotikaomsetning. Det var en økning i antall domfelte i samfunnsstraff. Økningen var sterkest for økonomi og bedrageri/utroskap. Det var en nedgang i antall domfelte til samfunnsstraff for vinningskriminalitet.

I Finnmark var det en økt bruk av hjemmesoning, de fleste av disse er dømt for vold. Det var en nedgang i antall overført for prøveløslatelse. Det var en nedgang i samfunnsstraff, flest for bedrageri/utroskap og narkotikaomsetning.

Region nord sett under ett har en nedgang i prøveløslatelser og samfunnsstraff og en økning i bruk hjemmesoning og program mot ruspåvirket kjøring. Totalt var det 153 flere som gjennomførte straff i samfunn i region nord i perioden 2008-2010.

2.7: Tilbakefall

I forbindelse med denne rapporten er det gjennomført en foreløpig tilbakefallsmåling for alle som gjennomførte straff med EK i 2008. Uttrekket er gjort i Kompis KIF og kontrollert mot Kompis KIA og Booking for alle domfelte. Undersøkelsen ble gjennomført 24. oktober 2011 kl. 10.00. Et senere uttrekk vil kunne gi et annet resultat.

Tilbakefall er målt for ny dom som er oversendt kriminalomsorgen for gjennomføring etter endt straffegjennomføring med EK. Det innebærer at dommen er ny. Forholdet som er idømt kan likevel ligge forut for straffegjennomføring med EK eller ha skjedd i gjennomføringstiden. Ved innvilgelse av EK blir det kontrollert for nye lovbrudd/ ny siktelse. En slik siktelse vil utelukke straffegjennomføring med EK.

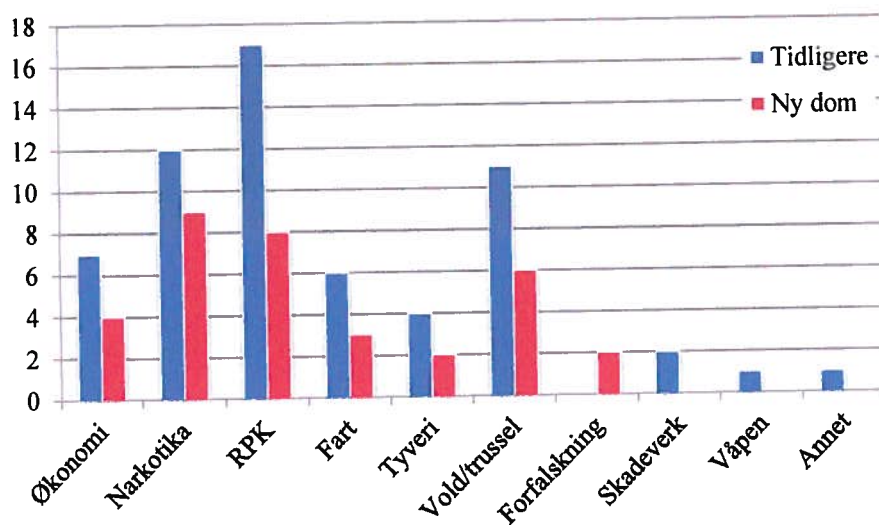
- Utvalget omfatter 99 domfelte som startet opp med EK i 2008. 6 domfelte ble overført fengsel etter brudd. Disse inngår i undersøkelsen.
- Gjennomsnittsalder ved iverksettelse var 36 år. Den yngste var 17 år, den eldste 72 år. 13 av de domfelte var kvinner.
- Gjennomsnittslengde på dom var 30 dager for de som gjennomførte EK. Fire gjennomførte EK som del av en lengre fengselsstraff.
- 26 domfelte hadde tidligere dom som var ført i Kompis. Det innebærer dom nyere enn 10 år. Av disse var ni tidligere dømt for narkotikalovbrudd, seks for ruspåvirket kjøring.
- 10 domfelte har nye dommer registrert i Kompis på undersøkelsestidspunktet. Av disse var fire av de nye dommene fra 2009, fem var fra 2010 og en fra 2011. Tre av dommene var for økonomisk kriminalitet (bedrageri/økonomisk utroskap), to for narkotikalovbrudd og to for ruspåvirket kjøring. De tre siste var for andre forhold.

Første halvår 2009

For å kvalitetssikre resultatene for 2008 ble det også gjennomført en undersøkelse av alle domfelte i EK for 1. halvår 2009 som omfattet 401 domfelte. 12 ble overført fengsel etter brudd. Disse inngår i undersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført 3. november 2011 kl. 13:00.

- Gjennomsnittsalder ved iverksettelse var 36 år. 61 av de domfelte var kvinner (15 prosent).
- Gjennomsnittslengde dom var 32,5 dager, modus i fordelingen 26 år, korteste dom 10 dager og lengste dom 120 dager (delgjennomføring).
- 61 domfelte hadde tidligere dom som var ført i kriminalomsorgens fagsystem. Dette utgjør 15,2 prosent. Det var flest dommer for ruspåvirket kjøring med 17 dommer, narkotika med 12 dommer vold og trusler med 11 dommer. Se figur under.
- 36 hadde nye dommer frem til undersøkelsestidspunktet. Dette utgjør 9 prosent av alle. 4 av de nye dommene var fra 2009, 18 dommer var fra 2010 og 14 dommer var fra 2011. For nye dommer var de dominerende lovbruddskategoriene narkotika med 9 dommer, ruspåvirket kjøring med 8 dommer og vold/trussel med 6 dommer. De resterende var for ulike andre typer av lovbrudd.

Figur 44: Sammenligning for tidligere og nye dommer for 401 deltagere i EK 1. halvår 2009 målt per 3. november 2011 fordelt for hovedlovbrudd.

Målingen for 2009 bekrefter langt på veg resultatet fra 2008 om et tilbakefall i størrelsesorden +/- 10 prosent. Det viser også at hoveddelen av tilbakefall skjer innenfor en tidsperiode på 2 år. Dette er også det tidsvinduet som brukes i den nordiske tilbakefallsmålingen²⁸ (Kristoffersen.m.fl. 2010).

Faktorer som påvirker tilbakefall til EK

Det avgjørende for tilbakefall er kjennetegn ved det utvalget som inngår i målingen. For EK inngår alle som har gjennomført EK i målingen, både hel og delgjennomførere. Delgjennomførerne er foreløpig for få og har for kort tid etter endt straffegjennomføring. Det vil anbefales å gjennomføre en egen måling på denne gruppen senere.

For helgjennomførere er det også mange som har korte dom og hvor dette er første dom. Dette er ofte domfelte for økonomisk kriminalitet eller ruspåvirket kjøring som kjennetegnes av lavt tilbakefall. En mer omfattende tilbakefallsundersøkelse bør inkludere et større antall domfelte, eksempelvis 2008 og hele 2009 for også å kunne kontrollere for alder/kjønn, tidligere dommer, og lovbruddskategori. På denne måten er undersøkelsene som er beskrevet i denne rapporten for små til å kunne finne forskjeller for bakgrunnsfaktorer for EK sammenlignet med gjennomføring i fengsel. Det vil også være hensiktsmessig å gjennomføre en måling som omfatter andre reaksjoner enn dom for å få et bedre bilde å analysere tilbakefallet med.

Det er imidlertid lite trolig at resultatene vil variere vesentlig fra det vi har funnet for 2008 og 1. halvdel 2009. På den ene siden vil kriminalomsorgen bli flinkere til å velge ut hvem som passer til å gjennomføre straff med EK. Dette vil kunne redusere tilbakefallet. På den andre siden vil utvidelse til nye målgrupper kunne øke tilbakefallet.

Er et tilbakefall på +/- 10 prosent høyt eller lavt, er også et vanskelig spørsmål. Sett i forhold til tilbakefallstall for mange andre land eller i forhold til enkelte former for lovbrudd, så er tallene svært lavet. I den nordiske residivrapporten oppgis tilbakefallet for løslatte i Norge til 20 prosent, høyere for tyveri og narkotika, lavere for veitrafikk og voldskriminalitet. Økonomikriminalitet skårer rundt gjennomsnittet. Det spiller også inn i hvilken grad tilbakefallet skjer til samme eller ny hovedkriminalitet.

²⁸ Kristoffersen m.fl. 2010. RETUR - En nordisk undersøkelse af recidiv blandt klienter i kriminalforsorgen.

Dømte for veitrafikk- eller voldskriminalitet gjentar like ofte samme type kriminalitet. De som er dømt for økonomisk kriminalitet vil oftere begå en annen form for kriminalitet neste gang. På samme måte er det variasjon i tilbakefall til ulike straffereaksjoner. I svenske tallene som inngår i den nordiske residivmålingen gjengis residivtall for EK i Sverige fra 12 til 13 prosent, litt høyere for kvinnene.

Det er kombinasjonen av ulike faktorer som inngår i en vurdering av risiko for tilbakefall. Alder, lengde på dom, lovbruddskategori, antall lovbrudd i dom osv. Blant de gruppene med lavest tilbakefall i den nordiske residivmålingen finner vi domfelte for økonomi og trafikk i aldersgruppe 45 år og eldre som ikke har tidligere dommer og som er dømt til en kort fengselsdom. Mellom 3 og 5 prosent av disse får ny dom. Blant de med høy risiko for tilbakefall finner vi domfelte for vold eller narkotika med tidligere dom, alder 25-44 år med kort fengselsstraff. Her er tilbakefallet mellom 50 og 60 prosent.

Den mest hensiktsmessige måten å bruke tilbakefallstallene til på dette tidspunktet er for vissheten av at man har valgt ut en målgruppe som kan nyttiggjøre seg tiltaket (lavt antall overføring til fengsel etter brudd) og som har et lavt tilbakefall til ny kriminalitet. En undersøkelse som omfatter et større utvalg vil kunne gi mer informasjon som kan brukes for å velge bedre og tilpasse innholdet bedre til de målgruppene som får gjennomføre straff med EK.

3: Brukerundersøkelser for domfelte med elektronisk kontroll og innsatte i fengsel

Det ble gjennomført to brukerundersøkelser som en del av evalueringen av elektronisk kontroll (EK). Den første omfattet deltagere som gjennomførte straff med elektronisk kontroll og den andre innsatte som gjennomførte straff i fengsel.

Begge undersøkelsene ble utformet som kvalitetsmålinger for å få et uttrykk for domfeltes fornøydhetsgrad med ulike tiltak og tilbud under soningen. Skjema for EK ble delt ut ved avlenking, dvs. når domfelte hadde avsluttet sin soning. Tilsvarende ble skjema i fengslene delt ut ved avslutningssamtale siste dag eller dagen før løslatelse fra anstalten. Sammen med skjema fikk domfelte en ferdig frankert konvolutt for innsending av skjema til forskeren. Skjema kunne også leveres Ek-konsulenten eller i fengselet i lukket konvolutt for å bli sendt uåpnet til forskeren.

Begge skjemaene inneholder en kort orientering om formålet med undersøkelsen og informasjon om EK. Det ble også delt ut en kort rettleiding til utfylling av skjemaene og orientering om hvordan svarene behandles videre. Det ble opplyst om at det er frivillig å delta på undersøkelsen, at domfelte kunne hoppe over et eller alle spørsmålene og at det ikke skulle skrives navn på skjema. Skjemaet inneholdt ellers fire hoveddeler;

1. Om domfelte og situasjonen ved/før soningsstart
2. Om elektronisk kontroll og informasjonen domfelte har fått om dette
3. Om innholdet under straffgjennomføring med elektronisk kontroll/soning i fengsel
4. Domfeltes egne vurderinger av tilbudet

Undersøkelsen av EK ble gjennomført i perioden fra mai 2009 til november 2010, en periode på halvannet år. Det er sendt inn 782 svarskjemaer. Svarandelen er beregnet til 55,3 prosent.

For undersøkelsen i fengslene ble det valgt ut tre fengsler som deltok i tre ulike perioder. De tre fengslene var alle enheter med lavere sikkerhetsnivå, og som vanligvis har innsatte som soner kortere dommer. Det ble sendt inn 148 skjemaer fra undersøkelsesperioden som omfattet et utvalg på 264 innsatte. Her er svarandelen beregnet til 56 prosent.

Under presenteres undersøkelsene og resultatene hver for seg før de oppsummeres samlet mot slutten av kapitlet.

3.1: Kvalitetsmålinger for straffgjennomføring med elektronisk kontroll

Brukerundersøkelsen var presentert som en kvalitetsmåling hvor formålet med undersøkelsen var å *utvikle tiltaket og gjøre en bedre jobb*.

I oppstarten ble det mottatt mange skjemaer uten påført navn på enhet. Det ble derfor valgt å påføre enhetsnavn og dato for utlevering av skjema i forkant, selv om dette kunne påvirke svarprosenten. Da hensikten med skjemaene var å bidra til utvikling av tiltaket og gjøre en bedre jobb i prosjektiden var det viktig å vite hvilken enhet domfelte tilhørte så resultatene kunne tilbakeføres til riktig enhet. Resultatene ble tilbakeført til prosjektet i prosjektiden. Dette ble gjort gjennom oppsummeringer av resultater som ble presentert på prosjektledermøter, ved konferanser og distribuert som interne rapporter. Denne tilbakeføringen av resultater bidro til en positiv oppmerksomhet omkring brukerundersøkelsene, og ble et redskap for prosjektutvikling.

3.2: Brukerevalueringer for straffegjennomføring med EK

I den perioden undersøkelsen pågikk var det 1315 domfelte som gjennomførte straff med EK. 88,7 prosent av disse var menn, 11,3 prosent kvinner. Svarprosenten var høy. Totalt svarte

Det er 776 domfelte som svarte på undersøkelsen. Dette utgjør 55,3 prosent av alle som gjennomførte EK i den perioden undersøkelsen pågikk. Kvinner er overrepresentert blant de som svarte på skjema med 64 prosent. Det er forskjeller enhetene imellom, fra over 60 prosent for noen enheter til under 40 prosent for andre. Dette kan indikere at det var egenskaper ved enheten som påvirket svarprosenten. For de to fylkene med flest domfelte i perioden var Oslo og Rogaland, med hhv. 417 og 385 domfelte i perioden, var det flere svar fra Rogaland, med en dobbelt så høy svarprosent.

Det er sammenlignet for de som har svart på undersøkelsen som helhet og for hver enhet. Oppgitt hovedlovbrudd for denne dommen oppgis til veitrafikklovbrudd, for en av enhetene, er dette høy fart, for de resterende er det ruspåvirket kjøring. Det samme gjelder for kvinner, men hvor dokumentfalsk er mest representert i et av fylkene. Undersøker vi for hvilken lovbruddsgruppe som er høyest representert i forhold til faktisk lovbruddsfordeling, så er bildet litt mer variert. Her er det vinningskriminalitet som har relativt flere svar generelt, men også bedrageri/utroskap og vold er overrepresentert i et par av fylkene.

For aldersgruppene er det relativt flere blant de yngste aldersgruppene og de over 60 år som har svart. Lavest svarprosent finner vi i aldersgruppen 30-39 år med 46 prosent. Her er det variasjon enhetene imellom.

Skjemaene fordeler seg jevnt over hele perioden oktober 2009 – oktober 2010, men for oppstarts- og avslutningsmånedene er antallet svar lavt. Det samme gjelder for sommermånedene i 2009. Dette skyldes trolig at det ikke var gode rutiner for påføring av dato på skjemaene. Sammenlignes periodene mai – november 2009 med perioden mai – november 2010 er antallet svar stabilt (hhv 253 og 242).

3.2.1 Hvem har svart og hvem har ikke svart

Den første delen av undersøkelsen etterspør personinformasjon fra den domfelte. Her er det spurt om et minimum av variabler for å ivareta personvernet når informasjonen ble fordelt på de enhetene med færrest deltagere. Samtidig var det viktig å få informasjon kunne brukes for å sammenligne de som svarte med det totale utvalget.

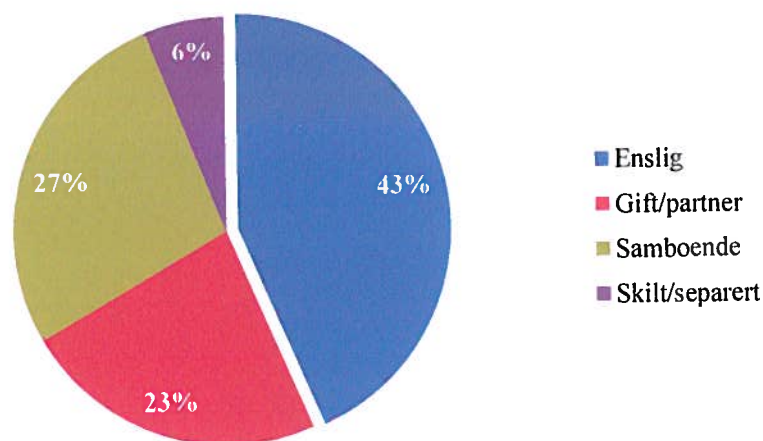
12 prosent av dem som svarte var kvinner. Dette er en litt høyere andel enn i utvalget, med 11 prosent. Det er likevel høyere enn andelen kvinner i fengsel, som i 2009 var 9,5 prosent. For 2010 var antall kvinner i fengsel redusert til 8,8 prosent. I samfunnsstraff var andelen kvinner 16 prosent i 2009.

Gjennomsnittsalder blant dem som har svart er 35,5 år. Median (alder som er midt i utvalget) er 33 og mode (alder som oppgis oftest) er 21 år. De yngste var 18 år (5 personer) og de eldste var 73 (2 personer). De eldste domfelte finner vi i Oslo, med et gjennomsnitt på 39 år. De yngste domfelte finner vi i Sogn og Fjordane med et gjennomsnitt på 29 år.

3.2.2: Om de som svarer på undersøkelsen

Sivilstand (N=764)

Figur 45: Sivilstand i prosent for de som har svart. 18 har ikke svart på spørsmålet. N=764.

Samlet oppgir nær 30 prosent at de er eller har vært gift, ytterligere 27 prosent at de er samboende, mens 43 prosent oppgir at de var enslige. Det er flere enslige og færre gifte enn i normalbefolkningen hvor 60 prosent lever i parforhold og to av tre som lever i parforhold er gift (SSB:2011²⁹). Det er likevel vanskelig å sammenligne med et befolkningsgjennomsnitt da de som svarer er yngre, det er en overvekt av menn, og de bor i ulike deler av landet. I befolkningen er det stor variasjon i sivilstand avhengig av alder, kjønn og bosted.

Voksne som du bor sammen med (N=759)

På spørsmål om voksne samboende var svaralternativene; ingen, dine foreldre, samboer/ektefelle eller venner svarer;

- 31,5 prosent at de bor alene
- 18,5 prosent med sine foreldre
- 43 prosent med samboer/ektefelle
- 7 prosent bor med venner

Undersøker vi for dem som oppgav at de var enslige på spørsmålet over, finner vi at 55 prosent av de enslige bor alene, 32 prosent hos sine foreldre og 13 prosent sammen med andre (venner eller samboer). 72 prosent av de som er skilt/separert oppgir at de bodde alene under straffegjennomføringen (33 domfelte).

²⁹ Se SSB Befolkningsstatistikk. Familier og husholdninger, 1. januar 2011 på internett: <http://www.ssb.no/familie/> lest den 26. januar kl. 10:15

Barn under 16 år som du bor sammen med (N=714)

På dette spørsmålet kunne domfelte svare; ingen barn, 1 barn, 2 barn eller 3 eller flere barn:

62 prosent oppgir at de ikke bor sammen med barn

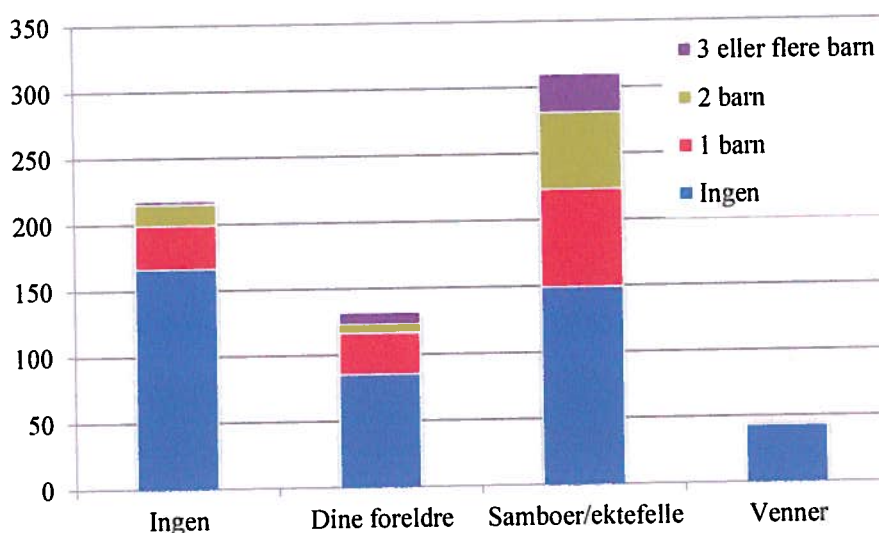
20 prosent bor med 1 barn

12 prosent bor med 2 barn

6 prosent bor med 3 eller flere barn

I figuren under er svar fra spørsmål om samboende voksne og barn kombinert, slik at vi får et mer helhetlig bilde av bosituasjonen. Her ser vi at tre av fire voksne som bor alene, eller ikke har barn. 15 prosent har et barn, 7 prosent har to barn og 1,4 prosent har tre eller flere barn. Totalt 54 domfelte oppgir at de bor alene med barn under soning, 35 av disse er menn. 35 prosent som oppgir at de bor hos sine foreldre oppgir også at de bor med barn: 24 prosent at de bor med et barn, 5 og 6 prosent at de bor med to og tre eller flere barn. Flere enn 60 prosent av barna bor i familier med andre voksne (ektefelle/samboer).

Figur 46: Bor med barn i forhold til bosituasjon med voksne. N=714.

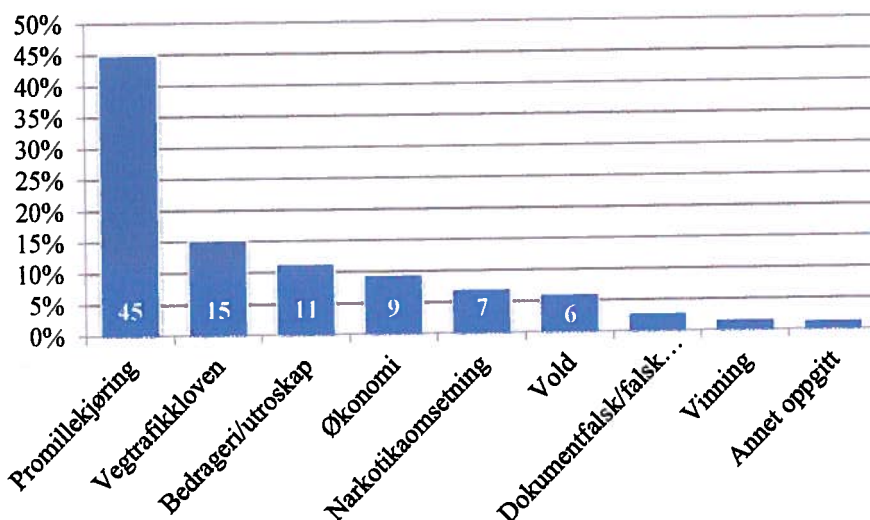

Hva er du dømt for i denne dommen? (N=724)

På dette spørsmålet hvilket lovbrudd domfelte gjennomfører straff for. Dette stemmer ikke alltid med faktisk lovbrudd. Det kan være flere grunner til dette. I skjemaet oppgis lovbrudd i tekst, ikke som valgalternativer, og da oppgis lovbruddet ofte gjennom beskrivelse og uten referanse til lovhjemmel. De oppgitte svarene skiller seg ikke vesentlig fra fordelingen av faktiske lovbrudd i undersøkelsesperioden eller lovbruddsfordeling for hele prøveperioden. Det er litt flere som oppgir vinning enn i det faktiske utvalget. Det er også innbyrdes forskjeller mellom ruspåvirket kjøring og annen trafikkriminalitet.

45 prosent oppgir ruspåvirket kjøring, 15 prosent oppgir brudd på veitrafikklov (fart), 11 prosent bedrageri/utroskap. De tre oppgitte formene for økonomisk kriminalitet (bedrageri/økonomisk utroskap, økonomisk kriminalitet og dokumentfalsk/falsk forklaring), omfatter disse 22 prosent. 3 prosent oppgir annen vinningskriminalitet og 6 prosent oppgir voldslovbrudd.

Figur 47: Oppgitt dom for denne dommen i prosent. N=724.

Lengde på dom i denne dommen (samlet antall dager) (N=769)

Oppgitt gjennomsnittlig domslengde er 39 dager. Dette er 5 dager lengre enn gjennomsnitt for alle domfelte i prøveperioden. Årsaken til denne forskjellen kan være at mange har ført sin totale dom, også for deldommer ut over 73 dager. 72 personer har oppgitt dommer på lengre tid enn 120 dager (som er maksimal gjennomføringstid med elektronisk kontroll. Median i fordelingen er 25 dager. Den domslengden som oppgis hyppigst er 21 dager.

Ble innkalt til personundersøkelse (PU) før du fikk denne dommen (N=691)

Spørsmålet var ment å avklare om domstolen har gjort undersøkelser (rekvirert personundersøkelse) for å undersøke forhold om den domfelte før dom ble avsagt. Det kan være flere forhold som utløser dette. Svaralternativene var ja eller nei.

26 prosent (168 domfelte) oppgir at det ble gjennomført personundersøkelse før denne dommen. 55 av disse ble dømt for ruspåvirket kjøring, 15 prosent for andre brudd på vegtrafikkloven, 17 prosent for økonomilovbrudd, 5 prosent for narkotika og 4 prosent for voldskriminalitet.

Er tidligere dømt for samme eller andre type forhold (N=758)

164 domfelte, 21 prosent av dem som har svart oppgir at de tidligere er dømt for samme type forhold. Ytterligere 99 domfelte, 13 prosent av dem som har svart, oppgir at de tidligere er dømt for andre typer forhold. Krysser vi de to spørsmålene er det nesten 34 prosent som oppgir at de enten er dømt for samme eller annen type lovbrudd tidligere. 3 prosent er dømt for både samme og annen type lovbrudd.

Domfeltes i undersøkelsen oppgir flere tidligere lovbrudd enn hva som er gjenfunnet i systemet. Dette kan skyldes flere ting: både at domfelte oppgir alle tidligere lovbrudd uavhengig av om disse har ført til en straff i kriminalomsorgen (eks. bøter, forelegg osv.) og/eller at disse forholdene går lengre tilbake enn 10 år, som er maksimal grense for å få opplyst om tidligere lovbrudd.

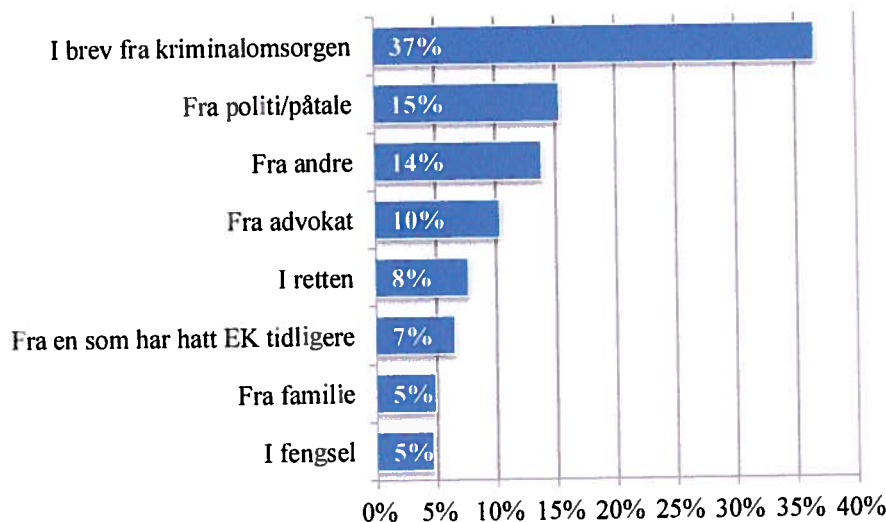
3.2.3: Informasjon til domfelte

I dette kapitlet gjennomgås spørsmål om informasjonen som domfelte fikk før søknad om EK og motivasjonen for å søke om EK. Her er også spørsmål om informasjon som ble gitt til samboende.

Hvor fikk domfelte først informasjon om straffgjennomføring med EK (N=856)

Informasjon gjennom brev til domfelte var den viktigste kanalen for å nå helgjennomførere. I brevet, som sendes alle helgjennomførere etter rettskraftig dom, opplyses det om at de har 14 dager til å søke om EK. Denne søknadsfristen overholdes strengt og er avslagsgrunn.

Figur 48: Hvor fikk domfelte først informasjon om straffgjennomføring med elektronisk kontroll. N=856.

Figuren over viser at 37 prosent av de domfelte fikk sin første informasjon i brev fra kriminalomsorgen. Denne andelen har sunket gjennom undersøkelsesperioden. I rapportering av undersøkelsen per 1. desember 2009 var denne andelen 47 prosent. Merk at flere domfelte her har angitt flere informasjonskilder (N=856). Det kan være interessant å se på de lokale forskjellene og hvordan påtale/politi og advokater i noen fylker synes mer aktive i å informere om ordningen. Dette kan påvirke andelen som søker EK og påvirke hvilken informasjon som gis.

Informasjon om innholdet i soningen og hva som var forventet var god nok/riktig (N=766)

Domfelte skal svare om han/hun er fornøyd med den informasjonen han/hun har fått på en firedelet skala fra helt uenig til helt enig. Om informasjon svarer 85 prosent at de er helt enig i at de fikk god nok/riktig informasjon om innholdet i soningen og hva som var forventet av ham/henne. Ytterligere 9 prosent var litt enig. 6 prosent var litt eller helt uenig i dette.

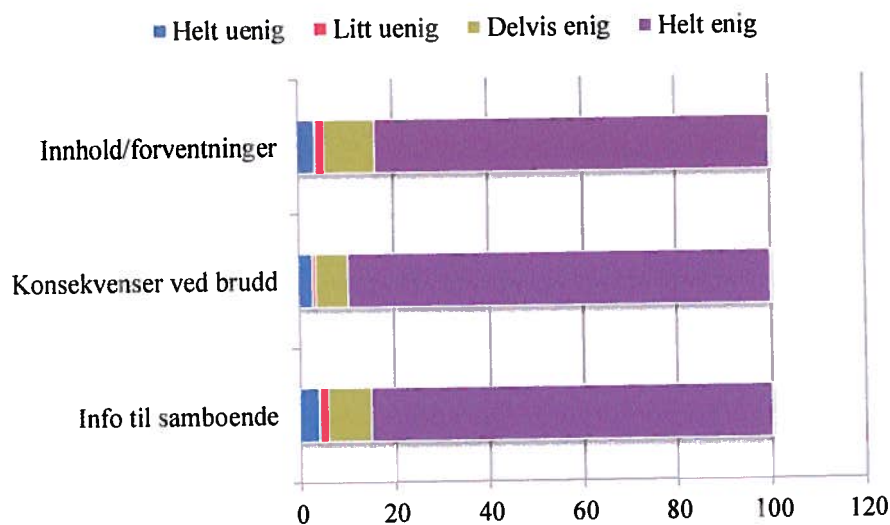
Informasjon om konsekvenser ved brudd var god nok/riktig (N=764)

Her svarer hele 90 prosent at de er helt enig i dette, og ytterligere 7 prosent at de er litt enig. Kun 3 prosent er litt eller helt uenig i dette.

Informasjon til voksne jeg bor sammen med var god nok (N=616)

Her svarer 84 prosent at de er helt enig i dette, og ytterligere 11 prosent at de er litt enig. 5 prosent er enten helt eller litt uenig i at informasjonen til voksne samboere var god nok.

Figur 49: Fornøydhetsgrad med informasjon om innhold/forventninger, konsekvenser ved brudd og informasjon til samboende voksne under gjennomføring av EK. N=hhv. 766, 764 og 616.

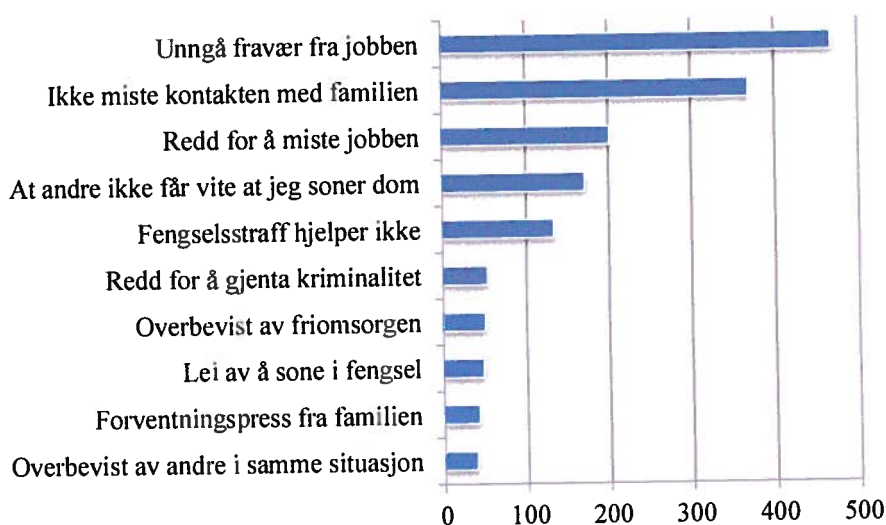
I kommentarfeltet under spørsmål om god nok informasjon til samboende har 342 ført inn kommentarer. Over kommentarfeltet er det etterspurt hvilken informasjon de mener er viktig at dine pårørende/personer som du bor sammen med får om EK. De vanligste kommentarene omfatter behov for informasjon om konsekvenser, vilkår som viktighet av overholdelse av tidspunkter, rusforbud osv. Noen etterlyser informasjon om ansvar for å følge opp eller støtte domfelte under straffegjennomføringen.

Hva var den viktigste motivasjonen for å søke om å få EK (N=1574)

Dette spørsmålet inneholdt både avkryssningsbokser og mulighet for å kommentere valgene. Det var også mulig å krysse av flere bokser. Se figur neste side.

Høyest skåre finner vi for å unngå fravær på jobben, som får nær 30 prosent av alle svarene. Nær 25 prosent oppgir motivasjon som å ikke miste kontakten med familien, mens 13 prosent oppgir frykt for å miste jobben. Nær 11 prosent oppgir også at andre ikke får vite at han/hun soner dom.

Figur 50: Viktigste motivasjon for å søke EK. N=1574.

Det er 120 som svarer annet. Kategorien annet inneholder ofte en spesifisering av de over nevnte kategoriene, eks. Viktig jobboppgaver i perioden, trenger penger for å betale boten eller har syke barn/pårørende osv. Andre uttrykker frykt for hva fengsel er og/eller hva andre vil oppfatte om dem hvis de skulle sone straff i fengsel. Det siste gjelder særlig i forhold til barn.

3.2.4: Kontakt med friomsorgen og innholdet i soningen

Denne delen av spørreskjema omfatter tiltak og tilbud domfelte hadde under soningen. Her etterspørres informasjon om sysselsetning, behandlings- oppfølgings og kvalifiseringstiltak i samarbeid med andre.

Spørsmålene tok utgangspunkt i begrunnelsene om individuelt differensierte tiltak og føringer i stortingsmelding nr. 37 (2007-2008) og samarbeidsavtaler og strategier i kriminalomsorgen, som vektlegger lokalt forvaltningssamarbeid med de samme rettigheter og plikter som andre innbyggere i kommunene. For domfelte som gjennomfører straff i EK er det også mulig å tilrettelegge ulike former for tiltak som en del av sysselsetning og/eller erstatte et av de faste oppmøtene for friomsorgen med avtale hos behandler.

I forbindelse med innsøking i EK vil det også være naturlig med kontakt mellom kriminalomsorgen og forvaltningssamarbeidspartnere for de domfelte som tidligere har tiltak eller tilbud i regi av disse og som ønsker å følge dette opp under straffegjennomføringen i EK.

Sysselsetning under straffegjennomføringen (713)

Første spørsmål skal avklare hvilken sysselsetning domfelte hadde i perioden under straffegjennomføring med EK. Her var det ikke brukt kategorier, men et åpent kommentarfelt.

Den vanligste kommentaren er "jobb", "min vanlige jobb" eller "fast jobb". Noen oppgir skole og eller kombinasjoner av skole og jobb. Noen oppgir annen form for sysselsetning; "pleid min syke far", "dagsenter og passet hunden". Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt sysselsetningen er opprettet for formålet, enten av domfelte eller i samarbeid med friomsorgen, eller om dette er domfeltes ordinære sysselsetning. Mange ganger er sysselsetningen beskrevet med navn på arbeidsplass og/eller oppgaver.

Det er grunn til å anta at de fleste har hatt sysselsetning i den jobben de hadde før straffegjennomføringen. Noen kan ha valgt en annen og midlertidig arbeidsplass i perioden for å unngå oppmerksomhet om at de gjennomførte straff. Det kreves en kontaktperson på sysselsetningsstedet. Noen har skaffet seg nytt arbeid som sysselsetning etter kontakt med NAV Arbeid. Andre har fått tilbud om sysselsetning gjennom fromsorgen hos oppdragsgivere som ellers brukes som i samfunnsstraff eller frigang.

Sysselsetning regnes som en fast og avgrenset aktivitet som kontrolleres. For noen omfatter dette også studier, rehabilitering eller andre aktiviteter som har et fremtidig mål for den domfelte. Dette bør i så fall også stå i sammenheng med gjennomføringsplan og inkludere andre samarbeidspartnere som har kontakt om dette ut over gjennomføringstiden i EK.

Tiltak domfelte har kontakt med i gjennomføringstiden (N=263)

Spørsmålet handler om hvilke etater, organisasjoner eller tiltak som domfelte har hatt kontakt med i gjennomføringstiden; NAV Arbeid, NAV Trygd, sosialkontor, behandling for fysisk helse, behandling for psykisk helse/rus, frivillige organisasjoner, skole/kurs og økonomirådgiver. Det er 263 domfelte som har krysset for en eller flere av tiltakene. Dette utgjør 34 prosent av alle som har svart:.

- 84 har krysset av for NAV Arbeid. Dette utgjør 11 prosent av alle. Av de som har krysset av for kontakt med NAV Arbeid er det 5 domfelte som også har hatt kontakt med NAV Trygd, 5 andre har også vært i kontakt med sosialkontoret, mens 2 også har hatt kontakt med behandler for fysisk helse. 4 personer har både vært i kontakt med behandler for psykisk helse/rus, trygd/sosialkontor og NAV Arbeid.
- 42 domfelte har krysset for kontakt med NAV Trygd. Dette utgjør 5,4 prosent av alle. Her er det 5 som også har hatt kontakt med NAV Arbeid, 1 med sosialkontor, 2 med behandling for fysisk helse, 5 med behandling for psykisk helse/rus.
- Det er 25 domfelte som oppgir kontakt med sosialkontor. Dette utgjør 3,2 prosent av alle. Her er det 5 som også har kontakt med NAV Arbeid og 3 som har behandling for fysisk helse og 4 som har behandling for psykisk helse/rus.
- 36 oppgir kontakt med behandling for fysisk helse. Dette utgjør 4,6 prosent av alle. Blant dem som har hatt kontakt for behandling av fysisk helse er det 2 som også har kontakt med NAV Arbeid, 2 med NAV Trygd og 3 med sosialkontor. 4 oppgir at de også har behandling for psykisk helse/rus.
- 35 oppgir at de har kontakt for behandling av psykisk helse/rus. Dette utgjør 4,5 prosent av alle. Her oppgir 5 at de også har hatt kontakt med NAV Arbeid, 4 at de også har hatt kontakt med NAV Trygd, 3 at de også har hatt kontakt med sosialkontor og 4 at de har hatt kontakt for behandling av fysisk helse.
- På spørsmål om kontakt med frivillige organisasjoner svarer 45 domfelte ja på dette. Dette utgjør 5,8 prosent. Blant disse inngår 5 som også har kontakt med NAV Arbeid, 5 med NAV Trygd, 4 med sosialkontor, 2 med behandling for fysisk helse, 4 med behandling for psykisk helse/rus.
- 43 domfelte oppgir kontakt med skole/kurs i gjennomføringstiden. Dette utgjør 5,5 prosent av alle. Av disse er det 5 som også oppgir kontakt med NAV Arbeid, 1 med NAV Trygd, 1 med sosialkontor, 2 har kontakt med behandling for fysisk helse, 3 har kontakt med behandling om psykisk helse/rus. 3 oppgir kontakt med frivillige organisasjoner.
- 11 domfelte oppgir kontakt med økonomirådgiver. Dette utgjør 1,4 prosent av alle. 1 av disse har også kontakt med NAV Arbeid, 3 med sosialkontor, 2 med behandling for fysisk helse, 1 med behandling for psykisk helse/rus, 2 med frivillige organisasjoner og 1 med skole/kurs.

Som et oppfølgingsspørsmål bes det om å krysse for eventuelle andre tiltak (eks. oppfølgingsklasser, samarbeid med andre etater, ansvarsgrupper osv.). Domfelte bes om å spesifisere dette i et kommentarfelt.

Her er det 19 domfelte som har ført tiltak som ikke er spesifiseringer av tiltakene som er listet i spørsmålet før. Av disse er det 7 som oppgir de individuelle samtalene med kriminalomsorgen. 1 har ført inn LAR-tiltak, 1 har opplyst om bruk av psykolog. Andre har ført inn treningsaktiviteter, bibliotek osv.

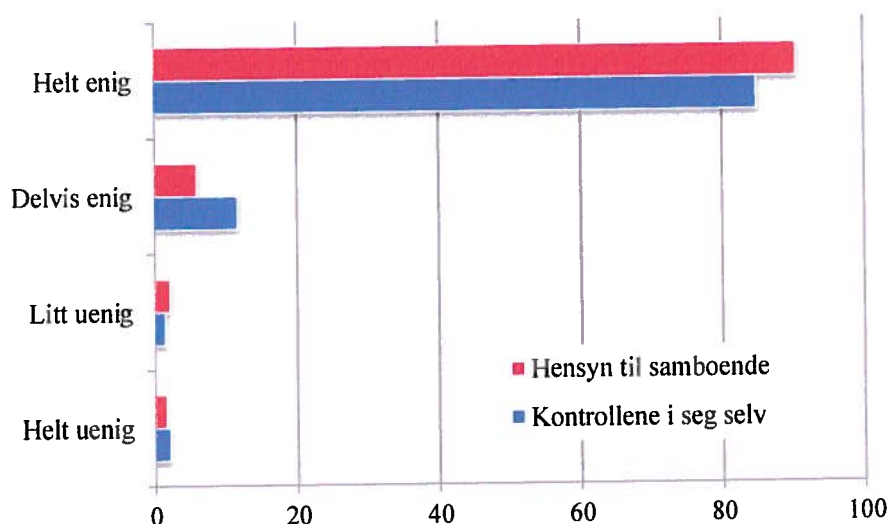
Ser vi oppgitte tiltak samlet, er det en gruppe på seks personer som oppgir at de har hatt kontakt med flere samtidige tiltak og ut fra dette har et behov for koordinerte tjenester/vurdering for individuell plan. Dette utgjør mindre enn en prosent av alle. 36 oppgir kontakt for fysisk helse, og 35 kontakt for psykisk helse/rus. Det er et overlapp mellom disse gruppene på fire personer. Det innebærer at 67 personer har hatt kontakt med en eller annen form for behandlingstiltak under gjennomføringen. Dette utgjør 8,6 prosent av alle.

3.2.5: Kontroller

Domfeltes opplevelse om gjennomføring av kontroller (N=707)

Her var det to fornøydhetsspørsmål med en firedelt skala fra *helt uenig* til *helt enig*. Det første spørsmålet handlet om kontrollene i seg selv, det andre om hvordan domfelte opplevde at pårørende, samboende og kolleger ble tatt hensyn til under kontrollene. Det var også et åpent kommentarfelt under spørsmålene.

Figur 51: Fornøyd med hvordan kontrollene er blitt gjennomført/hensyn til pårørende, samboende og kolleger. N=682.

Som figuren over viser var de aller fleste helt eller delvis enig i påstanden om at de er fornøyd med måten kontrollene har blitt gjennomført på og at pårørende, samboende og kolleger er blitt tatt hensyn til under kontrollene. 15 personer er helt uenig og ytterligere 10 er litt uenig i at de er fornøyd med kontrollene. 11 personer er helt uenig og ytterligere 14 personer er litt uenig i påstanden om at de er fornøyd med måten pårørende, samboende og kolleger er ivaretatt på. Det er 14 domfelte som både er helt/litt misfornøyd med kontrollene og helt/litt misfornøyd med hvordan pårørende/samboende og kolleger er ivaretatt på.

Den domfelte ble i spørreskjema bedt om å kommentere måten kontrollene har blitt gjennomført på. Her svarer 330 med en kommentar. Av disse er svarene positive fra 277, som utgjør 84 prosent av alle som har svart. Eksempler på slike kommentarer er:

- Hjemme fekk jeg kontrollene i gongen son at ungene slapp å se de de va veldi greit.
- Innvending på synlig sort veske båret inn foran nysgjerrig nabo ble tatt hensyn til. Bra. En ryggsekk er alt som skal til.
- Det ble tatt hensyn til meg feks. Hvis jeg har besøk hos meg av venner/familie, da slapp jeg å bli kontrollert inne men jeg gikk ut til EK-kontroller, mens gjestene var inne hos meg.
- Alle har vært veldig høflige og snille og blide. Jobb-kontrollene har vært veldig diskrete.
- Meget fornøyd. Som forespurt svært diskret u/hjemmekontroller.

Av de 53 negative kommentarene handler en tredel om ønske om hyppigere kontroller, eks:

- Alt for lite kontroller. Slik som i helgene og høytider kunne egentlig tatt med ei eller 2 pils uten at det ble oppdaget. Men av sikkerhetsmessige grunner turte jeg det ikke. Men ser man tilbake, ser man det.
- Hadde forventet oftere kontroll, især hjemme. Om jeg hadde hatt behov for å ruse meg, ville det vært ganske lett å føle en falsk trygghet og gi etter. Var ikke aktuelt, men tenker på andre.

Noen kommenterer at man varsles for sent før kontrollen kommer (rutine er ca. 5 minutter):

- Kunne ringt litt lenger i forveien enn 5 min. 15-20 min. kanskje? (før alkotest).

Eller kommentarer om plassering av tidspunkt for kontrollene:

- IOM at jeg har ett barn på 9 år kunne kontroller hjemme blitt tatt noe senere på kvelden for å unngå spm om hvem/hva/hvorfor! :)
- Litt leit å bli vekket tidlig i helgen for promille kontroll når en jobber hardt hele uken.
- Jeg fikk kontroll på min bursdag, det synes jeg var unødvendig for jeg ville ikke at andre skulle vite at jeg sonet.

Og igjen var det noen som opplevde selve besøket som konfliktfylt:

- Litt for ufyselig og få besøk av tidligere speidere av meg.
- Kunne kanskje ha vært en mer individuell vurdering av behov for alkotest.
- Føles alltid ukomfortabelt å bli kontrollert i hjemmet.

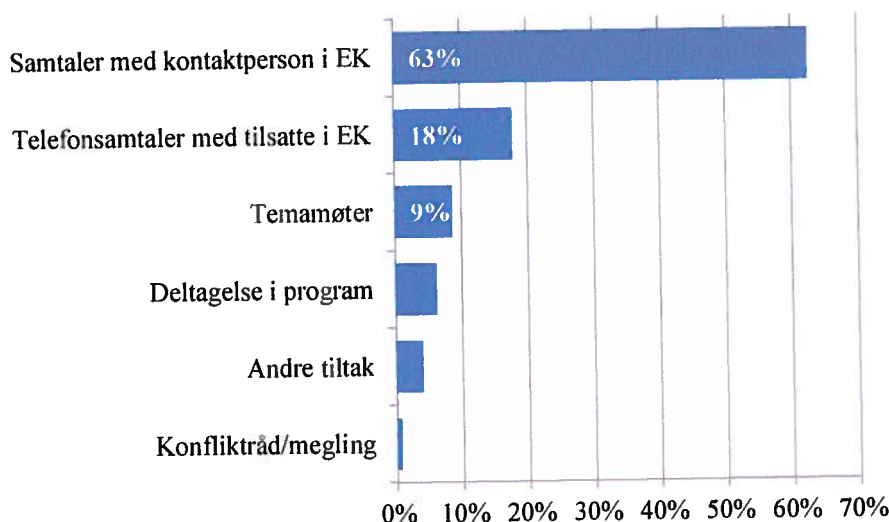
De aller fleste opplever kontrollene som positive og har positive kommentarer til gjennomføringen av kontrollene. En liten gruppe er negativ og har også gitt negative tilbakemeldinger. Av de 53 negative kommentarene er det 11 som også har gitt negative skårer på spørsmål om de var fornøyd med måten kontrollene har blitt gjennomført på og 8 som har gitt negative skårer på spørsmål om hvordan pårørende samboer og kolleger er tatt hensyn til under kontrollene. Dette utgjør hhv. 1,6 og 1,2 prosent av de som har svart.

3.2.6: Tilbud

Tilbud som har vært viktigst for domfelte (N=724)

Igjen har domfelte mulighet for å krysse en eller flere alternativer fra en valgmeny og skrive inn egne kommentarer etter valgmulighetene:

Figur 52: Tilbud som har vært viktigst for domfelte i EK. Relativ fordeling av svar. N=724.

Som vi ser av figuren er samtaler med kontaktpersonen det de fleste trekker frem som viktigst under straffegjennomføring med EK. Her svarer mer enn 60 prosent at samtaler er det viktigste tilbudet. Samtaler kan omfatte flere ulike tilbud; individuelle samtaler ved oppmøter, generelle samtaler ved oppmøter og kontroller, av og pålenking osv. Tilbudet om samtaler over telefon er også en form for samtaler, og skårer også høyt med 18 prosent av alle svar. Muligheten for å ta kontakt på telefon 24 timer i døgnet, 7 dager i uka, gjør at domfelte alltid kan kontakte noen om sin egen straffegjennomføring. Det kan innebære endring av avtaler i aktivitetsskjema eller spørre om andre forhold. Slår vi sammen disse to samtalemulighetene omfatter de mer enn 80 prosent av alle svar.

Relasjonelt arbeid er en av de prioriterte områdene i innholdsarbeidet. Samtalemetodikken Motiverende samtale (Motivational Interviewing) er en felles metode for tilsattes *endringsprat*. Samtaleformen skal bidra til å skape grunnlag for motivasjon og ønske om endring, og bistå den domfelte i å ta egne valg og finne veier i eget liv.

Temamøter er krysset av for ni prosent av svarene. Noen enheter har praktisert ulike former for temamøter. Det kan være gruppetilbud til deltagere som møter på friomsorgskontoret, eller i andre lokaler, en til to ganger per uke for et tema, eks. økonomi, rus, om å være under straffegjennomføring osv.

Deltagelse i program er valgt for seks prosent av svarene. Noen enheter bruker kognitive programmer som trafikk og rus, trafikk og fart eller En til en. Dette er programmer som også brukes i andre sammenhenger i friomsorgen. Programdeltagelse er noen steder organisert sammen med domfelte i andre straffereaksjoner i friomsorgen. Andre tiltak er krysset i 29 svar som har kommentert alternativet med ulike tilbud: Samtale med *sykepleier*, *sosionom* eller *jobb*, *kurs*, *utdanning*. Noen har svart *ingen* eller *ønsker ikke barnevakt*.

Det er også spurt om hvilke tilbud domfelte selv ville velge. Her er det et flertall som svarer trening, eller konkrete treningsaktiviteter. Andre ønsker å være mer på jobb, mens noen ville ha mer mulighet for besøk til familie, venner osv. Noen begrunnelser er generelle, andre spesifikke i forhold til den enkeltes livssituasjon:

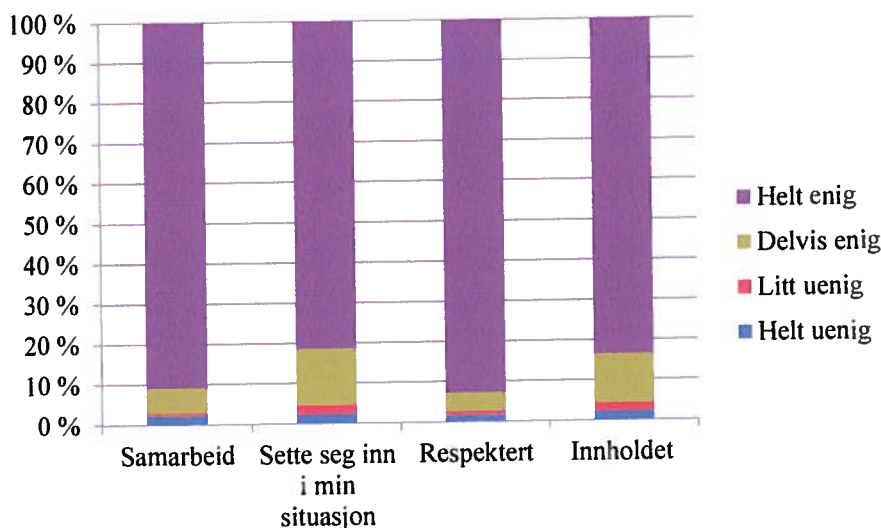
- Litt mer utetid, slik at jeg kunne fått trent ved siden av skole, og sånn at jeg kunne gått på butikken når jeg hadde tvungen innetid.
- Tiltakene må bedre tilpasses den enkelte. Tid til å gå tur med bikkja.
- Mulighet til å trene. Enten med mer permisjon ut over de 5 t i uken, eller egen permisjon 3 t i uken til trening. (...) Egen permisjon (eks 2 t bare med familien). Ta ungene ut på kino, spise eller andre aktiviteter. (...).
- Ingen! Man soner hjemme, kontra fengsel. Fint slik det er. Tross alt har man utført en ulovlig handling.
- Mer tid til å dyrke hobbyer. Som meg jeg er ivrig fisker. Og om høsten er min beste tid. Og med 5 timer perm er for lite.

3.2.7: Oppfatning om straffegjennomføringen

Siste del av skjema omfatter domfeltes oppfatninger av straffegjennomføringen: Denne delen består i hovedsak av påstander om ulike forhold ved soningen på en firedelt skala hvor domfelte kan svare fra *helt uenig* til *helt enig*:

Om domfelte er fornøyd med samarbeidet med fromsorgen under gjennomføring av EK (N=763):

Figur 53: Om domfelte er fornøyd med samarbeidet med fromsorgen, de ansatte har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon, respekt for mitt hjem og privatliv og samarbeid om innholdet i EK. N=hv. 763, 763, 745 og 736.

Som vi ser av figuren, første søyle i diagrammet svarer mer enn 90 prosent av de domfelte at de er fornøyd med samarbeidet med fromsorgen under straffegjennomføring med EK. Kun 3 prosent sier seg helt eller litt uenig.

Om de ansatte har vært flinke til å sette seg inn i domfeltes situasjon (N=763):

Søyle to viser den relative fordelingen for spørsmål om hvordan domfelte er fornøyd med om ansatte i EK er flinke til å sette seg inn i domfeltes situasjon. Her ser vi at noen flere er delvis enig, men at mer enn 95 prosent er helt eller delvis enig i dette. 4,5 prosent svarer at de er helt eller delvis uenig i dette.

Respekten for hjem og privatliv respektert og samarbeid om innhold under soning (N=745):

Det er to fornøydhets spørsmål som omhandler hvor fornøyd domfelte er med ivaretagelse av hjem/privatliv og hvordan hun/han har opplevd samarbeid med de tilsatte i EK om innholdet under soningen. Her er det enda flere som svarer at de er helt enig i påstanden med 93 prosent. Ytterligere 4,5 prosent er delvis enig, mens 1 prosent er delvis uenig. Kun 1,5 prosent er helt uenig i påstanden.

Dette er et positivt resultat for ordningen og viser hvordan tilsatte og kontrollører i EK i hovedsak klarer å ivaretar domfeltes hjem og privatliv. Sett sammen med høy grad av fornøydhets med informasjon om EK til domfelte og samboende voksne og at domfelte er fornøyd med måten kontrollen er gjennomført på, er det en overveldende positiv tilbakemelding i forhold til hvordan domfelte opplever sin egen rolle i straffegjennomføringen.

Tilsatte og domfeltes samarbeid om hva innholdet under soningen skulle være (N= 736):

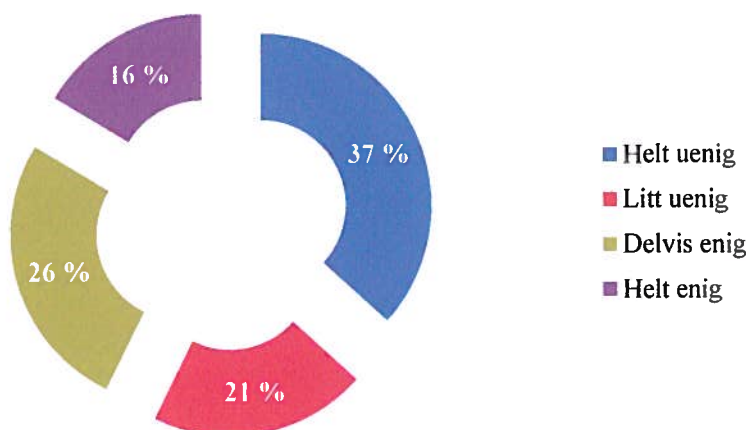
Her er det også 95 prosent som svarer at de enten er helt eller delvis enig i påstanden om at det var et godt samarbeid, mens 4,5 prosent er uenig i påstanden om samarbeid om innholdet.

For disse fire fornøydhets spørsmålene over er det en samvariasjon mellom besvarelsene. De som er helt eller delvis enig i en av påstandene er også enig i de øvrige.

Jeg synes EK har vært krevende å gjennomføre (N=763):

Spørsmålet om EK har vært krevende å gjennomføre er i seg selv et krevende spørsmål fordi begrepet *krevende* kan oppleves ulikt. Det er derfor ikke lett å vite om påstanden er ment positivt eller negativt i forhold til å gjennomføre straff EK. På den ene siden skal straff være krevende, på den andre siden legges det til rette for at straffegjennomføringen i minst mulig grad skal oppleves krevende. I dette oppstår en forskjell i perspektiv på straffen og/eller på gjennomføringen.

Figur 54: Domfelte synes EK har vært krevende å gjennomføre. Relativ fordeling. N=763.

58 prosent svarer at de helt uenig eller litt uenig i påstanden, hvor 37 prosent er helt uenig og 21 prosent er litt uenig. 26 prosent er delvis enig og 16 prosent er helt enig i påstanden om at EK er krevende å gjennomføre.

I gjennomgang av brukerundersøkelser 1. januar 2010 ble det foretatt en sammenligning mellom svar på spørsmål om domfelte syntes EK hadde vært krevende å gjennomføre og en klassifisering av utsagn om fordeler og ulemper med EK (spørsmål under). På denne måten ble det forsøkt å finne ut hvordan domfelte forstod spørsmålet om EK opplevdes som krevende. I gjennomgangen ble positive og negative utsagn og klasset antall utsagn og retningen på disse (positiv vs negativ). Gjennomgangen viste heller ikke noe entydig bilde, men det var en liten overvekt av positive utsagn om EK for domfelte som også svarte at de var helt uenig i at EK var krevende å gjennomføre.

Det er også gjort en sammenligning mellom spørsmålet om EK oppleves som krevende og spørsmål om straffegjennomføring med elektronisk kontroll har bidratt til å endre min situasjon. Det er også et spørsmål med god spredning i svarene. Her viser sammenligningen at de som opplever at EK har bidratt til å endre deres situasjon oftere er helt uenig i at EK er krevende. Mange opplever derfor ikke at det at tiltaket er krevende fører til endring. Dette gir mening i en mer pedagogisk sammenheng.

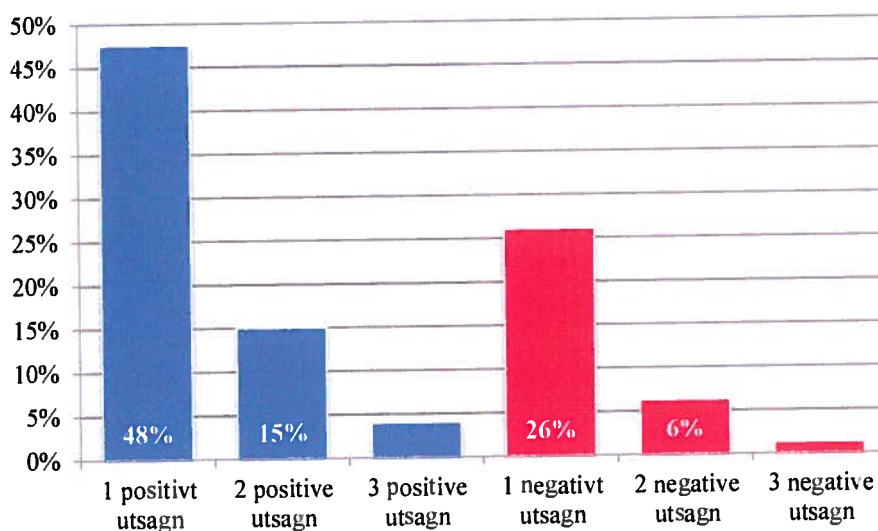
Jeg vil anbefale en venn å søke EK (N=754):

Her svarer de mer enn 90 prosent at de er helt enige i at de ville anbefale en venn å søke EK og ytterligere syv prosent at de er delvis enig i påstanden. Kun 3 prosent er enten litt uenig eller helt uenig i påstanden om å anbefale en venn å søke EK.

Fordeler og ulemper med EK: Hvordan har det vært å sone med fotlenke? (N=627)

Her svarer domfelte med positive og/eller negative utsagn på spørsmålet om fordeler og ulemper med EK:

Figur 55: Klassifisering av positive og negative utsagn om EK. Relativ fordeling (N=400).

Figuren over viser fordeling for 400 utsagn gjort til intern EK rapport 1. januar 2010. Figuren viser en relativ fordeling av utsagnene etter antall utsagn og retning i utsagnene. To av tre utsagn er positive (66 prosent), 48 prosent består av et positivt utsagn, 15 prosent av to positive utsagn og fire prosent av tre eller flere positive utsagn. En av tre utsagn er negative, 26 prosent av disse består av et negativt utsagn, 6 prosent består av to negative utsagn og 1 prosent består av tre eller flere negative utsagn.

Eksempel på positive utsagn er:

- At du kan fortsette arbeidet er den viktigste saken. Alt annet er uproblematisk og ulempene har vært små.
- For: beholde jobb, samvær med barn/kjæreste.
- Fordelene er jo at man kan være hjemme blant familie og venner
- Hovedsakelig - bra fordi jeg ble ikke borte fra mine hverdagsrutiner. Ekstra bra for personer (som meg) m/familie. Ulemper -> ingen.
- Ingen rus. Har fått hodet på plass igjen :)

Eksempel på negative utsagn er:

- Litt klaustrofobisk følelse, skulle gjerne hatt en "slankere utgave.
- Vanskelig å holde tidsfrister/klokkesletter, mht. bruk av buss som fremkomstmiddel.
- Ulempe: forholde seg til tidene, spesielt om morgenen (B-menneske)
- Det har vært veldig vanskelig da jeg har vært for det meste alene - ENSOMHET.
- Litt misfornøyd med innetid etter arbeid. Ble ofte venting ved ytterdøren. Burde vært mulig å gå inn før.

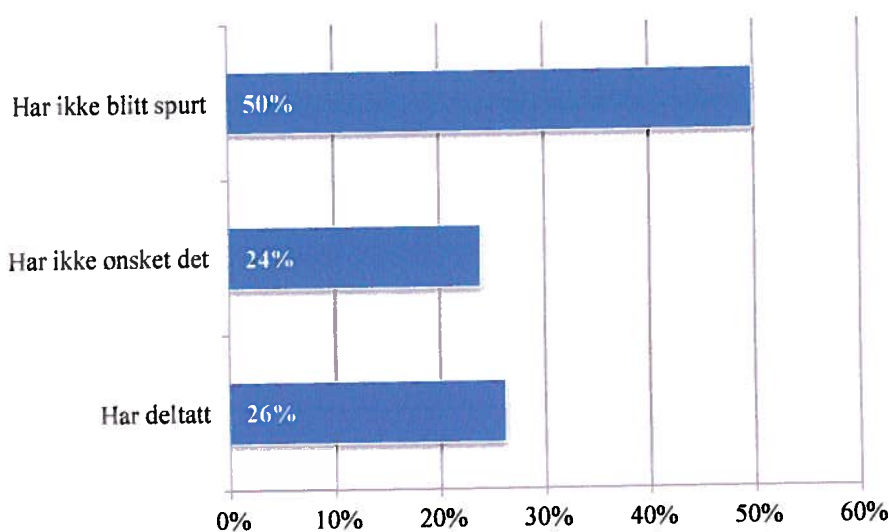
Domfeltes har deltatt i utvikling av fremtidsplan/individuell plan (N=687):

Her spørres det om domfelte har vært involvert i utvikling av fremtidsplan/individuell plan, om han/hun har ønsket dette og om han/hun er blitt spurt. I tillegg handler spørsmålet om hvilke mål som er viktig for domfelte i denne planen. Det er domfeltes deltagelse i planlegging av endringstiltak under straffegjennomføring som er sentralt. Denne type planer betinger deltagelse fra brukeren.

Fremtidsplan er kriminalomsorgens planverktøy for planlegging og gjennomføring av endringsarbeid under straffegjennomføring. Det er utviklet et eget planleggings skjema for å kartlegge/planlegge for endring i EK, men dette er i liten grad brukt.

Individuell plan (IP) er et planverk innenfor samordning av statlige og kommunale tjenester i helse- og sosialsektoren. Her er det helsetjenesten og sosialtjenesten som etter sine respektive lovverk skal delta i koordinering av ulike samtidige tiltak som brukeren deltar i. I den grad domfelte har en slik plan med seg inn i straffegjennomføring eller deltar i utviklingen av en slik plan, så er det et ønske at kriminalomsorgen delta i dette arbeidet.

Figur 56: Domfeltes deltagelse i planlegging av fremtidsplan/individuell plan i gjennomføringstiden. N=687.

Som vi ser av figuren svarer halvparten av de domfelte at de ikke er spurt om deltagelse i planarbeid. Ytterligere 24 prosent har ikke ønsket slik plan, mens 26 prosent har deltatt i slikt planarbeid.

Dette spørsmålet kan ses i sammenheng med spørsmål om tiltak og tilbud under straffegjennomføringen. At mange ikke er spurt eller ikke har ønsket slik plan styrker bildet av at få domfelte har vært involvert i slikt endringsarbeid under straffegjennomføringen med EK. Det betyr ikke at det ikke har skjedd et endringsarbeid. Alle domfelte skal ha tilbud om en fremtidsplan under straffegjennomføringen. Delgjennomførere og domfelte med kommer over 72 dager skal ha deltatt i utviklingen av en fremtidsplan.

281 domfelte har skrevet om mål i sin plan. De fleste av disse målene er konkrete som f.eks:

- Bli ferdig med straff. Få tilbake sertifikat.
- Å fortsette i fast jobb, kanskje huskjøp etter hvert, mer utdannelse. Og familie.
- Slutte med harsj, gjøre ferdig utdannelse, begynne å trene, gjøre oppussing i leiligheten og få meg dame og "nye" venner.
- Ta norskkurs. Bli produksjonsleder.
- Mål som er langsiktige og jeg har hatt lenge: Ta et kurs (skifte jobb), kjøp av bolig, og få lappen igjen, få økonomien i orden

Andre har mer langsiktige og overordnede målsetninger:

- Jobbe seg sakte å sikkert mot målet. Da er det lettere å se om det er rette veien.
- Fortsette i jobb og være en god far.
- Det er 7 år siden dette forholdet var. Har ingen kriminalitet etter det. Og fortsetter med det :)
- Da ble jeg så perfekt behandlet at jeg føler ansvar for videre utvikling
- Important is time. Often smile

De neste to spørsmålene forutsetter slikt planarbeid, hvor domfelte blir spurt om å svare på påstandene:

Saksbehandleren har hjulpet meg å utarbeide fremtidsplan/individuell plan (N=302)

Her svarer en av tre at de er helt eller delvis uenig i påstanden. To av tre er delvis enig i at de har fått hjelp i planarbeidet (202 domfelte).

Fremtidsplanen/individuell plan har vært viktig for meg for å planlegge hva jeg skal gjøre etter endt soning (N=294).

Her svarer 41 prosent at de er helt uenig i at planen er viktig etter endt soning. 39 prosent svarer at de er helt enig i at planen er viktig for tiden etter endt soning.

Felles for disse to spørsmålene er at det er færre enn halvparten av de domfelte som har svart. Dette kan ses i lys av den lave andelen som sier at de har deltatt i utviklingen av en slik plan (se spm. over).

Hva domfelte tenker er viktigst for å leve et liv uten kriminalitet (N=493).

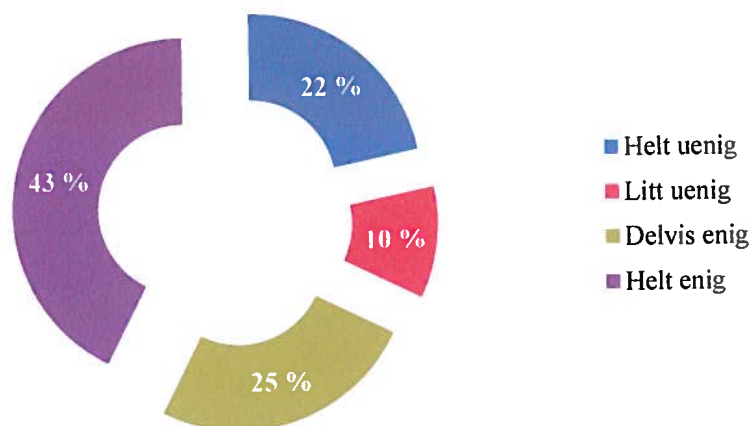
Her har 493 domfelte svart på spørsmål om hva som er viktigst for tiden etter soning for å leve et liv uten kriminalitet. Her er det ulike utsagn hvor noen er knyttet til lovbruddet, mens andre er knyttet til andre forhold ved domfeltes livssituasjon:

- Unngå dårlig miljøer, tenke seg om før man gjør noe, tenke på konsekvensene av det du gjør.
- Leve livet som jeg alltid har gjort. Men gjøre alt riktig, selv under psykisk belastning, (jobb, allergi, omsorg etc.)
- Holde fartsgrensene, føler meg ikke som en kriminell person, selv om jeg brøt fartsgrensen. Så å leve et liv uten kriminalitet ser jeg ikke på som noe problem.
- Ha det bra med venner og familie. Å ha en jobb å gå til. Kommer aldri til å gjenta seg dette.
- Jeg er den minst kriminelle personen du kan tenke deg (og overhodet ikke voldelig), men som var på feil sted til feil tid. Ikke noe problem å leve et liv uten kriminalitet.

Mange av spørsmålene kommenterer også begrepet kriminell, og hvorvidt en selv er kriminell eller har begått kriminelle handlinger.

Om straffegjennomføring med EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon (N=621):
Her etterspør vi domfeltes fornøydhets med påstanden om at EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon.

Figur 57: *Straffegjennomføring med EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon. N=621.*

Figuren viser hvordan 47 prosent er enig i at EK har forandret hans/hennes situasjon, ytterligere 25 prosent er delvis enig i dette. Totalt er det litt flere enn to av tre som opplever at hans/hennes situasjon er endret etter EK. En av tre svarer at de enten er litt uenig i dette (10 prosent) eller helt uenig (22 prosent).

På spørsmål tilbakemeldinger til EK-teamet, svarer 331 domfelte med kommentarer som:

- Så sant det er praktisk mulig burde de fleste med dommer få fotlenke istedenfor fengsel. Sparer samfunnet for mye penger og den domfelte for mye sjenanse og økonomiske problemer.
- Mer urinprøver og alkotester. Får dårlig slik det var med meg.
- Min livssituasjon er ikke blitt endret som følge av soningen. Er nå i en stabil familieforhold og akter å fortsett med det.
- Kutt ut sinne og aggresjon kurset. Det varte en time og var bare tull. Skal det være et kurs, så bør det være lengre og bedre.
- Har møtte et ek-team som fremmer hjemmesoning og de målsetninger den har på en god måte. Å videreføre denne må etter mine begreper være en fremtidsrettet måte å ivareta kortere soningsforhold på.

Om domfelte har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene (N=644):

Her svarer mer enn 90 prosent av de domfelte at er helt enig i påstanden om et liv uten kriminalitet de neste fem årene. Ytterligere 6 prosent svarer at de er litt enig i påstanden, mens bare 2 prosent er litt eller helt uenig i påstanden om at de har tro på et liv uten kriminalitet de neste fem årene.

Er det spørsmål som domfelte savner eller andre ting som skulle vært spurt om i undersøkelsen (N=181)

De fleste som svarer kommenterer EK som alternativ straffegjennomføring. Andre hadde spørsmål til skjema, mange av disse opplevde at skjema var rettet for mye mot domfelte som hadde problemer eller var kriminelle. Noen hadde imidlertid innspill til spørsmålene i skjema:

- Spørsmål: Har EK følt som en straff? Mitt svar: Absolutt!
- Se litt på den omstendelige prosessen i forkant av soningen. Tjener ikke personen med masse juridisk tøv. Vurder bedre om hvilken person dere snakker med. Alle er ikke ute etter å sabotere.
- Å sone min straff med EK er en stor psykisk påkjenning hvilket bør settes større fokus på.

- Virker som skjemaet er laget for/til personer med lange dommer, fremfor andre som hadde uflax og fikk en kort dom. Få spørsmål om betydning av EK ovenfor jobb, familie, sosiale engasjementer som f.eks. FAU.
- Nå klipper dem lenka for fem minutter siden da, så nå er jeg lykkelig!

3.2.8: Forskjeller og likheter mellom pilotenhetene

De største forskjellene enhetene imellom er knyttet til fordeling av lovbruddskategori og alder. Det er imidlertid god sammenheng mellom forskjellene i kvalitetsmålingene og forskjellene i utvalgene i de forskjellige fylkene:

Vestfold (N=87)

I Vestfold inngår 205 domfelte i utvalget, med 87 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 42.5 prosent. Det er ruspåvirket kjøring som er hyppigst representert med 44,5 prosent. Det er 21 kvinner som har svart, som utgjør en relativ svarprosent på 48 prosent.

Vestfold	17	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Relativ prosent besvart	0	93,33	42,42	59,38	39,22	18,18	14,29	25
Prosent av total som ikke er besvart	-0,85	6,84	16,24	15,38	27,35	20,51	10,26	4,27

Oslo (N=164)

I oslo omfatter utvalget 417 domfelte, med 164 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 39 prosent. Brudd på veitrafikkloven er høyest representert 23 prosent.. Av de totalt 417 domfelte i Oslo, er 369 menn og 48 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 54.17

Oslo	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Relativ prosent besvart	27,27	34,55	43,1	30,83	41,05	31,48	66,67
Prosent av total som ikke er besvart	3,07	13,79	12,64	31,8	21,46	14,18	3,07

Rogaland (N=210)

I Rogaland inngår 358 domfelte med 210 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 58.66. I Rogaland er det er ruspåvirket kjøring den gruppen som er høyest representert med 62,5 prosent. Det er 318 menn og 40 kvinner som har svart på undersøkelsen i Rogaland. Den relative svarprosenten for kvinner er 55 prosent.

Rogaland	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Relativ prosent besvart	64,1	64,38	61,82	45,26	44,07	65,38	81,82
Prosent av total som ikke er besvart	8,92	16,56	13,38	33,12	21,02	5,73	1,27

Hedmark (N=76)

I Hedmark inngår 128 domfelte, hvor 76 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 59.38 prosent. Igjen er det ruspåvirket kjøring som er høyest representert med nær 60 prosent. Vinningskriminalitet og narkotikaomsetning er lavest representert. I utvalget i Hedmark inngår 111 menn og 17 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 70.

Hedmark	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Relativ prosent besvart	61,54	48	73,33	50	61,9	50	58,33
Prosent av total som ikke har svart	8,93	23,21	7,14	23,21	14,29	14,29	8,93

Sogn og Fjordane (31)

I Sogn og Fjordane er det 67 domfelte som har returnert 31 skjema. Dette gir en svarprosent på 46,27 prosent. Det er det ruspåvirket kjøring som hyppigst har svart (56,5 prosent). Av de totalt 67 domfelte i EK i Sogn og Fjordane, er 62 menn og 5 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 60 prosent.

Sogn og Fjordane	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Relativ prosent besvart	30,77	58,33	54,55	52,94	50	14,29	0
Prosent av total som ikke er besvart	24,32	13,51	13,51	21,62	8,11	16,22	2,7

Troms (85)

I Troms er det 140 domfelte i utvalget og 85 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 60,71 prosent. Det er igjen ruspåvirket kjøring som er høyest representert med 52 prosent. Det er igjen ruspåvirket kjøring som er høyest representert med 52 prosent. Av de totalt 140 domfelte i EK Troms, er 123 menn og 17 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 70,59 prosent.

Troms	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Relativ prosent besvart	53,33	63,64	75	61,76	50	44,44	42,86
Prosent av total som ikke er besvart	11,86	13,56	8,47	22,03	20,34	16,95	6,78

3.3: Brukerevalueringer for gjennomføring av straff i fengsel

Gjennom 2009 og 2010 ble det gjennomført en brukerundersøkelse i tre fengsler med lavere sikkerhetsnivå. Fengslene ligger i tre ulike regioner og har også relativt forskjellig geografisk plassering i forhold til det fylket i regionen som gjennomfører EK. De tre fengslene er valgt fordi de tradisjonelt har dekket den målgruppen som omfattes av helgjennomføring i EK, med kortere dommer for ruspåvirket kjøring og fart (veitrafikk), økonomisk kriminalitet, vold og korte dommer for narkotikaomsetning. Alle de tre fengslene har hatt gruppebaserte tilbud rettet mot målgruppen med ruspåvirket kjøring (Trafikk og rus) og tilbud til voldsdømte (sinnemestringskurs osv.), i tillegg tradisjonell arbeidsdrift, kurs i samarbeid med skoler osv.

- Verdal fengsel ligger i Verdal kommune i Nord-Trøndelag fylke. Fengselet er underlagt region nord hvor Tromsø er prøvefylke for EK. Fengselet har ordinær kapasitet på 60 plasser.
- Ilseng fengsel ligger i Stange kommune i Hedmark fylke. Fengselet er underlagt region nordøst med Hedmark som prøvefylke for EK. Fengselet har ordinær kapasitet på 80 plasser.
- Nordre Vestfold fengsel, avdeling Hof ligger i Hof kommune i Vestfold fylke. Fengselet er underlagt region sør med Vestfold som prøvefylke for EK og har ordinær kapasitet på 109 plasser.

3.3.1: Hvem har svart på brukerevaluering i fengsel

Gjennomsnittlig belegg i undersøkelsesperioden var 264 innsatte, som returnerte 148 evalueringsskjema, med svarprosent på 56 prosent.. Det er de som er dømt for vold som hyppigst er representert med 34 prosent og færrest av de som er dømt for narkotikaomsetning.

Tabell 11: Nøkkeltall for fengselsutvalg for hvert fengsel og for alle. N=264

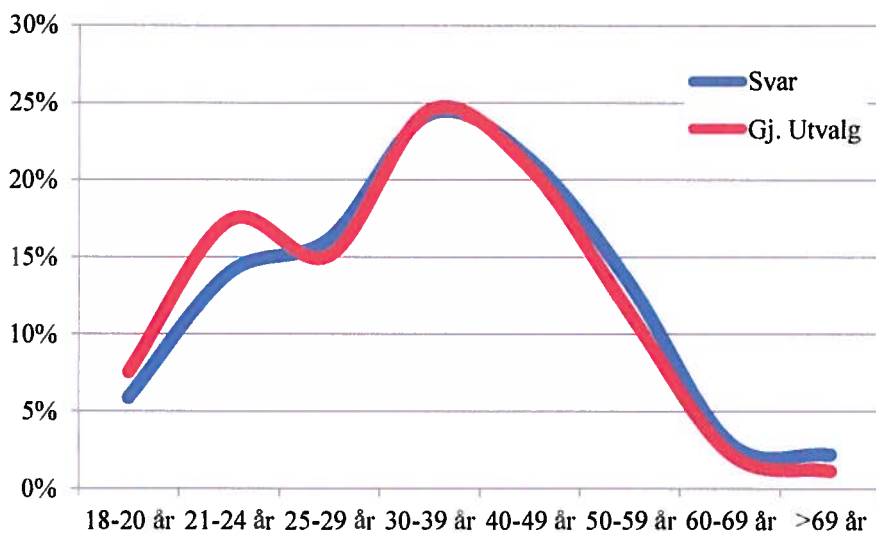
	Hof	Ilseng	Verdal	Alle
Gjennomsnittlig utvalg	119	85	50	264
Antall svar	38	76	28	148
Svarprosent	32 %	89,50 %	47 %	56 %
Differanse	68 %	10,50 %	53 %	44 %
Lovbrudd oftest representert i svar	Annen	Vold	Vold	Vold
Lovbrudd relativt oftest representert i svar	Dokumentfalsk	Vold	Narko	Narkotika

Nøkkeltall for fengselsutvalgene over viser utvalgets størrelse, antall svar, svarprosent og differanse mellom utvalg og svar. I tillegg viser skjema ovenfor hvilket lovbrudd som er oftest forekommende blant svar og hvilke lovbrudd som er relativt oftest forekommende i svarene i forhold til sammensetning i utvalget.

3.3.2: Hvordan opplever innsatte å gjennomføre straff i fengsel

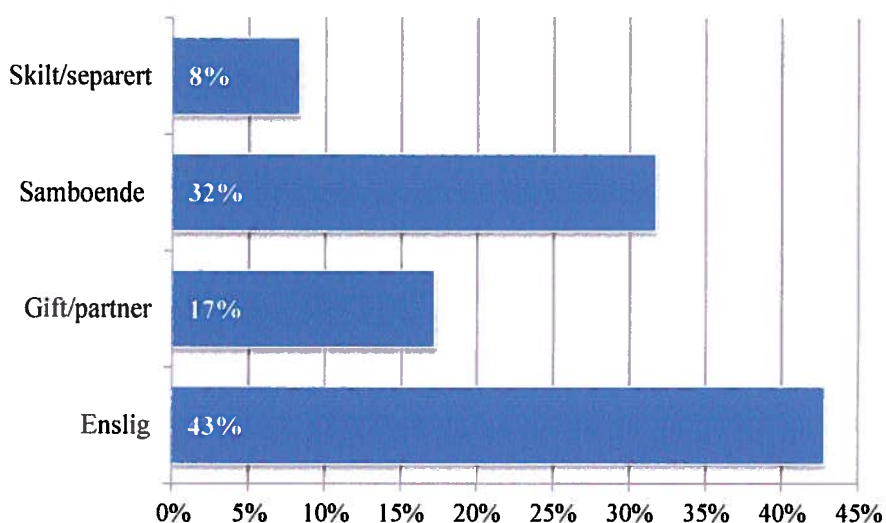
Det er 148 som svarte i undersøkelsesperioden. Av disse var 145 menn, 2 kvinner og 1 har ikke svart for kjønn.

Figur 58: Gjennomsnittlig utvalg for alle fengsler og svar for alder. Relativ fordeling N=hhv. 265 og 136.

Figuren over viser relativt godt samsvar mellom innsatte i utvalget og antall svar i undersøkelsen med unntak av for aldersgruppen 21-24 år. Disse er underrepresentert blant svarene. Sammenlignet med EK er det også aldersgruppen 21-24 år som representerer den største forskjellen mellom undersøkelsene.

Figur 59: Sivilstand for innsatte i åpne fengsler. N=145.

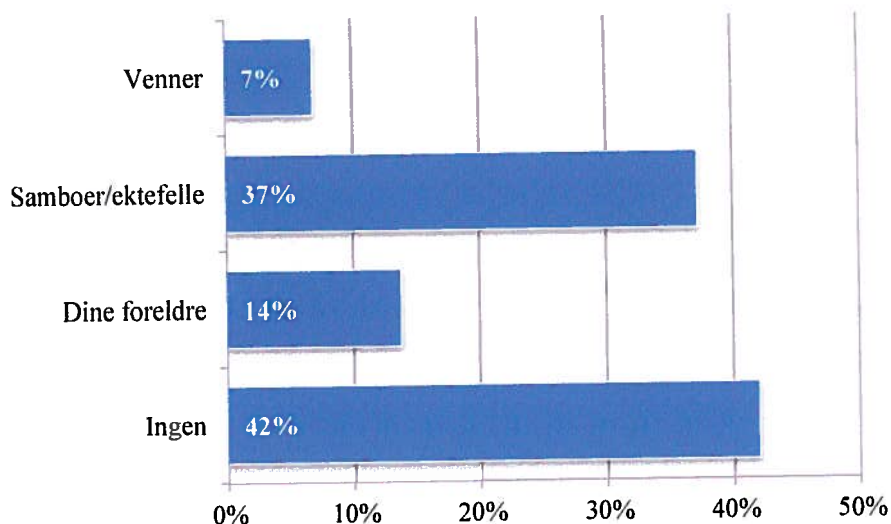

Sammenligner vi sivilstand for fengselsutvalget med undersøkelsen av domfelte i EK, finner vi at en stor grad av samsvar. Blant innsatte er noen flere samboende og noen færre gift enn for domfelte i EK. I EK er noen flere enslige og noen færre skilt/separert. Dette kan skyldes at gruppen innsatte er noe eldre enn dem som soner med EK.

Bosituasjon med voksne før innsatt i fengsel (N=145):

Her har skjema spurt om innsattes bosituasjon før innsettelse i fengsel. 145 innsatte har svart:

Figur 60: Innsattes bosituasjon med andre voksne for innsettelse i fengsel. Relativ fordeling. N=145.

Vi ser av figuren at 42 prosent av de innsatte oppgir at de bodde alene, 37 prosent med samboer/ektefelle. Sammenlignet med EK er det 10 prosent flere av de innsatte som bodde alene, men færre som bodde hos foreldre. Det er også noen færre av de innsatte som bor med ektefelle/samboer. En like stor andel bor med venner.

Bosituasjon med barn før innsatt i fengsel (N=139):

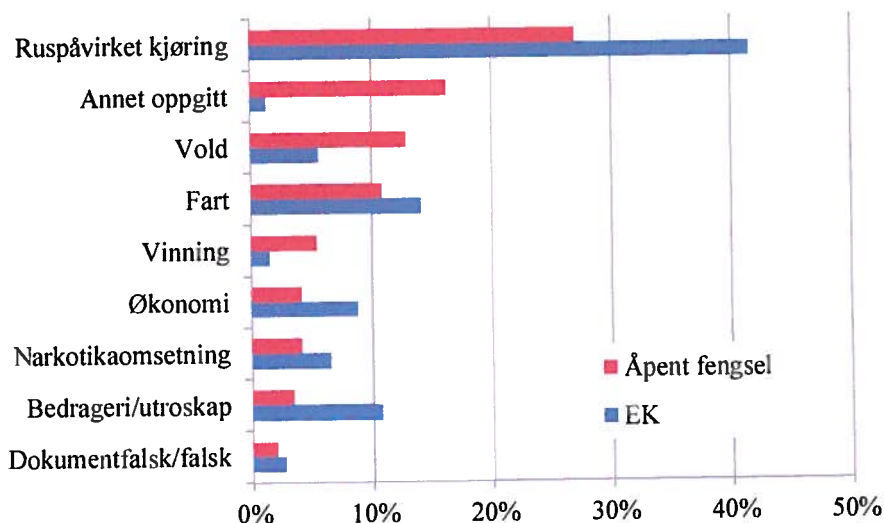
3 av 4 innsatte bodde ikke med barn før innsettelse. 12 prosent bodde med 1. barn, åtte prosent med 2 barn og fire prosent med 3 eller flere barn. Blant de som gjennomførte straff med EK var det til sammenligning 62 prosent som ikke bodde med barn og hele 20,5 prosent som bodde med et barn.

Domfeltes rapporterte lovbrudd (N=127):

Veitrafikk er også den dominerende lovbruddskategorien i de utvalgte fengslene, med 27 prosent for ruspåvirket kjøring og 11 prosent for fart. For EK var andelen hhv. 45 og 15 prosent. Ellers er det en høy andel økonomilovbrudd (økonomi, bedrageri/utroskap og dokumentfalsk). Sammenligningen viser at det er forskjell utvalgene imellom. En av årsakene til denne forskjellen er blant annet at EK rekrutterer fra samme målgruppe, som igjen endrer sammensetningen av domfelte i fengslene. Her finner vi bla. annet mange som har oppgitt skadeverk, ran, seksuallovbrudd og straffegjennomføring for lengre lovbrudd etter overføring fra lukket enhet (et fengsel med høyere sikkerhetsnivå).

I beregningen av utvalget ved de tre fengslene har vi beregnet et gjennomsnitt mellom startdato og sluttdato for måleperioden. Denne varierer fra fire til ni måneder. Vi kan også bruke differansen mellom disse to datoene for å få et bilde av utviklingen i en kortere periode; for alle enheten er det en økning av andel vold og narkotikaomsetning for lovbruddskategorier samt en økning i aldersgruppene 30-39 og 40-49 år.

Figur 61: Sammenligning mellom fordeling av lovbruddskategorier i brukerundersøkelse av EK og i tre åpne fengsler. N=hv. 727 og 127.

Figuren over viser en sammenligning mellom fordeling av lovbruddskategorier i brukerundersøkelse av EK og i tre åpne fengsler. Innsatte i fengsel har oftere dom for vinningskriminalitet, vold og annet. Domfelte på EK har oftere dom for ruspåvirket kjøring og økonomilovbrudd (økonomi, bedrageri/utroskap og dokumentfalsk).

Personundersøkelse før dom (N=141):

9 personer, 6 prosent av alle, oppgir at de ble innkalt til personundersøkelse før avsagt dom. Halvparten av disse ble dømt etter veitrafikkloven (ruspåvirket kjøring og fart). For domfelte i EK opplyste 26 prosent at de ble undersøkt slik.

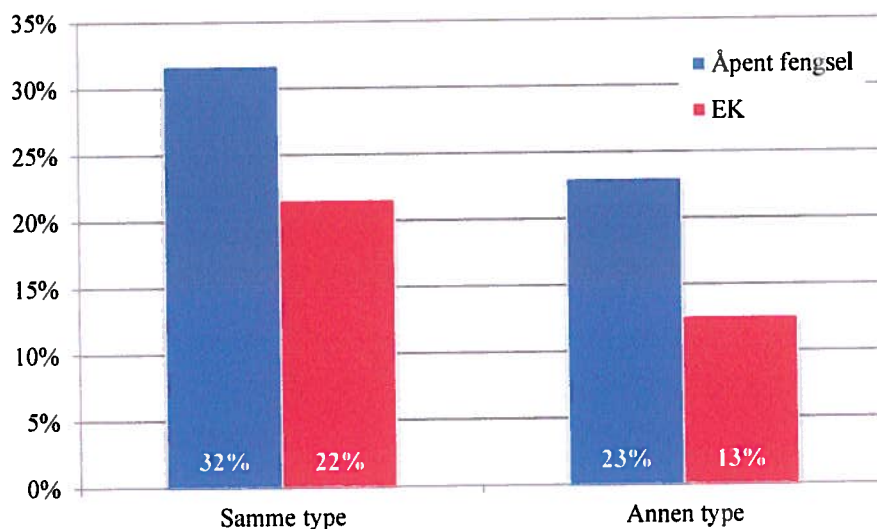
Tidligere dom, samme type forhold (N=145)

31 prosent av de innsatte opplyser at de tidligere er dømt for samme type forhold. Blant domfelte i EK var denne andelen 21 prosent (N=761).

Tidlige dom, annen type forhold (N=148)

23 prosent av de innsatte opplyser at de tidligere er dømt for annen type forhold. Blant domfelte i EK var denne andelen 12,6 prosent (785).

Figur 62: Sammenligning tidligere dom, åpent fengsel vs EK. N=se over.

Viktigste motivasjon for å søke EK vs største ulempe ved å sone fengselsstraff (N=148):

I skjema for innsatte i åpent fengsel har vi lagt inn spørsmål om hva som er den største ulempen ved å gjennomføre straff i fengsel, på samme måte som spørsmål om viktigste motivasjon for å søke EK på skjema for domfelte i EK. Tabellen under viser sammenstilling i prosent av alle.

Tabell 12: Sammenligning største ulempe ved fengsel vs. viktigste motivasjon for EK. Rangert etter viktigste motivasjon for EK. I prosent av alle.

	Åpent fengsel (N=148)	Elektronisk kontroll (N=785)
Fravær fra jobben	37,2 %	59,6 %
Miste kontakt med familien	35,8 %	47,1 %
Redd for å miste jobben	23 %	25,6 %
Fengselsstraff hjelper ikke	37,8 %	17,1 %
Redd for å gjenta ny kriminalitet	10,8 %	6,8 %
Lei av å sone i fengsel	29,1 %	6,1 %

Som vi ser av oversikten over, representerer fravær fra jobb og frykt for å miste kontakt med familien sterke ulemper ved fengselsstraff og en viktig motivasjon for å søke EK. Påstandene om at fengselsstraff hjelper ikke og frykt for å gjenta ny kriminalitet er sterkere representert blant innsatte i fengsel enn for dem som gjennomfører straff med EK.

Tiltak under straffegjennomføring i fengsel vs. tiltak under elektronisk kontroll (N=148):
Oppgitte tiltak under soningsgjennomføring for innsatte i fengsel/domfelte med elektronisk kontroll er sammenlignet for å undersøke forskjeller på de tiltakene som de mottok.

Tabell 13: Sammenligning tiltak under straffegjennomføring i fengsel vs elektronisk kontroll. I prosent av alle.

	Åpent fengsel (N=148)	Elektronisk kontroll (N=785)
NAV Arbeid	6,1 %	10,7 %
NAV Trygd	9,5 %	5,4 %
Sosialkontor	8,8 %	3,2 %
Behandling fysisk helse	2,7 %	4,6 %
Behandling psykisk helse/rus	6,8 %	4,5 %
Frivillige organisasjoner	2,7 %	5,7 %
Skole/kurs	10,8 %	5,5 %
Økonomirådgiver	1,4 %	1,4 %

Innsattes vurdering av tilbud under straffegjennomføring i fengsel vs EK (N=148)
Spørsmålene gir en rangering av viktigste tilbud under straffegjennomføring i fengsel og EK.

Tabell 14: Sammenligning vurdering av tilbud under straffegjennomføring i fengsel vs elektronisk kontroll.

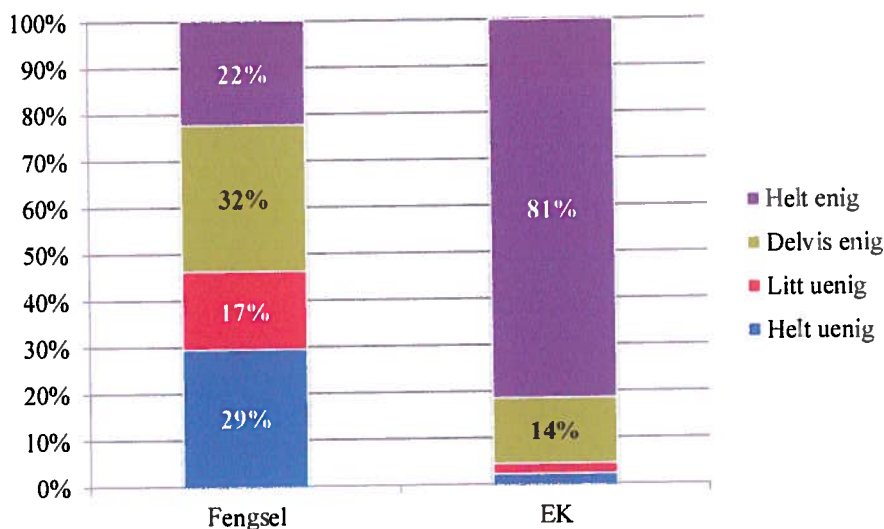
	Åpent fengsel (N=148)	Elektronisk kontroll (N=785)
Samtaler med kontaktbetjent/ kontaktperson EK	14,9 %	58,1 %
Deltagelse i program	17,6 %	5,7 %
Konfliktråd/megling	1,4 %	0,6 %
Helsetjeneste	14,2 %	-
Skole/bibliotek	12,8	-
Andre tiltak	14,2	3,8

Som man ser av tabellene for tiltak og tilbud under straffegjennomføring i fengsel og med elektronisk kontroll, er det forskjeller i innholdet mellom de to straffegjennomføringsformene. For tiltakene er det noen flere innsatte som har tilbud gjennom NAV Trygd og sosialkontor. Dette kan være på grunn av innsattes manglende inntekt til egen forsørgelse under straffegjennomføring, mens domfelte med elektronisk kontroll har sin inntekt fra sysselsetning eller andre inntekter på samme måte som før soning. Innsatte i fengsel bruker i større grad tilbud i forhold til behandling for psykisk helse/rus enn domfelte i EK. Dette kan skyldes at helsetilbudet er lettere tilgjengelig i fengsel og/eller at behovet er større. Dobbelte så mange oppgir at de bruker tilbud ved skole/kurs under straffegjennomføringen i fengsel.

Når man sammenligner domfeltes vurdering av tilbudene i fengsel vs. EK, ser man først hvordan domfelte med EK opplever samtaler med kontaktperson/kontaktbetjent som viktig. Dette kan skyldes at tilgjengeligheten til tilsatte ofte er lav i fengsel og at innsatte med kortere domslengde enn 72 dager ofte ikke tildeles egen kontaktbetjent. Domfelte i EK har direkte tilgang til tilsatte gjennom ukentlige individuelle møter, i telefonsamtaler med tilsatte i EK og gjennom temamøter. Innsatte i fengsel opplever ellers flere gruppebaserte tiltak som program og tilbud fra samarbeidspartnere i fengsel som helsetjeneste og skole/bibliotek og andre tiltak.

Innsattes tilfredshet med tilsattes evne til å sette seg inn i den innsattes situasjon (N=143):
 Dette er et fornøydhetsspørsmål om de tilsatte i fengselet vært flinke til å sette seg inn i den domfeltes situasjon i en firedelt skala fra *helt enig* til *helt uenig* i påstanden. I figuren under er resultatene sammenlignet med svar på tilsvarende spørsmål for domfelte med EK.

Figur 63: Domfeltes tilfredshet med tilsattes evne til å sette seg inn i den domfeltes situasjon i fengsel (N=143) og i EK (N=766).

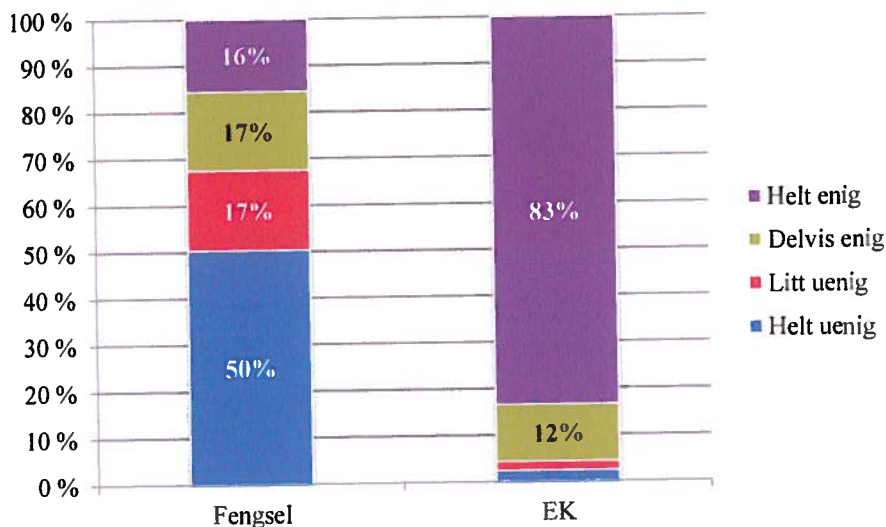

Innsattes tilfredshet med samarbeid om innholdet i soningen (N=129):

Dette er et fornøydhetsspørsmål om den domfeltes tilfredshet med samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel. I figuren under er svarene sammenlignet med svar fra tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll.

Figuren under viser hvordan innsatte i fengsel i mindre grad er fornøyd med samarbeidet om innholdet i straffegjennomføringen i fengsel enn domfelte i EK. Igjen kan noe av årsaken være at planlegging av aktivitet i EK utgjør rammen for straffegjennomføringen. I fengsel er det en lavere bemanning og en prioritering av ressurser i forhold til domslengder for innsatte i fengselet. Det er likevel viktig å se på de lave skårene når halvparten av de innsatte svarer at de er helt uenig i at det er et samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel.

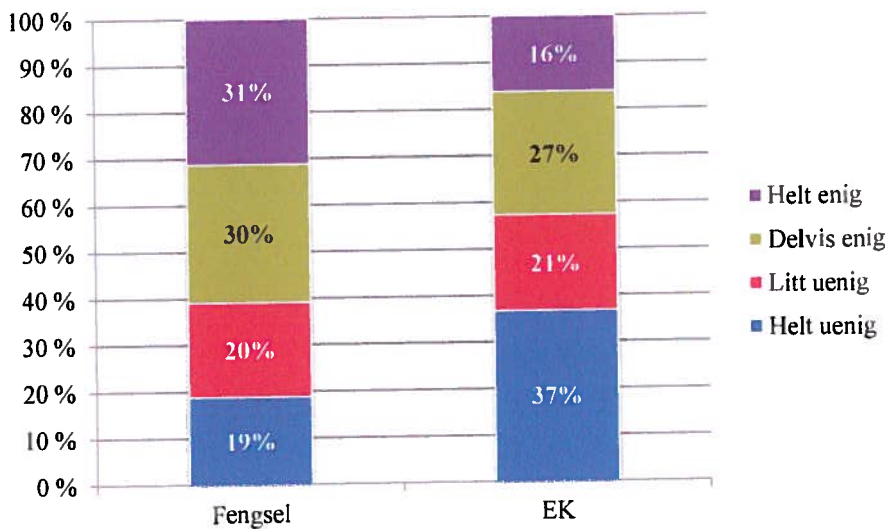
Figur 64: Domfeltes tilfredshet med samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel (N=143) og i EK (N=766).

Innsattes opplevelse av om straffegjennomføringen har vært krevende (N=138).

Innsatte i fengsel ble bedt om å skåre påstanden "Jeg synes det har vært krevende å sone fengselsstraff" på en firedelt skala fra helt enig til helt uenig. I figuren er det sammenlignet med svar for tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll.

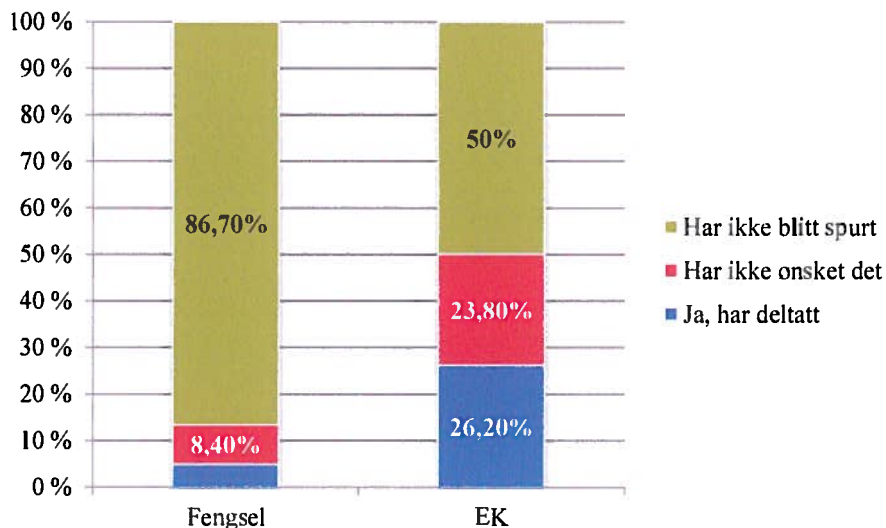
Figur 65: Domfeltes tilfredshet med om straffegjennomføringen har vært krevende i fengsel (N=138) og i EK (N=766).

Figuren over viser en sammenligning mellom innsatte i fengsel og domfelte i EK for opplevelse av om det har vært krevende å gjennomføre straff i fengsel versus straff med EK. Det er dobbelt så mange domfelte som synes det er krevende å gjennomføre straff i fengsel enn å gjennomføre straff med EK.

Om Innsatte har deltatt i utviklingen av fremtidsplan/individuell plan i fengsel (N=143): Skjema spør om innsatte har deltatt i utviklingen av fremtidsplan/individuell plan under straffegjennomføringen i fengsel. Figuren under sammenligner svarene med svar på tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll (N=690).

Figur 66: Domfeltes deltagelse i utvikling av fremtidsplan/individuell plan i fengsel (N=143) og i EK (N=690).

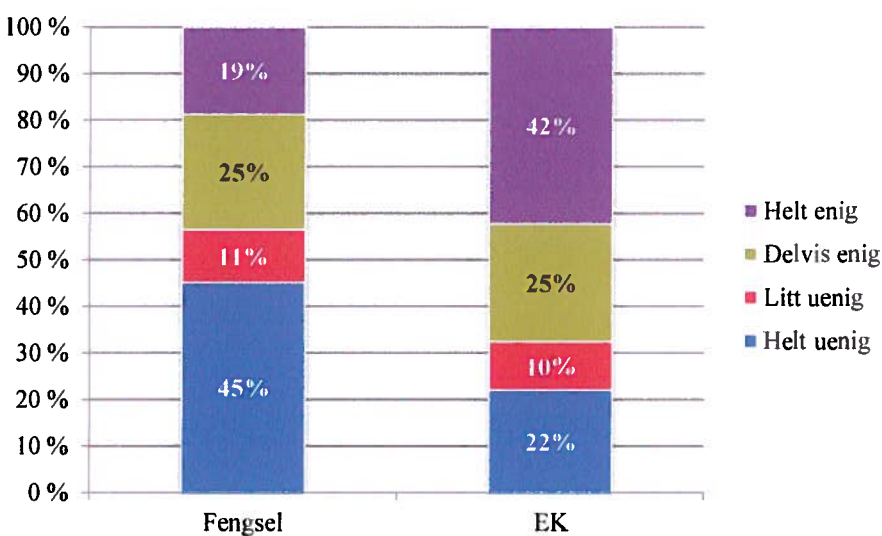

Figuren over viser at de fleste innsatte i fengsel ikke opplever å ha blitt spurt om deltagelse i fremtidsplan eller individuell plan under straffegjennomføring. Dette er en høyere andel enn for tilsvarende spørsmål for domfelte som gjennomfører straff med EK. Andelen som har deltatt i utvikling av fremtidsplan/individuell plan under straffegjennomføring i fengsel er i underkant av 5 prosent. I EK er tilsvarende andel 26 prosent.

Om innsatte i fengsel mener fengsel har endret ens situasjon (N=133):

Dette er et fornøydhetsspørsmål hvor skjema spør den innsatte om å gjennomføre straff i fengsel har bidratt til å endre den enkeltes situasjon. I figuren under er svarene sammenlignet med svar for tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll (N=624):

Figur 67: Om innsatte mener straffegjennomføring i fengsel har endret min situasjon (N=133) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=624).

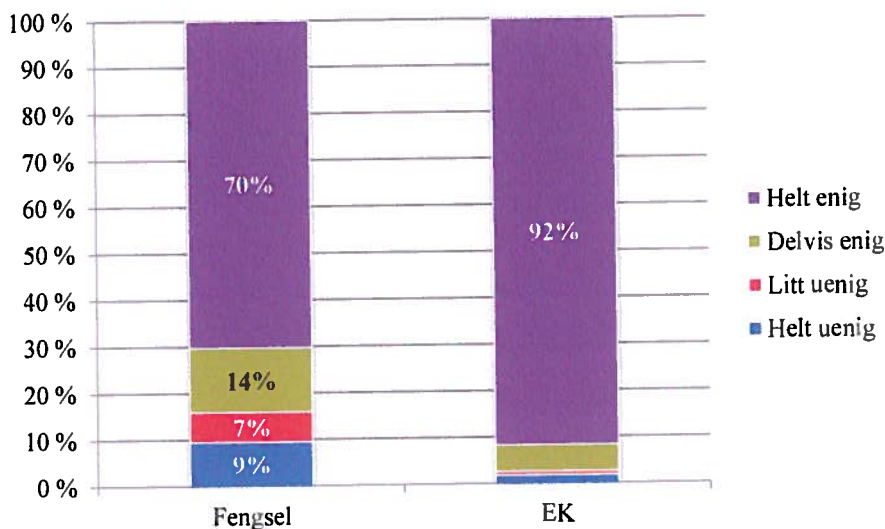

Som figuren over viser er det dobbelt så mange innsatte i fengsel som er uenig i at straff i fengsel har endret ens situasjon enn tilsvarende for domfelte som har gjennomført straff med EK.

Om innsatte har tro på et liv uten kriminalitet etter fengsel (N=138):

Den innsatte er blitt om å skåre for påstanden om *jeg har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene* på en firedelt skala fra helt uenig til helt enig. I figuren under sammenlignes svarene med svar for tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll (N=647):

Figur 68: Om innsatte tror på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene etter fengsel (N=138) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=647).

Figuren over viser hvordan flere domfelte i EK tror på et liv uten kriminalitet etter avsluttet EK enn innsatte etter gjennomført straff i fengsel. 9 prosent er helt uenig og 7 prosent delvis uenig i påstanden om et liv uten kriminalitet etter fengsel. Tilsvarende for EK er hhv. 1 og 2 prosent.

3.3.3: Forskjeller og likheter mellom fengslene

Verdal Fengsel: Hvem har ikke svart?

Ved Verdal Fengsel var det 58 og 61 innsatte, henholdsvis den 21. april og 29. november 2010. Av dette vi får et snitt på 60 innsatte, med 28 returnerte skjema, med en svarprosent på 47 prosent. Lovbruddskategorien vold er hyppigst representert med 26 prosent.

Ilseeng Fengsel: Hvem har ikke svart?

Ved Ilseeng fengsel var det 88 og 82 innsatte, henholdsvis den 1. mars og 29. november 2010. Dette gir et et gjennomsnitt på 85 innsatte, med 76 returnerte skjema, en svarprosent på 89.41 prosent. Igjen er det vold som er høyest representert med 47 prosent.

Hof fengsel: Hvem har ikke svart?

Ved Hof fengsel var det 117 og 121 innsatte henholdsvis den 20. juli og 29. november 2010. Av dette vi får et snitt på 119, med 41 returnerte skjema, som gir en svarprosent på 34,5 prosent. Narkotikaomsetning er høyest representert med 21 prosent.

3.4: Hva er forskjell mellom å gjennomføre straff i fengsel og med elektronisk kontroll?

Det er forskjeller mellom å gjennomføre straff i fengsel og straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Det er to forskjellige former for gjennomføring av ubetinget fengselsstraff.

Fengsel med lavere sikkerhet (åpne fengsler) omfatter totalt 27 enheter i Norge i dag (per januar 2012). Disse enhetene er svært ulike i størrelse, beliggenhet og sammensetning av innsatte.

Noen åpne fengsler er avdelinger tilknyttet lukkede enheter (fengsler med høyere sikkerhetsnivå). De fleste av disse rekrutterer innsatte med mellomlange og lange dommer som gjennomfører den siste delen av straffen i et åpnere regime. Tilbudene er gjerne knyttet til kvalifisering og, tilbakeføring med frigang til lokale tiltak. Noen av disse enhetene er kan også overføre innsatte til delgjennomføring i EK.

Noen åpne fengsler har spesielle tilbud som gjør dem spesielt egnet som progresjonsenheter for innsatte som gjennomfører lange straffer. Flere av disse enhetene har langsiktige tiltak rettet inn mot opplæring, livsmestring og tilbakeføring. Mange av disse er geografisk plassert nær en by/tettsted, og flere er delgjennomføring med EK et mulig tiltak.

En tredje type åpne fengsler er de gamle arbeidsleirene med et relativt stort antall plasser. Det innebærer en høy gjennomstrømning. Målgruppen er innsatte med korte og mellomlange dommer, hvor de fleste dommer er kortere enn 72 dager. Tilbudet er ofte kortere kurs og programmer kombinert med tradisjonell arbeidsdrift. Flere av disse er geografisk plassert langt fra andre enheter og utenfor tettsted/by. For disse er helgjennomføring med EK et alternativ til hele dommen for noen, og delgjennomføring et mulig tiltak for andre. Blant delgjennomførere er det flere med dommer som er kortere enn 4 måneder.

Det er i hovedsak de to siste typene åpne fengsler som påvirkes av innføring av elektronisk kontroll. De er også mer sensitive for svingninger i kriminalitetsbildet, da det ofte er innen lovbruddskategorier som gir korte straffer at endringer oftest inntreffer. Et eksempel på det er nedgangen i veitrafikkriminalitet med nær 6 prosent i 2009, det året som også var EK sitt første driftsår. Kombinasjonen av nedgang i antall domfelte for ruspåvirket kjøring generelt, og det høye antall domfelte som gjennomførte straff for ruspåvirket kjøring i EK, førte til en dramatisk endring for flere åpne fengsler. I etterkant av dette ser vi en økning i innsatte med vinning-, vold og narkotikakriminalitet, som vil føre til å befeste en annen innsattgruppe i de åpne fengslene.

Hva er forskjellen mellom innsatte i åpne fengsler og domfelte med elektronisk kontroll? I EK delrapport 1 om organisasjon, så man på målgruppen for EK ved å undersøke hvem som gjennomførte straff (opp til 90 dager i åpne fengsler) i åpne fengsler. Sammenligningen ble gjort for en dag i 2009 (09.09.2009) for fengslene (N=905) og for perioden frem til denne dagen for EK (N=650). Denne dagen er det et sammenfall for lovbruddskategori med 62 prosent av alle domfelte i EK og åpne fengsler (omfatter 558 domfelte). Dette sammenfallet er redusert fra 66 prosent i 2008. fra Ser man på forskjellene, er det særlig tre lovbruddskategorier som er mest representert i EK: ruspåvirket kjøring, fart og økonomisk kriminalitet (inkludert bedrageri/økonomisk underslag). Ser man på hva som kjennetegner de åpne fengslene, er det vold (legemsbeskadigelse), seksuallovbrudd og narkotika.

Rapporten spurte også om hva som ville skje med mulighet for å søke helgjennomføring hvis man 1) økte denne ut fra fire til ni måneder og 2) så bort fra den betingede delen av dommer med både en ubetinget og en betinget del. For økningen av domslengde, ville dette omfatte bare mindre grupper. Det ville øke andelen domfelte for tyveri og vinningskriminalitet, narkotikadommer og vold. Hvis man så bort fra den betingede delen av dommen, ville det føre til noen flere domfelte for tyveri/vinning, vold (legemsbeskadigelse og legemsfornærmelse), narkotikaforbrytelse og bedrageri/økonomisk utroskap.

3.5: Nye utfordringer etter innføring av elektronisk kontroll?

En av de sentrale målsetningene i utprøving av straffegjennomføring med elektronisk kontroll var å øke kvaliteten på straffegjennomføring. En utfordring for denne evalueringen er også å undersøke om kvaliteten er økt, for hvem og på hvilken måte. Det enkleste er å slutte ut fra brukerevaluering av de som gjennomfører straff med elektronisk kontroll. De har søkt og fått gjennomføre straff hjemme, fortsatt i jobb, betalt boten som fulgte med i dommen, fant nye måter å organisere hverdagen på – mye takket være aktivitetsskjema i EK. I forhold til situasjonen før, er kanskje ikke situasjonen vesentlig bedre eller annerledes. I forhold til å gjennomføre straff i fengsel, så er det annerledes, både for tilknytningen til jobben, forholdet til familien, økonomi og struktur i hverdagen.

Danske Rockwool-fondens forskningsenhet har undersøkt sysselsetning og sosial støtte til domfelte som har sonet med fotlænke og samfundstjeneste i Danmark (Rockwool 2012³⁰). Deres konklusjon er at de som gjennomfører straff hjemmet med fotlænke, eller gjennomfører samfundstjeneste, i mindre grad er avhengig av sosial støtte og er raskere tilbake i arbeidslivet. Det er kanskje ikke så rart ettersom mange av dem ikke har vært avhengig av sosial støtte og de fleste fortsetter i den jobben som de hadde før straffen. Det er også et poeng at selve gjennomføringen av straff med elektronisk kontroll fremmer de egenskapene som også verdsettes av arbeidslivet: Struktur, faste inne- og utetider, avhold fra rusmidler og langsiktig planlegging av aktiviteter.

42 av 168 som hadde gjennomførte straff i åpent fengsel hadde bopel frem til straffegjennomføringen i et EK-fylke. Dette er noen flere enn dem som inngår i brukerundersøkelsen fra de tre åpne fengslene. Av disse 42 hadde 4 personer en dom som var lengre enn 4 måneder. 6 andre gjennomførte bøtesoning (ikke i målgruppe for EK). Av de resterende 32 som var igjen i målgruppa for helgjennomføring, var det 8 innsatte som var dømt for vold (2 av disse til en lang straff over 120 dager). 11 var dømt for ruspåvirket kjøring, ytterligere 4 for brudd på veitrafikklov og 1 var dømt for bedrageri/underslag. De resterende hadde dom for vinning, tyveri og skadeverk.

Av de 32 som var i målgruppa oppgir 12 innsatte at de har mottatt informasjonsbrev (38 prosent), 7 hadde søkt om EK og totalt 20 av de 32 ville ha søkt hvis de hadde hatt informasjon om muligheten for å søke. 16 av disse er fra Oslo, 10 fra Vestfold, 2 fra Troms og 2 fra Hedmark. 12 oppgir at de eier sin egen bolig, 19 at de leier, mens 1 oppgir annet og 1 er uten bolig. 24 oppgir at de ikke har noen kontakt for behandling, 5 har slik kontakt for psykisk helse/rus, 2 har slik kontakt for fysisk helse. 12 oppgir at de er tidligere dømt for samme type lovbrudd, 7 oppgir at de er dømt for annen type lovbrudd. Totalt er det 14 som er tidligere dømt. Dette utgjør 44 prosent av gruppen. Det er 10 prosent flere enn blant dem som gjennomførte straff med EK.

De sterkeste fellestrekkene ved innsattgruppen er at relativt få har jobb og at få har familie med barn:

- 14 oppgir at de har fast jobb, 3 har midlertidig jobb, mens 1 er student. De resterende oppgir ingen jobb. 7 av de uten jobb har kontakt med NAV, 1 av disse i kvalifiseringsprogram.
- 9 har barn, 7 av disse har 1 barn. 6 av de som oppgir at de har barn, oppgir også at de bor med ektefelle/samboer. De resterende oppgir sin sivilstand som enslig eller separert/skilt.

Det er interessant at den gruppen innsatte som ikke har søkt/fått gjennomføre straff med EK i hovedsak ligner på den domfelte i EK, men med tre unntak:

- 1) Flere har tidligere erfaring fra fengsel: 44 prosent i denne gruppen mot 34 prosent i EK.
- 2) Færre har jobb: 53 prosent i denne gruppen, opp til 100 prosent i EK.
- 3) Færre bor i familie med barn/voksen: 28 prosent i gruppen, 38 prosent i EK.

³⁰ Nyhetsbrev fra Rockwool fondens forskningsenhet 1 2012. Tilgjengelig på internett: <http://www.swiflet.com/satsen/nyhedsbreve/15/1/>

De aller fleste i denne gruppen tror uansett det går bra etter endt straffegjennomføring i fengsel. 24 av 32 har svart at de tror på et liv uten kriminalitet de nærmeste 5 årene, 6 innsatte tror ikke på en slik påstand.

Stortingsmelding 37 (2007-2008) ser også på EK som et av flere tiltak for å styrke alternativer til tradisjonell straffegjennomføring i fengsel. Igjen begrunnes dette individuell differensiering:

Innsatte i fengsel er ingen homogen gruppe, og mange har behov for spesiell tilrettelegging. I meldingen drøftes rehabiliteringstiltak for særlig grupper innsatte. Dette gjelder varetektsinnsatte, forvaringsdomte, barn og unge, samiskspråklige innsatte og domfelte, innsatte med utenlandsk statsborgerskap herunder innsatte domfelt av Jugoslavia-domstolen og den internasjonale straffedomstolen (ICC), og innsatte med psykiske problemer og store atferdsavvik. Kvinnelige innsatte omtales også særskilt fordi de tallmessig utgjør en så liten andel av de innsatte³¹.

Det som kjennetegner gruppen som gjennomfører straff med EK er det motsatte av hva som beskrives over. Det er ikke avviket, men det normale som kjennetegner målgruppa. De ligner på oss andre og passer inn i en modell for gjennomføring av straff i samfunn. Dette har flere fordeler;

- For den domfelte selv: jobb, familie, at ikke andre vet at jeg gjennomfører straff, økonomi, ny struktur
- For familien; som får ha mor eller far hjemme, finne nye strukturer i hverdagen
- For samfunnet; skatteinntekter, laver kostnader ved gjennomføring, mindre skadevirkninger

På den andre siden mister fengselet noe av det normale og blir i større grad gjenstand for det som er avvikende og annerledes. Det er derfor en fare for at den individuelle retorikken i begrunnelsen for alternative tiltak kan føre til at de som mest trenger tilrettelagte tiltak i samfunnet og under straffegjennomføring, ikke passer inn i de alternative tiltakene for straffegjennomføring.

Fengsel har også flere fordeler som innsatte trekker frem i brukerundersøkelsene fra de åpne fengslene:

- Tilgang til helsetjeneste og skoletilbud som har tilrettelagte tilbud for kartlegging, vurdering og tiltak.
- Tilbud om undervisningsgrupper og endringsprogrammer i regi av fengselet.
- Tilgang til et fellesskap, et oppgjør med skam og en avstand til negative miljøer.
- Forutsigbarhet.

Som en del av denne evalueringen er det undersøkt for forholdet mellom EK og andre former for straffegjennomføring i samfunn. Det er undersøkt for sammensetningen av domfelte som gjennomfører hele dommen med samfunnsstraff eller med program ruspåvirket kjøring i perioden 2 år før prøveprosjekt med EK og under EK-perioden. Det er også sett på antall domfelte med prøveløslatelse/hjemmesoning før og under EK i forhold til delgjennomføring. Her har imidlertid antallet gjennomføringer vært så lavt at det er vanskelig å vite om endringer skyldes EK eller andre årsaker.

Tabellen under viser endringer for straffegjennomføring i samfunn, program mot ruspåvirket kjøring og samfunnsstraff og straffegjennomføring i fengsel for differansen for perioden 2008 – 2010 i forhold til perioden 2006-2008 sett i forhold til EK helgjennomføring. Her er det sammenlignet for hovedlovbrudd, kjønn og alder for hver straffereaksjon/gjennomføringsform for differansen mellom de to periodene. For Vestfold er det f.eks. en nedgang i program mot ruspåvirket kjøring med 16,8 prosent for hovedlovbruddet ruspåvirket kjøring og 6,5 prosent for veitrafikk fra perioden 2006-08 til perioden 2008-10. Her finner man domfelte med samme hovedlovbrudd/kjønn og alder i EK for perioden 2008-10. På samme måte er det en nedgang i for vold og bedrageri i samfunnsstraff, som kan forklares på samme måte. Kategorien fengsel innebærer at det er en tilstrekkelig nedgang i hovedlovbrudd/kjønn/alder for å forklare EK i 2008-10.

³¹ Stortingsmelding 37 2007-2008, Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn. Side 10.

Tabell 15: Endringer for straffegjennomføring i samfunnsfengsel ift. EK helgjennomføring 2008-10.

	Program mot ruspåvirket kjøring	Samfunnsstraff	Fengsel
Vestfold	16,8 % ruspåvirket kjøring 6,5 % veitrafikk	65,2 % vold 19,4 % bedrageri	Dekket utenom ruspåvirket kjøring og dokumentforfalskning
Oslo	Økning	73,8 % bedrageri 3,3 % narkotika	Dekket utenom fart, narkotika og dokumentforfalskning
Rogaland	Økning	45 % økonomi 14,3 % dokument 2,2 % bedrageri	Dekket utenom økonomi og fart
Hedmark	7,1 % ruspåvirket kjøring 9,1 % veitrafikk	Økning	Dekket utenom dokumentforfalskning
Sogn og Fjordane	42,9 % promille	87,5 % narkotika 80 % bedrageri 50 % økonomi 10,5 % vold	Dekket
Troms	3,3 % veitrafikk	35,7 % bedrageri 17,6 % vold	Dekket

Det er to enheter (Oslo og Rogaland) som har en økning i program mot ruspåvirket kjøring mellom de to periodene. I Hedmark er det en økning for alle kategorier i samfunnsstraffen. Det er størst endringer for økonomi og vold. I Sogn og Fjordane er det også stor endring for narkotika. Dette kan skyldes flere forhold, men under ellers uendrede forhold ville variasjonen kunne skyldes innføring av EK.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er en form for fengselsstraff og skal ikke påvirke andre straffereaksjoner direkte. Det er imidlertid mulig å tenke seg at det kan skje endringer i dom for spesielle grupper domfelte på kort sikt eller for lovbruddskategorier på lang sikt. Imidlertid ser det også ut som økt oppmerksomhet om friomsorgen og straffegjennomføring i samfunn genererer flere dommer til program mot ruspåvirket kjøring (Oslo og Rogaland) og samfunnsstraff (Hedmark).

Etablering av straffegjennomføring med elektronisk kontroll har konsekvenser for hvem som blir igjen i fengslene, og sammen med svingninger som påvirker sammensetning av domfelte, påvirker det hvem som gjennomfører straff hvor. I tråd med Stortingsmeldingen gjennomføres nå en kapasitetsberegning for å kunne planlegge for morgendagens behov for straffegjennomføring. I de siste årene har andelen åpne fengselsplasser økt fra 30 prosent i 1997 til nær 40 prosent i dag. Med EK vil færre gjennomføre hele straffen sin i fengsel, flere vil kunne bruke de åpne anstaltene i en progresjonsoneing.

De som gjennomfører hele straffen med EK har oftest korte dommer, oftest for ruspåvirket kjøring, økonomikriminalitet og narkotika. Delgjennomføring med elektronisk kontroll representerer også et skjevt utvalg i forhold til de som sitter i fengsel. Mer enn 30 prosent av dem som gjennomfører deler av straffen i EK har en økonomidom (bedrageri/økonomisk utroskap/dokumentfalsk). Ytterligere 27 prosent har en dom for narkotika, som oftest omfatter økonomi. 20 prosent er dømt for vold. Den store gruppen som er dømt for annen vinningskriminalitet mangler.

En planlegging av fremtidens tiltak for straffegjennomføring kan bli enklere med EK. Fleksibiliteten i systemet gjør at kapasiteten lett kan økes. Problemet oppstår når etterspørselen er lav og prosjektet står med ubrukt kapasitet i form av tilsatte. I fire av de seks prøvefyllkene har kapasiteten i perioden vært under halvparten av planlagt. Bemanningen i prøveperioden var knyttet til en turnusordning med to skift som betinget en grunnbemanning på 6-7 personer.

Vedlegg:

- Figurer og tabeller
- Begreper og definisjoner knyttet til straffgjennomføring med elektronisk kontroll
- Kvalitetsmåling om straffgjennomføring med elektronisk kontroll
- Evaluering av EK: Kvalitetsmåling om soning i åpne fengsler

Figurer :

- Figur 1: Straffereaksjoner, etter type reaksjon og lovbruddskategori. 1997-2010. Kilde SSB Tabell 26.
- Figur 2: Domslengde for innsettelse i fengsel (n=8537), innsatte (n=2404) og loslatelser (n=8540) i 2009.
- Figur 3: Lovbruddskategori for innsatte 1.1. 2009 (n=2611) og innsettelse i 2009 (n=11864). Tall fra SSB.
- Figur 4: Straffegjennomføring i fengsel og i samfunn for av ruspåvirket kjøring i 2009. N=2278.
- Figur 6: Forholdet mellom målgruppe og søknader til helgjennomføring i prøveperioden 2008 – 10
- Figur 7: Andel søknader i forhold til utsendte infobrev 2008-10 fordelt for provefylke. Antall infobrev ut er 3921, antall søknader inn er 3098, andel for alle enheter/alle år er 79 prosent.
- Figur 8: Avslag på søknader etter vurdering første instans i prosent per år. N=1041.
- Figur 9: Avslag på oversendte søknader etter vurdering i andre instans i prosent per år. N=314.
- Figur 10: Andel innvilgede søknader om helgjennomføring i forhold til antall infobrev sendt ut. N=3921.
- Figur 11: Sokere og pålenkede for perioden 2008-2010 fordelt på EK-enhetene. N= hhv. 397 og 180.
- Figur 12: Andel innvilgede søknader om delgjennomføring for årene 2008 – 10 per fylke. N=180.
- Figur 13: 10 fengsler som initierer flest søknader om delgjennomføring i perioden 2008 – 2010. N=112.
- Figur 14: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008 – 10 etter enhet i EK. N=200.
- Figur 15: Forholdet mellom aldersgrupper og lovbruddskategori. N=200.
- Figur 16: Domslengde for ubetinget dom for delgjennomførere i EK. N=198.
- Figur 17: Fordeling av lovbrudd fordelt på avgivende enhet > 10 delgjennomførere i EK. N=127.
- Figur 18: Aldersfordeling fordelt for kjønn, alle. Relativ fordeling. N=1476 menn, 197 kvinner.
- Figur 19: Aldersfordeling fordelt for hovedlovbrudd for kvinner. Absolutt fordeling. N=197.
- Figur 20: Hovedlovbrudd fordelt for alder i EK. Absolutte tall. N=1673.
- Figur 21: Hovedlovbrudd fordelt for enhet i EK. Absolutte tall. N=1673.
- Figur 22: Hovedlovbrudd fordelt for enhet i EK. Relativ fordeling. N=1673.
- Figur 23: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509.
- Figur 24: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285.
- Figur 25: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164.
- Figur 26: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416.
- Figur 27: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102.
- Figur 28: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197.
- Figur 29: Fordeling av nyinnsettelse i eller utenfor fengsel i 2010, alder og kjønn. N=6883.
- Figur 30: Gjennomsnittlig domslengde for hver enhet og for alle enheter i prøveperioden. N=1777.
- Figur 31: Domslengde aktive saker i prøveperioden 2008-2010 for alle enheter. N=1777.
- Figur 32: Fengsel > 90 dager i perioden 2006-08 (n=12074) og 2008-10 (n=9893), helgjennomføring med EK 2008-10 (n=1673). Absolutte tall.
- Figur 33: Differanse mellom ant. domfelte > 90 dg. 2006-08 vs 2008-2010. Absolutte tall. N=-2181.
- Figur 34: Fengsel i region øst > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1911) og 2008-10 (n=1628), helgjennomføring med Oslo EK 2008-10 (n=509). Absolutte tall.
- Figur 35: Fengsel i region sør > 90 dager i perioden 2006-08 (n=2132) og 2008-10 (n=1935), helgjennomføring med Vestfold EK 2008-10 (n=286). Absolutte tall.
- Figur 36: Aldersfordeling i region sør > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1988) og 2008-10 (n=1481), aldersfordeling for helgjennomføring med Rogaland EK 2008-10 (n=416). Absolutte tall.
- Figur 37: Fengsel i region sørvest > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1988) og 2008-10 (n=1481), helgjennomføring med Rogaland EK 2008-10 (n=416). Absolutte tall.
- Figur 38: Fengsel i region nordøst > 90 dager i perioden 2006-08 (n=2435) og 2008-10 (n=1952), helgjennomføring med Hedmark EK 2008-10 (n=164). Absolutte tall.
- Figur 39: Fengsel i region vest > 90 dager i perioden 2006-08 (n=1484) og 2008-10 (n=1306), helgjennomføring med Sogn og Fjordane EK 2008-10 (n=102). Absolutte tall
- Figur 40: Fengsel i region nord > 90 dager i perioden 2006-08 (n=2122) og 2008-10 (n=1591), helgjennomføring med Troms EK 2008-10 (n=197). Absolutte tall.
- Figur 41: Sammenligning av straffegjennomføring i samfunn 2002 – 2010 hentet fra kriminalomsorgens årsstatistikk 2010, KSF.
- Figur 42: Sammenligning av straffegjennomføring i samfunn 2002 – 2010 hentet fra kriminalomsorgens årsstatistikk 2010, KSF.
- Figur 43: Sammenligning i differanse mellom helgjennomføring med EK og samfunnsstraff i fylker med og fylker uten EK for EK prøveperiode 2008-10 med tilsvarende periode 2006-08 for alle fylker.

Figur 44: Sammenligning for tidligere og nye dommer for 401 deltagere i EK 1. halvår 2009 målt per 3. november 2011 fordelt for hovedlovbrudd.

Figur 45: Sivilstand i prosent for de som har svart. 18 har ikke svart på spørsmålet. N=764.

Figur 46: Bor med barn i forhold til bosituasjon med voksne. N=714.

Figur 47: Oppgitt dom for denne dommen i prosent. N=724.

Figur 48: Hvor fikk domfelte først informasjon om straffegjennomføring med elektronisk kontroll. N=856.

Figur 49: Fornøydhet med informasjon om innhold/forventninger, konsekvenser ved brudd og informasjon til samboende voksne under gjennomføring av EK. N=hhv. 766, 764 og 616.

Figur 50: Viktigste motivasjon for å søke EK. N=1574.

Figur 51: Fornøyd med hvordan kontrollene er blitt gjennomført hensyn til pårørende, samboende og kolleger. N=682.

Figur 52: Tilbud som har vært viktigst for domfelte i EK. Relativ fordeling av svar. N=724.

Figur 53: Om domfelte er fornøyd med samarbeidet med friomsorgen, de ansatte har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon, respekt for mitt hjem og privatliv og samarbeid om innholdet i EK. N=hhv. 763, 763, 745 og 736.

Figur 54: Domfelte synes EK har vært krevende å gjennomføre. Relativ fordeling. N=763.

Figur 55: Klassifisering av positive og negative utsagn om EK. Relativ fordeling (N=400).

Figur 56: Domfeltes deltagelse i planlegging av fremtidsplan/individuell plan i gjennomføringstiden.

Figur 57: Straffegjennomføring med EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon. N=621.

Figur 58: Gjennomsnittlig utvalg for alle fengsler og svar for alder. Relativ fordeling N=hhv. 265 og 136.

Figur 59: Sivilstand for innsatte i åpne fengsler. N=145.

Figur 60: Innsattes bosituasjon med andre voksne for innsettelse i fengsel. Relativ fordeling. N=145.

Figur 61: Sammenligning mellom fordeling av lovbruddskategorier i brukerundersøkelse av EK og i tre åpne fengsler. N=hhv. 727 og 127.

Figur 62: Sammenligning tidligere dom, åpent fengsel vs EK. N=se over.

Figur 63: Domfeltes tilfredshet med tilsattes evne til å sette seg inn i den domfeltes situasjon i fengsel (N=143) og i EK (N=766).

Figur 64: Domfeltes tilfredshet med samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel (N=143) og i EK (N=766).

Figur 65: Domfeltes tilfredshet med om straffegjennomføringen har vært krevende i fengsel (N=138) og i EK (N=766).

Figur 66: Domfeltes deltagelse i utvikling av fremtidsplan/individuell plan i fengsel (N=143) og i EK.

Figur 67: Om innsatte mener straffegjennomføring i fengsel har endret min situasjon (N=133) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=624).

Figur 68: Om innsatte tror på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene etter fengsel (N=138) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=647).

Tabeller:

Tabell 1: Informasjonsbrev ut og søknader inn i antall og prosent fordelt for år og totalt.

Tabell 2: Infobrev, søknader og avslag i region (avslag 1) og avslag etter egnethetsvurdering (avslag 2) samt omgjøring av søknader (klagesaker, søknader trukket osv.) i antall.

Tabell 3: Kvinner som delgjennomførere i antall og andel av alle delgjennomførere. Siste kolonne gjengir andel kvinner som gjennomfører straff med EK totalt. N totalt EK = 1673.

Tabell 4: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008 – 10 etter enhet i EK. N=200

Tabell 5: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509

Tabell 6: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285

Tabell 7: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164

Tabell 8: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416

Tabell 9: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102

Tabell 10: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197

Tabell 11: Nokkeltall for fengselsutvalg for hvert fengsel og for alle. N=264

Tabell 12: Sammenligning største ulempe ved fengsel vs. viktigste motivasjon for EK. Rangert etter viktigste motivasjon for EK. I prosent av alle.

Tabell 13: Sammenligning tiltak under straffegjennomføring i fengsel vs elektronisk kontroll. I prosent.

Tabell 14: Sammenligning vurdering av tilbud under straffegjennomføring i fengsel vs elektronisk kontroll.

Sammendrag av delrapport 1: Organisering

Den første delrapporten ser på forskjeller og likheter i praksis ved de seks ulike prøvefylkene. En tidligere kartlegging av ressursbruk i friomsorgen viser store forskjeller for gjennomføringsformer og ressursbruk per gjennomføring. Det er også forskjell i størrelse, organisering i hoved- og underkontorer, organisering av arbeidsmåter osv.

Prosjektet bragte med seg en ny kultur inn på friomsorgskontorene: Teamorganisering, døgnkontinuerlig ansvar for gjennomføring av straff, kontrollbesøk, urinprøver og utåndingsprøver, egnethetsvurderinger og høyere krav til samarbeid med regionsadministrasjonen om saksbehandling ved inntak osv. I tillegg fikk friomsorgen 50 nye stillinger, halvparten av disse med fengselsfaglig bakgrunn. (Vestfold friomsorgskontor) fikk det faglige ansvaret for nattjeneste når det lokale kontoret ikke er på vakt etter kl. 22 om kvelden og før kl. 07 (10) om morgenen. Det innebar ekstra utfordringer i forhold til etablering av turnustjeneste i denne enheten, selv om turnus er en ny utfordring for alle de seks friomsorgskontorene. Rapporten har også et fokus på organisering på kontoret og mellom hovedkontor og eventuelt underkontor. Dette er praktisert på ulike måter enhetene imellom, som også gir tilgang til ulike erfaringer.

Rapporten setter søkelys på saksbehandling ved inntak og forskjeller i samarbeidet mellom regionen og friomsorgskontoret. I perioden uke 1-38 i 2009 (N=408) skjedde 95 prosent av avslagene som ble gitt for søknader om helgjennomføring i Rogaland før egnethetsvurdering, 5 prosent fikk avslag etter egnethetsvurdering. I Troms skjedde 55 prosent av avslagene før egnethetsvurdering, 45 prosent etter.

Rapporten så også på hvem som fikk straffegjennomføring med EK i de seks prøvefylkene og fordelingen av lovbruddskategorier, kjønn og alder i fylkene. For lovbruddskategorier så rapporten på hvordan veitrafikk (ruspåvirket kjøring og fart), økonomi og narkotikaomsetning forklarte 80 -90 prosent av alle lovbrudd i EK, men også hvordan disse var fordelt på ulikt i prøvefylkene. Denne ulikheten hang også sammen med forskjeller i aldersgrupper.

Med utgangspunkt i domfeltes hovedlovbrudd så rapporten på sammensetning av domfelte i EK sammenlignet med kriminalitetsbildet og sammensetning av straffedømte i andre former for straffegjennomføring. På denne måten var det også mulig å lage en modell for forskjellene prøvefylkene imellom og lage scenarier for fylker som ikke hadde EK. Det var også mulig å lage framskrivninger for å se konsekvenser av endringer i forhold til lenge på gjennomføringstid med EK eller endringer i forhold til å se på den ubetingede delen av dommen til forskjell fra å se hele domslengden. Rapporten viste også hvilke lovbrudds- og alderskategorier som ble inkludert i målgruppen ved ulike vurderinger av søkekriterier. Spesielt var rapporten opptatt av å se på lovbruddskategorien vold, som i hovedsak var unntatt fra målgruppen. Rapporten viset hvordan voldskriminalitet ofte omfatter yngre domfelte og førstegangsdomte. Det har skjedd en oppmykning av vurdering av domfelte med voldslovbrudd som søker EK gjennom perioden, særlig for de yngste.

Sammendrag av delrapport 2: Ressurser

Den andre delrapporten hadde fokus på ressurser, og så på ressursbruk og kostnadsfordeling i prøvefylkene. Her undersøkes hvordan variasjoner i søknadsutviklingen skaper utfordringer for planlegging og ressursbruk i enhetene. I alle fylkene var det svingninger i antall oversendte saker til kriminalomsorgen som førte til forskjeller i søknadsutviklingen i EK.

Rapporten så på regnskapstall for første driftsår 2009 og beregnet kostnader fordelt på enhet etter antall domfelte dette året. I regnskapet for 2009 var det en budsjettoverskridelse på 2 millioner av et samlet budsjett på nær 44 millioner (4,5 prosent). Nær 80 prosent av kostnadene var lønnskostnader. For noen enheter var andelen av lønnskostnadene høyere på grunn av natt-turnus, tilsettelse av koordinator og bruk av kontrollører.

I prosjektplanen var alle enheter gitt de samme rammene for ansettelse og anskaffelse. Årsaken til dette var behovet for en grunnbemanning for drift av 2 skift turnus med opptid fra kl. 07:00 til 22:00 på hverdager og fra kl. 10:00 til 22:00 i helgene. Antall domfelte som var pålenket påvirket i liten grad kostnadene i prosjektet. For kostnader per gjennomføring spiller derimot antall domfelte inn som den viktigste faktoren og førte til at en gjennomføring av straff med EK i Sogn og Fjordane kostet opptil fire ganger så mye som i Oslo.

Fordelingen beregner totale kostnader inkludert felleskostnader til kontrollsentral og infrastruktur fordelt på antall domfelte i 2009 til kr. 2.146,- per døgn. Hvis regnestykket kun inkluderer kostnader i enheten beregnes kostnaden per gjennomføring til kr. 1553,67 per døgn i første driftsår. Kostnader for Oslo alene er på samme måte beregnet til 672,30 per døgn. Selv om hoveddelen av kostnadene er lønnskostnader vil trolig kostnadene i prosjektet reduseres ved ordinær drift. Disponering av ledige personalressurser til andre oppgaver i friomsorgen må også tas inn i regnestykket. Dette vil gi en lavere kostnad per straffegjennomføring i EK.

Sammendrag av delrapport 3: Kompetanse

Delrapporten om kompetanse inneholder en kartlegging av medarbeidernes utdanning og bakgrunn og undersøker om tilsatte i EK opplever å få brukt sin utdanning og jobberfaring i arbeidet. Hovedfunn i denne undersøkelsen peker på at mange med sosialfaglig bakgrunn i mindre grad opplever at de får brukt sin kompetanse i jobben med EK. Det samme gjelder tilsatte med høyere akademisk utdannelse.

I undersøkelsen kartlegges aktiviteter over to arbeidsuker for å se hvilke oppgaver som er knyttet til arbeidet som kriminalomsorgskonsulent i EK. Rapporten innfører et skille mellom direkte personrettede aktiviteter og ikke personrettede aktiviteter og finner at de to arbeidsområdene er like store. I de ikke personrettede aktivitetene inngår saksbehandling (30 prosent), møter (6 prosent), overlapping (6 prosent) og bilkjøring (3 prosent). Blant de personrettede aktivitetene inngår individuelle samtaler (9 prosent), pålenking (8 prosent), kontroll på bopel (7 prosent) og obligatorisk oppmøte (7 prosent). De mest omfattende aktivitetene er knyttet til saksbehandling, dokumentbehandling, føring av fagsystemer, føring av arkiv med nær 30 prosent. Innholdsfaglig arbeid utgjør det nest største området og omfatter individuelle samtaler, egnethetsvurdering, oppstartmøter, obligatorisk oppmøte og grupper. Dette utgjør 23 prosent. Kontroll på bopel og på sysselsetningssted og alarmhåndtering utgjør til sammen 17 prosent. Møter og overlapping utgjør 13 prosent.

Rapporten tar også opp forhold knyttet til eksterne kontrollører som er engasjert for å gjennomføre kontroller med domfelte på steder og/eller tider som det er ressurskrevende å gjennomføre på andre måter. Det er igangsatt et arbeid for å kvalitetssikre tilsetningsforhold rundt kontrollører i forbruker og administrasjons-departementet FAD. Det er varierende erfaringer med bruk av eksterne kontrollører i prøvefylkene. Forskjeller i organisering av eksterne kontrollører er også knyttet til demografiske og geografiske forhold i fylket. I noen områder har det også vært prøvd ut andre modeller for gjennomføring av straff for domfelte som bor langt fra friomsorgskontoret. En slik modell er å utsette oppstart av gjennomføring innen et område for å gjennomføre disse samlet i et tidsrom (Bornholm-modellen).

Sammendrag av delrapport 4: Teknologi

Rapporten om teknologi ser på teknologi som system og forholdet mellom teknologi og mennesker, både tilsatte som bruker teknologi som hjelpemiddel og domfelte som blir kontrollert ved hjelp av teknologi. I EK er det aktivitetsskjema som regulerer inne- og utetidene for domfelte. Overtredelse av disse tidene vil føre til en alarm som håndteres gjennom fastsatte prosedyrer. I hvilken grad teknologi som en dynamisk del av straffegjennomføringen og hvordan tilpasses teknologien den enkelte domfeltes behov.

Hver dag registreres rundt 150 alarmmeldinger hver dag. Rundt 60 prosent av disse er alarmer med høy eller middels viktighet. De fleste av disse handler om at domfelte har forlatt boligen eller kommet tilbake på et annet tidspunkt enn avtalt i avtaleskjema. Det er forskjell mellom EK-enhetene i andel slike alarmer, særlig når det gjelder sen ankomst til bolig. Her er det også forskjell på rutiner for endring og oppdatering av aktivitetsskjema som skaper forskjeller. Noen alarmer skjer i serier, gjerne ved pålenking eller andre endringer.

Rapporten ser også på bruk av teknologi på andre områder i prosjektet. Som et delprosjekt ble det gjort forsøk med fjernaksess med tilgang til fagsystemene for å undersøke eller føre oppdateringer når konsulenten var ute hos domfelte ved på/avlensing eller på kontroll. Gjennom dette delprosjektet ble alle tilsatte utstyrt med bærbar PC og utstyr for sikker tilkobling til kriminalomsorgens systemer. En annen måte å bruke teknologi på er som kommunikasjon. Tilgang til tilsatte via telefon er et av de tiltakene som domfelte fremhever i evaluering av ordningen.

Sikkerheten i EK er i stor grad knyttet til bruk av teknologi. Både tilsatte og domfelte må ha tillit til at teknologien fungerer som den skal. Samtidig er det samspillet mellom gjennomføringsplanen (aktivitetsskjema), teknologi og kontroller som sammen ivaretar sikkerheten i ordningen. Færre enn fem prosent har brutt vilkårene og blitt overført fengsel i prosjektperioden. De aller fleste av disse etter bruk av rusmidler. Svært få domfelte er overført fengsel etter brudd på andre vilkår. Dette tolkes som en suksess for ordningen.

Begreper og definisjoner knyttet til straffegjennomføring med elektronisk kontroll:

Straffegjennomføring: Fellesbetegnelse på at en domfelt gjennomfører den forpliktelse som følger av en rettskraftig straffedom. Kan innebære opphold i fengsel eller å etterleve pålegg og begrensninger ute i samfunnet.

Kriminalomsorgskonsulent: Saksbehandler/kontaktperson i kriminalomsorgen med ansvar for oppfølging av den domfelte underlagt elektronisk kontroll. Kriminalomsorgskonsulentene utarbeider planer og følger opp den domfelte med kontroller og samtaler.

Kontrollsentral: kontrollsentralen for mottak av alarmer etableres i KITT kundesenter i Horten. Begrepet brukes om kontrollsentralfunksjonen inkludert bruker- og driftsstøttefunksjonene.

Kontrollsentral-vakt: Personell ved kontrollsentralen i KITT med oppgaver å følge med på alarmer og lignende.

EK-gruppe: Organisatorisk gruppe av kriminalomsorgskonsulenter ved friomsorgskontoret i det geografiske området domfelte er underlagt elektronisk kontroll. Friomsorgslederen er også leder av EK-gruppen.

Eksterne kontrollører: Personer som er spesielt innleid for å gjøre uanmeldte kontrollbesøk og andre oppgaver.

Domfelt: Person idømt straff. Kan kun få innvilget straffegjennomføring med elektronisk kontroll dersom personen tilfredsstiller bestemte krav.

Løsning: Hele løsningen som skal anskaffes. Inneholder IT-løsning sentralt og EK-utstyr.

IT-løsning: Omfatter all nødvendig programvare og utstyr sentralt, herunder utstyr som besørger kommunikasjon inn i Kundens nettverk.

Programvaren: All programvare som leveres med IT-løsningen.

EK-utstyr (kontrollutstyr): Samlebetegnelse på basestasjon og fotlenke og eventuelt annet utstyr som benyttes ute i felten.

Basestasjon: Enhet plassert i boligen til den domfelte som definerer kontrollsonen.

Fotlenke: Enhet festet til benet eller armen til den domfelte, som sammen med basestasjonen avgjør om domfelte er innenfor kontrollsonen eller ikke.

Kontrollsonen: Det avgrensede området hvor domfelte må oppholde seg på bestemte tider av døgnet hvor vedkommende er under elektronisk kontroll. Vil normalt være innendørs i domfeltes bolig.

Helgjennomføring: Domfelte som gjennomfører hele straffen med elektronisk kontroll

Delgjennomføring: Domfelte som gjennomfører deler av straffen med elektronisk kontroll, som en utslusing den siste perioden frem mot løslatelse.

Pålenking: Prosedyre for montering av fotlenke, installering av basestasjon og iverksetting av straffen.

Avlenking: Prosedyre for nedkobling av basestasjon, avmontering av fotlenke, avslutning av straffen.

Utgang: Domfelte forlater kontrollsonen/drar hjemmefra.

Inngang: Domfelte ankommer kontrollsonen/kommer hjem.

Dato: (mm/åå):

--	--	--	--

EK-team/kontor:

--

KRIMINALOMSORGEN

Kvalitetsmåling om straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er et toårig prøveprosjekt i seks fylker i Norge. I denne prosessen er prosjektet avhengig av dine tilbakemeldinger for å utvikle tiltaket og for å gjøre en bedre jobb.

Svar på spørsmålene og kryss av for påstandene på de neste sidene. I kommentarboksene kan du også skrive inn dine kommentarer eller synspunkter hvis du har mer på hjertet.

Sammen med skjemaet får du en ferdig frankert konvolutt som du kan bruke for å sende skjema til Kriminalomsorgens Utdanningscenter KRUS, som har ansvaret for evaluering av prøveprosjektet. Du kan ellers levere skjema til EK-konsulenten som vil sende skjemaet videre.

Det er frivillig å svare på skjemaet og du kan hoppe over spørsmål som du ikke ønsker å svare på. Alle opplysninger vil bli behandlet på en slik måte at de ikke kan knyttes til deg som person. Opplysningene vil bli oppbevart på en forsvarlig måte.

Takk for hjelpen!

Ikke skriv navn på skjema

Benytt vedlagte ferdigfrankerte konvolutt eller lever skjema til EK-konsulenten.

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
v/Tore Rokkan
Postboks 6138 Etterstad
0602 Oslo

1) Om deg under straffegjennomføringen

Kjønn Mann Kvinne Alder år

Sivilstand Enslig Gift/partner Samboende Skilt/separert

Voksne som du bor sammen med Ingen Dine foreldre Samboer/ektefelle Venner

Barn under 16 år du bor sammen med Ingen barn 1 barn 2 barn 3 eller flere barn

Hva er du dømt for denne dommen?

Hvor lang dom har du i denne dommen (samlet dom i antall dager): dager

Ble du innkalt til personundersøkelse (PU) før du fikk denne dommen? Ja Nei

Er du tidligere dømt for samme type forhold Ja Nei

Eller andre forhold

2. Informasjonen du har fått om å sone med fotlenke

Hvor fikk du først informasjon om straffegjennomføring med elektronisk kontroll:

Av politi/påtale Av advokat I retten I fengsel Fra familie
I brev fra kriminalomsorgen Av en som har gjennomført tidligere Andre:

Jeg fikk god nok/riktig informasjon om innholdet i soningen og hva som var forventet av meg

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Jeg fikk god nok/riktig informasjon om konsekvensene ved brudd

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Voksne som jeg bor sammen med fikk god nok informasjon om hva EK handlet om

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Hvilken informasjon er det viktig at dine pårørende/personer som du bor sammen med får om EK?

Hva var den viktigste motivasjonen for deg for å søke om å få EK. Sett kryss og/eller kommenter

Kommentarer:

- Fengselsstraff hjelper ikke
- Unngå fravær på jobben
- Ikke miste kontakt med familie
- Overbevist av friomsorgen
- Overbevist av andre i samme situasjon
- Lei av å sone i fengsel
- Forventningspress fra familie
- Redd for å gjenta ny kriminalitet
- Redd for å miste jobben
- At ikke andre får vite at jeg soner dom
- Annen motivasjon for å søke EK

☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	
☐	

3 Din kontakt med friomsorgen og innholdet i soningen

Hvilken sysselsetting har du hatt under straffegjennomføringen?

Hvilke tiltak har du hatt kontakt med i gjennomføringstiden?

NAV Arbeid (Aetat) ☐	NAV Trygd (Tygdekontor) ☐	Sosialkontor ☐	Behandling fysisk helse ☐
Behandling rus/psykisk helse ☐	Frivillig organisasjon ☐	Skole/kurs ☐	Økonomirådgiver ☐

Andre tiltak (eks. oppfølgingsklasser, samarbeid med andre etater som NAV, i ansvarsgruppe osv)

Spesifiser andre tiltak:

Jeg er fornøyd med måten kontrollene har blitt gjennomført på

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Jeg er fornøyd med måten pårørende, samboende og kolleger er tatt hensyn til under kontrollene

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Har du kommentarer til måten kontroller ble gjennomført på:

Hvilke av tilbudene over har vært viktigst for deg. Sett kryss og/eller kommenter

Samtaler med kontaktperson i EK

Temamøter

Deltagelse i program

Konfliktråd/megling

Telefonsamtaler med tilsatt i EK

Andre tiltak

Kommentarer:

Hvilke tilbud burde du ha hatt under straffegjennomføringen hvis du selv kunne velge:

4 Dine oppfatninger

Hvor enig eller uenig er du i disse påstandene? Sett bare ett kryss i den ruten som du synes passer best for deg?

Jeg er fornøyd med samarbeidet med friomsorgen under gjennomføring av EK

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

De tilsatte i EK har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Mitt hjem og privatliv har blitt respektert av de tilsatte i EK

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

De tilsatte i EK og jeg samarbeidet om hva innholdet under soningen skulle være

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Jeg synes EK har vært krevende å gjennomføre

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Jeg ville anbefale en venn å søke EK

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Hvordan har det vært for deg å sone med fotlenke? Fordeler og ulemper med EK:

Har du vært med i utviklingen av en fremtidsplan/individuell plan under gjennomføringstiden?

Ja Har ikke ønsket det Har ikke blitt spurt

Hvilke mål er viktigst for deg i din fremtidsplan/individuell plan:

Hvis du har en fremtidsplan/individuell plan, hvor enig eller uenig er du i påstandene:

a) Saksbehandleren har hjulpet meg i å utarbeide fremtidsplanen/individuell plan

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

b) Fremtidsplanen/individuell plan har vært viktig for meg for å planlegge hva jeg skal gjøre etter endt soning

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Hvis du tenker på tiden etter soning; hva er det viktigste for at du skal leve et liv uten kriminalitet?

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll har bidratt til å endre min situasjon

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Har du andre kommentarer til EK-teamet eller synspunkter i forhold til soningen?

Jeg har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

Takk for at du tok deg tid til å fylle ut dette skjemaet. Er det spørsmål du savner eller ting vi skulle spurt om?

Takk for hjelpen!

Ikke skriv navn på skjema

Benytt vedlagte ferdigfrankerte konvolutt eller lever skjema til EK-konsulenten.

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
v/Tore Rokkan
Postboks 6138 Etterstad
0602 Oslo

+

+

Dato: (dd/mm/åå):	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	Fengsel:	<input type="text"/>	Iseng fengsel
-------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------	----------------------	---------------

KRIMINALOMSORGEN

Evaluering av EK: Kvalitetsmåling om soning i åpne fengsler

Dette er en kvalitetsmåling om det å sone straff i et åpent fengsel. Resultatene av denne undersøkelsen skal brukes til å utvikle nye, og alternative former for straffgjennomføring i Norge. En av disse som nå prøves ut er straffgjennomføring med elektronisk kontroll (EK). Denne kvalitetsmålingen inngår i evalueringen av hjemmesoning med fotlenke (EK) som alternativ til soning i fengsel. Selv om du ikke har hørt om alternative former for straffgjennomføring eller har anledning til å søke EK, så ber vi deg om å delta i denne kvalitetsmålingen.

Straffgjennomføring med elektronisk kontroll er et toårig prøveprosjekt i seks fylker i Norge. Disse fylkene er Vestfold, Oslo, Hedmark, Rogaland, Sogn og Fjordane og Troms. Det gjennomføres tilsvarende måling som denne for deltagere med fotlenke for å sammenligne de to måtene å gjennomføre ubetinget straff på.

På de neste sidene skal du svar på spørsmålene og kryss av for påstandene. I kommentarboksene kan du også skrive inn dine kommentarer eller synspunkter hvis du har mer på hjertet.

Sammen med skjemaet får du en ferdig frankert konvolutt som du kan bruke til å sende skjema til Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS, som har ansvaret for evaluering av EK. Du kan ellers levere konvolutten til fengselet, som vil konvolutten uåpnet til KRUS.

Det er frivillig å svare på skjemaet, og du kan hoppe over spørsmål som du ikke ønsker å svare på. Alle opplysninger vil bli behandlet på en slik måte at de ikke kan knyttes til deg som person. Opplysningene vil bli oppbevart på en forsvarlig måte.

Takk for hjelpen!

Ikke skriv navn på skjema

Benytt vedlagte ferdigfrankerte konvolutt eller lever konvolutten til fengselet som vil videresende den uåpnet.

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
 v/Tore Rokkan
 Postboks 6138 Etterstad
 0602 Oslo

+

+

+

+

1) Om deg før straffegjennomføring

Her spør vi deg om situasjonen før påbegynt soning. Om deg, familieforhold og jobb:

1.1 Kjønn Mann Kvinne Alder år

1.2 Sivilstand Enslig Gift/partner Samboende Skilt/separert

Hvordan var din hjemmesituasjon når du startet soningen:

1.3 Voksne du bor sammen med Ingen Dine foreldre Samboer/ektefelle Venner

1.4 Barn under 16 år du bor sammen med Ingen 1 barn 2 barn 3 eller flere barn

1.5 Boligsituasjon Ingen bolig Eiet bolig Leid bolig Annet

1.6 Arbeidssituasjon Ingen jobb Fast jobb Midlertidig jobb Student

1.7 Tiltak hos NAV Ingen tiltak Tiltak Kvalifisering Trygd

1.8 Behandling Ingen behandling Fysisk helse Psykisk helse/rus Annet

1.9 Hva er du dømt for denne dommen?

1.10 Hvor lang dom har du i denne dommen (samlet dom i antall dager): dager

1.11 Hvor lang tid har du igjen å sone av dommen din? (antall dager) dager

1.12 Ble du innkalt til personundersøkelse (PU) før du fikk denne dommen? Ja Nei

1.13 Er du tidligere dømt for samme type forhold Ja Nei

1.14 Eller andre forhold

1.15 Har du tidligere gjennomført promilleprogram for ruspåvirket kjøring: Ja Nei

1.16 Har du deltatt i kurset Trafikk og rus, eller andre rusprogrammer i fengselet: Ja Nei

+

+

+

+

2) Om elektronisk kontroll

2.1 Bor du i et av fylkene under (prøvefylker for elektronisk kontroll): *Ja* *Nei, annet fylke*

2.2 Hvis ja, hvilket fylke bor du i?

Vestfold *Oslo* *Rogaland*

Sogn og Fjordane *Hedmark* *Troms*

2.3 Har du mottatt brev fra kriminalomsorgen om elektronisk kontroll? *Ja* *Nei*

2.4 Har du søkt om å få sone med elektronisk kontroll? *Ja* *Nei*

2.5 Ville du søkt om elektronisk kontroll hvis dette var mulig der du bor? *Ja* *Nei*

3) Dine tilbud i fengselet og innholdet i soningen

3.1 Hvilken sysselsetting har du hatt under straffegjennomføringen?

3.2 Hvilke tiltak har du hatt kontakt med i gjennomføringstiden?

NAV Trygd (trygdekontor) *NAV Arbeid* *Sosialkontor* *Behandling fysisk helse*

Behandling rus/psykisk helse *Økonomirådgiver* *Skole/kurs* *Frivillig organisasjon*

3.3 Andre tiltak (eks. oppfølgingsklasser, samarbeid med andre etater som NAV, i ansvarsgruppe osv)

3.4 Spesifiser andre tiltak:

3.5 Jeg er fornøyd med hverdagen i fengselet

Helt uenig *Litt uenig* *Delvis enig* *Helt enig*

+

+

+

+

3.6 Jeg er fornøyd med mine muligheter for kontakt med familie og venner under straffegjennomføringen

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

3.7 Har du kommentarer til mulighetene du har for å holde kontakt med familie og venner?

3.8 Hvilke av tilbudene under har vært viktigst for deg? Sett kryss og/eller kommenter

Kommentarer:

a) Samtaler med betjent i fengselet	☐	
b) Deltagelse i program/kurs	☐	
c) Konfliktråd/megling	☐	
d) Helsetjenesten	☐	
e) Skole/bibliotek	☐	
f) Andre tiltak	☐	

3.9 Hvilke tilbud burde du ha hatt under straffegjennomføringen hvis du selv kunne velge?

4) Dine oppfatninger

4.1 Jeg er fornøyd med måten fengselsstraffen har blitt gjennomført på

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.2 De tilsatte i fengselet har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

+

+

+

+

4.3 Jeg har holdt kontakt med min familie og venner mens jeg sonet i fengselet

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.4 De tilsatte i fengselet og jeg samarbeidet om hva innholdet under soningen skulle være

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.5 Jeg synes det har vært krevende å sone fengselsstraff

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.6 Hva er den største ulempen ved å gjennomføre fengselsstraff:

Kommentarer:

- a) Fengselsstraff hjelper ikke
- b) Fravær fra jobben
- c) Miste kontakt med familie
- d) Miste kontakt med venner
- e) Økonomiske problemer
- f) Lei av å sone i fengsel
- g) Forventningspress fra familie
- h) Redd for å gjenta ny kriminalitet
- i) Redd for å miste jobben
- j) Andre ulemper ved fengselsstraff

4.7 Hvilke fordeler ser du ved å sone i et åpent fengsel :

+

+

+

+

4.8 Har du vært med i utviklingen av en fremtidsplan/individuell plan under gjennomføringstiden?

Ja

Har ikke ønsket det

Har ikke blitt spurt

4.9 Hvilke mål er viktigst for deg i din fremtidsplan/individuell plan:

4.10 Hvis du har en fremtidsplan/individuell plan, hvor enig eller uenig er du i påstandene:

a) Fengselet har hjulpet meg i å utarbeide fremtidsplanen/individuell plan

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

b) Fremtidsplanen/individuell plan har vært viktig for meg for å planlegge hva jeg skal gjøre etter endt soning

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

Hvis du tenker på tiden etter soning; hva er det viktigste for at du skal leve et liv uten kriminalitet?

4.11 Å gjennomføre straff i et åpent fengsel har bidratt til å endre min situasjon

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

4.12 Jeg har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

4.13 Takk for at du tok deg tid til å fylle ut dette skjemaet. Er det andre ting vi skulle spurt om?

Takk for hjelpen!

Ikke skriv navn på skjema

Benytt vedlagte ferdigfrankerte konvolutt eller lever konvolutt til fengselet som vil videresende den uåpnet.

+

+